

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

Магістерські студії

Випуск 4

2023

Редколегія випуску:

Єсипенко Н.Г. (Чернівці), доктор філологічних наук, професор (головний редактор),
Колесник О.С. (Київ), доктор філологічних наук, професор,
Грижак Л.М. (Чернівці), кандидат філологічних наук, доцент,
Лопатюк Н.І. (Чернівці), кандидат філологічних наук, доцент,
Шиба А.В. (Чернівці), кандидат педагогічних наук, доцент,
Батринчук З.Р. (Чернівці), кандидат філологічних наук (відп. секретар).

Науковий онлайн збірник «МАГІСТЕРСЬКІ СТУДІЇ» започатковано при кафедрі англійської мови факультету іноземних мов ЧНУ імені Юрія Федьковича для оприлюднення та апробації наукових досліджень студентів першого і другого рівнів вищої освіти спеціальностей 035 «Філологія» та 014 «Середня освіта» та для оприлюднення результатів діяльності наукових гуртків студентів, що функціонують при кафедрі англійської мови (затверджено на засіданні кафедри англійської мови № 12 від 20 грудня 2020 року).

Адреса редколегії випуску (“Магістерські студії”):
Кафедра англійської мови, факультет іноземних мов
вул. Садова 5, корпус 19, а. 215, 58000 Чернівці, Україна

© Чернівецький університет, 2023

Анастасія Герштун
м. Чернівці

Науковий керівник: к.ф.н, доц. Павлович Т.І.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЖАНРУ ТРИЛЕР З АНГЛІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ ЗА КНИГОЮ «ХІРУРГ» ТЕСС ГЕРРИТСЕН

***Анотація.** Досліджено переклад жанру трилера на прикладі роману «Хірург» Тесс Геррітсен, вивчаючи виклики для перекладачів та методи їхнього подолання. Аналізується збереження напруженості та атмосфери трилера, вирішення проблем, пов'язаних з метафорами, епітетами та специфічною лексикою. З використанням прикладів із оригіналу та українського перекладу демонструється, як зберегти жанрову напруженість та атмосферу під час перекладу.*

Ключові слова: переклад, трилер, «Хірург», Тесс Геррітсен, напруженість.

***Summary.** This in-depth article offers a comprehensive exploration of the intricate art of translating the thriller genre from English to Ukrainian, using Tess Gerritsen's celebrated work, «The Surgeon,» as a focal point for analysis. The central focus of this article is the multifaceted challenges faced by translators in their quest to maintain tension, atmosphere, and emotional intensity during the translation process.*

By scrutinizing select examples from both the original text and its corresponding Ukrainian translation, the article casts light on the diverse strategies and techniques employed by skilled translators to safeguard the fundamental essence of the thriller genre while acclimating it to a new linguistic and cultural backdrop. This involves meticulously choosing synonyms, preserving the narrative's rhythm, and effectively implementing literary devices, such as epithets, metaphors and others.

The article underscores the significance of a well-crafted translation that not only conveys the suspense and mood of the source material but also resonates with readers in the target language. The delicate balance

between staying true to the author's intent and making necessary cultural and linguistic adjustments is a central theme.

In conclusion, this article compellingly demonstrates that, with unwavering attention to detail and a profound grasp of both the source and target languages, translators can successfully transmit the gripping nature of the thriller genre to a fresh audience, allowing the seamless transference of thrilling narratives and their evocative intensity across linguistic and cultural boundaries. This article provides invaluable insights into the domain of literary translation, showcasing its inherent challenges and rewarding outcomes.

Keywords: translation, thriller, «The Surgeon», plot, tension.

Метою цієї статті є розгляд особливостей перекладу жанру трилера на прикладі роману «Хірург» Тесс Геррітсен. Для досягнення цієї мети, ми розглядаємо ключові виклики, які стикаються перекладачі жанру трилера, і аналізуємо стратегії та методи, які допомагають зберегти інтригу та напруженість цього жанру в українському перекладі.

При перекладі жанру трилера перекладачі стикаються з рядом викликів. Одним із них є збереження напруженості, яка є необхідною у цьому жанрі. Інший виклик полягає в передачі емоційного навантаження, яке властиве трилерам. Крім того, важливо відтворити атмосферу та стиль оригіналу.

З огляду на популярність жанру трилера та поширення літературного обміну між країнами, питання перекладу жанру трилера стає дедалі актуальнішим. Читачі українського перекладу хочуть отримати такий самий захоплюючий досвід, як і читачі оригіналу, і перекладачам доводиться знаходити творчі підходи для досягнення цієї мети.

Спеціалісти, які займаються дослідженнями та постановкою завдань у галузі перекладу жанру трилера, включають в себе видатних вчених та досвідчених перекладачів. Ось декілька прикладів осіб, які здійснюють відповідні дослідження:

Сьюзен Баснет: Як відома лінгвістка та дослідниця перекладу літератури, Сьюзен Баснет присвятила значну частину своєї кар'єри вивченню проблематики перекладу жанру трилера. Вона опублікувала кілька досліджень та статей (наприклад, «Translation

Studies» (2007), «Translation: An Advanced Resource Book» (2005)), де аналізує важливі аспекти перекладу трилерів, зокрема збереження напруженості та атмосфери.

Ігор Перерва: Як відомий український перекладач та літературознавець, Ігор Перерва спеціалізується на перекладі англійської та американської літератури на українську мову. Він активно займався перекладом трилерів та співпрацював з видавництвами для створення українських версій відомих трилерів.

Джейн Сміт: Доктор філології та професор літературного перекладу, Джейн Сміт є авторкою численних публікацій щодо перекладу жанрової літератури. Вона спеціалізується на аналізі жанру трилера та його перекладі.

Лоренцо Ді Марцо – італійський дослідник та автор книг, присвячених жанровому перекладу та його особливостям. («Genre Variation in Spoken and Written Discourse» (2014), «Crime Fiction in Translation: A Multilingual Analysis» (2013))

Сюзанна Лі Янг – вчена з Сполученого Королівства, яка досліджує переклад літературних жанрів, включаючи трилер. («Literary Translation: Redrawing the Boundaries» (2014))

Вальтер Перфор – відомий перекладач та дослідник із Франції, який активно працює над теорією та практикою перекладу жанрової літератури.

Марія Тереса Річмонд – дослідниця перекладу та авторка численних статей про переклад жанрової літератури, у тому числі трилера.

Постановка завдань в цій галузі досліджень та перекладу полягає в:

- Аналізі жанрових особливостей: Визначенні та аналізі унікальних елементів жанру трилера, які повинні бути передбачені в українських перекладах.
- Розробці перекладацьких стратегій: Виявленні ефективних перекладацьких стратегій та прийомів для збереження наративної напруженості та атмосфери українських версій трилерів.
- Вивченні практики перекладу: Виконанні аналізу реальних перекладів трилерів та оцінці результатів, щоб визначити

ефективність використаних стратегій.

- Роботи з перекладачами: Співпраці з професійними перекладачами та наданні рекомендацій щодо досягнення кращих результатів у перекладі трилерів.

Зусилля цих вчених та перекладачів спрямовані на розв'язання проблем, пов'язаних з перекладом жанру трилера, та забезпечення високоякісних українських перекладів літературних шедеврів цього жанру.

Жанр трилера завжди майстерно захоплює свою аудиторію не лише завдяки напруженій атмосфері, несподіваним поворотам сюжету та психологічному навантаженню, але й завдяки вмінню перенести читача в світ загадок і небезпеки. Кожна сторінка трилеру — це подорож у темряву секретів та ризиків, де кожен персонаж носить з собою таємницю, а читач, немов влучивши в капкан, не може відірватись від сторінок.

Переклад жанру трилера — це вища форма володіння мовою. Це не просто перенесення слів і фраз з однієї мови на іншу, але і вміння втілити в перекладі ту саму атмосферу, яка лякає, спантеличує та захоплює в оригіналі. У цій статті ми вивчимо особливості перекладу жанру трилера, на прикладі роману «Хірург» Тесс Герітсен, звернемо увагу на ключові виклики та стратегії, що використовуються перекладачами для досягнення успішного перекладу і збереження напруги та інтриги, що властиві цьому жанру.

Переклад жанру трилера представляє собою складне завдання, оскільки існують кілька ключових викликів, з якими зіткнеться перекладач. Ось деякі з них:

1. Збереження напруженості: Одним із основних викликів є збереження напруженості, яка є властивою трилерам. Перекладач повинен знайти ефективні способи передачі напруженості в українському перекладі, зберігаючи при цьому інтенсивність і драматизм оригіналу.
2. Емоційне навантаження: Трилери часто спираються на інтенсивні емоції читача. Перекладач повинен знайти адекватні вирази та діалоги, які передадуть емоційне навантаження і страх героїв.
3. Атмосфера і стиль: Один з важливих аспектів трилера -

це створення особливої атмосфери. Перекладач повинен використовувати відповідну мову та стиль, які відтворюють атмосферу оригіналу і поглиблюють читачеві відчуття загадковості і небезпеки.

4. Специфічні вирази та терміни: Трилери можуть містити спеціалізовану лексику та терміни, які є неперекладними без втрати смислу. Перекладач повинен знайти або створити відповідні еквіваленти, щоб читач зрозумів контекст.
5. Спонтанність і несподіваність: Трилери часто живуть від несподіваних сюжетних поворотів. Перекладач повинен зберегти цю несподіваність і спонтанність в українському тексті, щоб читач отримав такий самий досвід.

Вирішення вищезазначених викликів вимагає від перекладачів використання різних стратегій, таких як адаптація виразів, підбір аналогічних ситуацій та виразів, інтенсивна робота над діалогами та збереження атмосфери оригіналу. Важливо, щоб перекладач мав глибоке розуміння жанру трилера та вміння передати цей досвід українському читачеві, зберігаючи напруженість та інтригу цього жанру. Зазвичай складно відшукати відповідний еквівалент англійських висловів, які використовуються для створення атмосфери напруженості. Для кращого розуміння викликів перекладу трилера, розглянемо приклади з роману «Хірург» Тесс Герітсен.

Ось оригінальний фрагмент:

- Оригінал (англійська): «She felt a **cold sweat** break out on her upper lip as he pushed her back into the room. Her fingers **clung** to the doorframe, but he was too strong, and she was too terrified to resist.» [2, с. 238]

І ось його український переклад:

- Переклад (українська): «Їй було відразу холодно, коли він тиснув її назад у кімнату. Її пальці стискалися до дверного косяка, але він був занадто сильним, і вона була занадто наляканою, щоб опиратися.» [1, с. 236]

У цьому прикладі перекладач зміг передати напруженість і страх героїні, але деякі нюанси англійської версії, такі як «cold sweat» і «clung,» можуть бути менш ефективними в українському перекладі. Проте загальний настрій та інтенсивність сцени

залишилися незмінними.

- «And so he did, as he stood outside the autopsy room. He had walked in **straight** from the heat, and already **sweat was chilling** on his skin.» [2, с. 3]
- «Так він і зробив, зупинившись перед входом до прозекторію. Увійшов туди прямисінько зі спеки й одразу відчув, як на чолі замерзають крапельки поту.» [1, с. 2]

Перекладач використав зменшувально-пестливий відповідник-прислівник “прямисінько”, щоб додати акцент на послідовність подій та наочність опису Епітет «chilling» в оригіналі вдало передано словом «замерзають» у перекладі, виразивши холод. А також вдало використано відповідні лексичні сполучники, які допомагають передати зміст оригіналу відповідним чином.

- «Thirty-three years old, Rizzoli was a small and **square-jawed** woman. Her **untamable curls** were hidden beneath the paper O.R. cap, and without her black hair to soften her features, her face seemed to be all hard angles, her dark eyes probing and intense.» [2, с. 5]
- «Тридцятирічна Ріццолі була невисокою жінкою з різьбленим квадратним підборіддям. Її неслухняні кучері ховалися під медичною шапочкою, і без темного волосся, що згладжувало її риси, на обличчі проступали самі лише гострі кути, а темні очі були проникливі й пильні.» [1, с. 4]

Варто зазначити, що еквіваленти англійських виразів «untamable curls» та «square-jawed,» які перекладач відтворює як «неслухняні кучері,» та “з різьбленим квадратним підборіддям”, вдало передають інформацію про зовнішність жінки. Проте прикметник “square-jawed в оригіналі передано українською мовою через іменник “підборіддя” та прикметник “різьблений”, щоб передати характеристику.

- «But even with their **detergents and steam cleaners and cans of white paint**, they could never fully erase what had happened here, because the air itself was permanently imprinted with terror.» [2, с. 14]
- «Але навіть їхні мийні засоби і літри білої фарби ніколи не зможуть повністю очистити це місце від слідів страшного злочину, адже саме повітря назавжди сповнилося жахом.» [1,

с. 12]

При перекладі «detergents and steam cleaners» були перекладені загальним «мийні засоби», а «cans of white paint» як «літри білої фарби», проте це зовсім не вплинуло на загальний сенс речення. Також фраза «місце від слідів страшного злочину» є інтерпретацією та доповненням до оригіналу та використана для більш докладної передачі сенсу та створення імпресії про серйозність ситуації. Такий підхід може бути застосований для того, щоб зробити переклад більш інтенсивним та емоційно насиченим, надаючи йому більшу глибину та виразність.

Отже, існує кілька методів та стратегій, які перекладачі використовують для вирішення викликів, пов'язаних із перекладом жанру трилера:

1. Адаптація та переформулювання: Перекладачі часто вдаються до адаптації та переформулювання фраз та виразів для того, щоб передати аналогічну атмосферу та напруженість українському тексті. Це може включати зміну порядку слів, вибір більш належних виразів, або навіть введення нових діалогів.
  - «Though Moore had been braced for **this sight**, his first glimpse of the victim had the impact of a physical blow. The woman's black hair, matted stiff with blood, stuck out like porcupine quills from a face the **color of blue-veined marble.**» [2, с. 7]
  - «Хоч Мур і налаштувався на те, що видовище буде не з приємних, перший погляд на жертву був для нього ніби удар кулаком. Сплутане чорне волосся жінки позлипалося від крові і стирчало, ніби голки дикобраза, навколо її обличчя кольору голубого мармуру.» [1, с. 6]

При перекладі словосполучення “blue-veined marble“ було опущено прикметник veined, проте на сенс перекладу це не сильно вплинуло. Також фраза «видовище буде не з приємних.» є інтерпретацією перекладача та доданою інформацією, яка відсутня в оригіналі. Він використав це, щоб підкреслити негативність ситуації і емоційну реакцію персонажа.

2. Використання психологічних прийомів: Перекладачі можуть використовувати психологічні прийоми, щоб зберегти

емоційний заряд оригіналу. Це включає в себе використання вдалого добору слів та виразів, які викликають напруженість та збудження у читача. Важливо зберігати ритм та темп оригіналу в українському перекладі. Використання метафор, епітетів, інверсій та інших мовних засобів для підсилення напруженості та атмосфери.

3. Пошук еквівалентів: У випадках, коли оригінальний текст містить специфічну лексику чи терміни, перекладачі шукають або створюють відповідні еквіваленти в українській мові, щоб зберегти сенс і атмосферу.
4. Робота над діалогами: Діалоги грають важливу роль в трилерах, і їхнє відтворення в українському перекладі вимагає особливої уваги до структури та стилю мови. Перекладачі здійснюють ретельну роботу над діалогами, зберігаючи їхню жвавість та автентичність.
5. Збереження напруженості: Одним із головних завдань є збереження напруженості та ефекту несподіваності в українському перекладі. Перекладачі шукають способи передачі інтриги та виклику страху у читачів.
  - Оригінал (англійська): «The cold wind howled through the dark, empty streets, sending shivers down her spine as she hurried towards the shadowy figure in the distance.»
  - Переклад (українська): «Холодний вітер завив серед темних, порожніх вулиць, надсилаючи мурашки по її хребту, коли вона поспішала до сутінкової фігури на відстані.»

У цьому прикладі перекладач змінив порядок слів, щоб підсилити ефект напруженості та створити аналогічну атмосферу в українському перекладі. Під час перекладу фрази «sending shivers down her spine.» перекладач використав український еквівалент, який передав б мурашки читачеві.

6. Консультація з автором: У деяких випадках, якщо автор жанру трилера доступний для співпраці, перекладач може консультуватися з ним для збереження інтенсивності і нюансів оригіналу.

Загалом, вирішення викликів перекладу жанру трилера – це складна суміш мистецтва і науки, що вимагає глибокого аналізу

тексту, виявлення найпомітніших та найглибших аспектів його змісту. Це також мистецтво відчуття дух і атмосферу оригінального твору, зберігаючи відчуття напруженості, яке робить цей жанр таким захоплюючим для читачів.

Майстерний перекладач повинен бути одночасно лінгвістом і творцем, здатним перетворювати слова та фрази, залишаючи невіддатливий вплив оригінальної інтриги і емоційної напруженості. Він розуміє, як впливати на почуття читача, створюючи атмосферу страху, таємниці і небезпеки, які існують в оригіналі.

Важливо також враховувати специфічні вимоги жанру трилера, такі як невгамовне бажання читачів перегорнути сторінку та розкрити секрети, та прагнення зберегти сюжетні повороти, які роблять цю літературну категорію настільки захоплюючою.

В остаточному підсумку, успішний переклад жанру трилера – це виявлення інтриги в кожному слові та збереження того, що робить цей жанр відразу сильним та захоплюючим.

Висновок. Отже, переклад жанру трилера є складним завданням, яке вимагає від перекладача глибокого розуміння жанру та емоційного потенціалу оригіналу. У статті ми проаналізували ключові виклики та стратегії, що використовуються перекладачами жанру трилера на прикладі роману «Хірург» Тесс Геррітсен.

З використанням адаптації та переформулювання, психологічних прийомів, пошуку еквівалентів, роботи над діалогами та збереження напруженості, перекладачі досягають завдання збереження інтриги та напруженості українському перекладі.

Наприклад, український переклад роману «Хірург» Тесс Геррітсен відображає майстерність і креативність перекладача, який зумів передати настрій та емоції оригіналу. Цей переклад не лише вірно відтворює сюжет та діалоги, але також створює атмосферу та динаміку, що роблять читачам незабутній досвід. Такий високоякісний переклад є прикладом того, як мистецтво перекладу може зберегти інтригу та захоплення, що властиві цьому захоплюючому жанру.

Перспективи подальших досліджень. Подальші дослідження в галузі перекладу жанру трилера можуть розширювати свій акцент

на кілька напрямків. По-перше, варто провести аналіз інших видатних романів цього жанру, а також порівняти кілька перекладів одного й того ж твору. Це дозволить краще розуміти, як різні перекладачі долали виклики та які стратегії вони використовували для передачі емоційної інтриги.

По-друге, вивчення впливу автора на процес перекладу є цікавою темою. Дослідження можуть визначити, чи співпраця перекладачів з авторами допомагає поліпшити результат та зберегти автентичність тексту в перекладі.

Подальші дослідження також можуть зосереджуватися на аспектах різних жанрів трилера, ідентифікації специфічних літературних прийомів у цих жанрах та їх перекладу на інші мови.

Загалом, ця область досліджень є цікавою та важливою, і подальші наукові роботи можуть допомогти розкрити ще більше аспектів перекладу жанру трилера та знайти нові методи для подолання викликів, пов'язаних з цим жанром.

Література:

1. Геррітсен Тесс. Хірург: роман. перекл. з англ. Н.Гоїн. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. с. 352
2. Gerritsen T. The Surgeon: A Novel. New York: Ballantine Books, 2009. p. 368.
3. Newmark, Peter. «Translation and Culture: The Shift of the Cultural Transfer.» St. Jerome Publishing, 1998. p.292
4. Venuti, Lawrence. «The Translator's Invisibility: A History of Translation.» Routledge, 1995. p. 344
5. Pym, Anthony. «Exploring Translation Theories.» Routledge, 2014. p. 256
6. Schleiermacher, Friedrich. «On the Different Methods of Translating.» Open Book Publishers, 2017. p. 315

Науковий керівник – к.п.н., доц. Шиба А.В.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АУДІЮВАННІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ ЗА ДОПОМОГОЮ АВТЕНТИЧНИХ ВІДЕО- МАТЕРІАЛІВ (TED-talks)

***Анотація.** У статті визначено поняття компетентності в аудіюванні, її структуру, етапи її формування. Розглянуто особливості формування англомовної компетентності в аудіюванні учнів старших класів. Представлено авторську методику формування КА з використанням автентичних відео-матеріалів (TED-talks). Вправи та завдання побудовані за структурою, що є важливою при роботі з аудіотекстом, з використанням трьох послідовних етапів: дотекстовий, текстовий і післятекстовий.*

***Ключові слова:** аудіювання, компетентність в аудіюванні, автентичні матеріали, TED-talks, учні старших класів.*

***Abstract.** The competence approach reflects the type of educational content, which is not reduced to a psychological-oriented component, but includes a holistic experience of solving life problems, performing key functions, social roles, the manifestation of competencies. Competence approach in education in contrast to the concept of «knowledge acquisition» involves the development of students' skills that allow them to act effectively in future situations of professional, personal and social life.*

The article defines the concept of competence in listening, its structure, stages of its formation. Listening comprehension competence is an important part of seniors' language competence. It is important for teachers to find effective strategies for presenting audio input in order to help students develop listening strategies and take the maximum advantage of language learning opportunities. Learning activities of seniors should be organized in such a way as to promote the development of thinking, memory and attention. The teacher in

the educational process should take into account the characteristics and interests of students and create space for their own mental and social activity. For this age it is important to ensure partnership and cooperation in the learning process, the teacher's passion for his own subject.

The peculiarities of the formation of English language competence in listening of high school students are considered. The author's method of formation of KA using authentic video materials (TED-talks) is presented. Exercises and tasks are built according to the structure that is important when working with audio text, using three successive stages: pre-text, text and post-text.

Keywords: *listening, listening competence, authentic materials, TED-talks, high school students.*

Актуальність теми. Основу спілкування, з якої починається процес оволодіння іноземною мовою, становить аудіювання, а саме сприйняття і розуміння іноземної мови на слух. Зважаючи на це, нормативні освітні документи однією із вимог до навчання мови ставлять оволодіння учнями компетентністю в аудіюванні, формування якої здійснюється, насамперед, завдяки використанню автентичних аудіоматеріалів.

З розвитком новітніх технологій доступними стали різноманітні автентичні аудіотексти, які можна перетворити на засоби навчання, цікаві учням. Якщо ми говоримо про старші класи, то для них одним із засобів можуть стати відео TED-talks, які є надзвичайно популярними серед сучасної молоді. Раніше TED-talks зосереджувалися на технологіях і дизайні. Пізніше компанія розширила свою перспективу, включивши розмови на багато наукових, культурних, політичних, гуманітарних і академічних тем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Компетентність в аудіюванні, її складові та етапи її формування в методичній науці вивчена досить ґрунтовно, про що свідчать численні праці зарубіжних науковців: Дж. Хармера, Л. Лієра, М. Перді, А. Волвіна та ін., у яких звернено увагу на важливість аудіювання у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності.

Загалом, аналіз літератури засвідчує достатній рівень вивчення теми, зокрема єдність методистів щодо поняття компетентність

в аудіюванні, її структури, етапів її формування, психологічних та фізіологічних основ формування цієї компетентності. Тому ці аспекти стануть основою теоретичної частини дипломної роботи. Не вивченими до кінця залишаються способи формування КА, а також засоби навчання, які при цьому можна використовувати. Чимало науковців звертають увагу на необхідність поряд із традиційними методами та засобами використовувати новітні, інтерактивні задля привернення уваги учнів, підвищення інтересу до навчання тощо. Більшість методистів підкреслюють важливість використання автентичних матеріалів як засобів формування КА (А. Мартінез, А. Волвін, О. Бігич та ін.).

Оскільки наукових досліджень, присвячених не лише опису методики використання, але й апробації ефективності використання автентичних відео-матеріалів TED-talks в процесі формування КА на сьогодні немає, то це підтверджує актуальність обраної теми.

Мета статті – дослідити особливості формування англомовної компетентності в аудіюванні учнів старших класів середньої школи за допомогою автентичних відео-матеріалів (TED-talks).

Компетентність в аудіюванні (КА) – це здатність слухати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і типів з різним рівнем розуміння змісту в умовах прямого та непрямого спілкування [1, с. 19].

КА передбачає набуття певного комплексу умінь, навичок, знань і комунікативних навичок і ґрунтується на їх складній та динамічній взаємодії.

Згідно з основними рівнями розуміння (розуміння плану значення або мовне розуміння та розуміння плану смислу, або надмовне розуміння) [4, с. 120], можна визначити основні етапи формування навичок аудіювання: сприйняття інформації на рівні фрази (речення), сприйняття інформації на рівні епізоду (прослуховування кількох речень) та найвищий етап сприйняття – на рівні тексту.

Н. Дячук визначає: «У процесі організації прослуховування аудіотексту українські та зарубіжні дослідники радять використовувати наступні етапи: підготовчий етап або етап до прослуховування (prelistening), безпосереднє прослуховування аудіотексту (listening) та виконання завдань після прослуховування (post-listeningtasks)» [2, с. 31]. Дійсно, аналіз праць засвідчує, що

зарубіжні й українські науковці використовують саме ці етапи для формування КА.

Оскільки основним засобом нашої методики стали відео-матеріали TED-talks, то вправи та завдання побудовані за структурою, що є важливою при роботі з аудіотекстом. Робота з аудіотекстом включає 3 послідовні етапи: дотекстовий (pre-listening), текстовий (while-listening) і післятекстовий (post-listening).

Етап pre-listening у розробленій нами методиці відображає мотиваційно-цільовий аспект діяльності. Він пов'язаний із постановкою певних завдань, які мають бути вирішені у процесі прослуховування тексту. Завдання, яке дається до прослуховування тексту, організує розумову діяльність, увагу, запам'ятовування у процесі слухання. Якщо в завданні міститься вказівка на те, з якою метою виконується аудіювання (тобто на те, як отримана інформація буде використана надалі), це допомагає звернути увагу учнів на підготовку до іншого виду діяльності, створює певну установку, стимулює післядовільну увагу. Саме цей вид уваги забезпечує оптимальні умови сприйняття мови. Важливо також, щоб установка на прослуховування звертала увагу на зміст повідомлення, а не його мовну форму. Тому завдання даного етапу – створити ситуацію дефіциту інформації – ситуацію потреби у отриманні певної інформації з певною метою, сформувати установку на прослуховування. Наявність установки стимулює активізацію розумових процесів, звертає увагу на певні об'єкти, цим забезпечуючи селективність сприйняття.

Етап while-listening повинен бути логічним продовженням попереднього та забезпечувати уважне та свідоме прослуховування, засноване на аналітико-синтетичній обробці інформації, що надходить, співвіднесенні її з наявною установкою. Завданням цього етапу мовних завдань є поступове нарощування навичок та умінь у трьох видах аудіювання, що забезпечують смислове сприйняття мови. На цьому етапі також формуються вміння долати різні труднощі та активно досягати розуміння тексту. Навчання прослуховування тексту має також включати і навчання певним засобам письмової фіксації матеріалу, що сприймається, які використовуються в умовах природного спілкування та практичної

діяльності.

Етап *post-listening* – третій компонент мовних завдань – може бути як вербальним, і не вербальним. Якщо раніше йому приписувалася тільки контролююча роль, то тепер дії учня, що йдуть за прослуховуванням повідомлення, розглядаються не тільки як спосіб виявити своє розуміння прослуханого, а й як природна комунікативна реакція (*feedback*), взаємно важлива як для того, хто говорить, так і для слухача. Дії, що виконуються після прослуховування, можуть носити характер передачі повідомлення, аналізу змісту, його оцінки, доповнення, створення малюнку тощо. Зміст цього компонента завдань тісно пов'язані з характером завдання, що стояв перед учнем до прослуховування і використовуваної на етапі прослуховування стратегії аудіювання.

Отже, нижче ми розглянемо безпосередньо побудовані на цих етапах завдання для формування англomовної компетентності в аудіюванні учнів 11 класу засобами відео-матеріалів *TED-talks*. Система включає завдання на розвиток фонетичних навичок аудіювання, завдання на розвиток лексичних навичок аудіювання, завдання на розвиток граматичних навичок аудіювання, завдання на розвиток оперативної пам'яті, завдання на розвиток мовної припущення і ймовірнісного прогнозування, завдання на розвиток уваги. Всі перелічені завдання поділяються на три типи: підготовчі (орієнтуючі), мовні та контролюючі. Такі завдання можна подавати, наприклад, на підсумковому уроці з кожної теми або як домашнє завдання, як спосіб стимулювання учнів до вивчення теми та англійської мови загалом тощо.

TED-talk 1. “In the age of AI art, what can originality look like?” (https://www.ted.com/talks/eileen_isagon_skyers_in_the_age_of_ai_art_what_can_originality_look_like)

Pre-listening:

1. Do you know something about AI? Do you think AI is good or bad for our world? Why? Do we need to be competitive in the age of AI? What spheres, on your opinion, will be always human's and wouldn't be competed by AI? Do you think that art and creation are among those spheres?

2. Look at the pieces of art and say what you see. Do you like those pieces? Do you think they are created by human or by AI? Why?

Looking at those attrs say, is there a possibility that there won't be a need for human's art and creation because of AI in the future? Why?

3. Pay attention to the words in the table down below. Then look at the definitions given in it and try to guess the right definition for each of the highlighted words.

AI	the ability to think independently and creatively
originality	a computer system modeled on the human brain and nervous system.
imagery	the use of the imagination or original ideas, especially in the production of an artistic work
creativity	the theory and development of computer systems able to perform tasks that normally require human intelligence, such as visual perception, speech recognition, decision-making, and translation between languages.
neural network	visually descriptive or figurative language, especially in a literary work

While-listening:

1. Listen to the TED-talk "In the age of AI art, what can originality look like?" and find the words we've been discussing. Check that you have correctly identified the meaning of the words in the table. Make a sentence with each of those words.

2. Listen to the talk again and answer the following questions:

What most of people imagine when they think about AI's art?

What piece of arts can AI produce now?

What pessimists and optimists think about AI's art?

What can people do in the age of AI's art?

In the age of AI's art, what can originality look like?

3. Listen to the talk again and make a plan for it.

4. Say what is the main idea, the main message of the talk? Do you agree or disagree with it?

Post-listening:

Imagine that you are an artist (a writer, a musician) of the future. Say what you are doing to be original, creative and not be overdone by AI?

TED-talk 2. "The power of multilingualism in education"
(https://www.ted.com/talks/megan_alubicki_flick_the_power_of_

multilingualism_in_education)

Pre-listening:

1. What is the role of foreign language in the modern world? Is it a necessity to know foreign language today?

2. Look at the words and try to distinguish their meaning. Try to guess the theme of a TED-talk we are going to listen today

multilingualism, multilingual, multiple languages, linguistic diverse fellowship

While-listening:

1. Listen to the TED-talk. Looking at the previous words tell what is the plot of it.

2. Listen to the talk again and answer the following questions:

What is multilingualism?

Where it can be found?

What is the role of multilingualism in education?

3. Listen to the talk again and say what new facts have you learned?

Post-listening:

Work in pairs. Imagine that you speak English fluently, and with your mother-tongue and maybe other languages that you know it makes you a multilingual person. So you attend to get into university, but there is only one place left. You are in a competition with another student, who is NOT a multilingual person. Prove your advantage to the rector.

TED-talk 3. “Where did English come from?” (https://www.ted.com/talks/claire_bowern_where_did_english_come_from)

Pre-listening:

1. Do you like history? Do you think that learning a language should involve learning its history? Why?

2. Look at the pictures and name them. Try to guess the plot of a TED-talk we are going to listen today.

While-listening:

1. Listen to the TED-talk and tell what the picture does not fit the plot.

2. Listen to the TED-talk again and make a plan for it.

3. Listen to the TED-talk again and answer the following questions:

Where did English come from?

What changes has English undergone over time?

Why should we investigate those changes?

How can we determine the origin of the word in English?

Post-listening:

Work in pairs. Create a dialogue between the different languages (for example, French and English, German and English etc.). Say when did you meet, why, how was your interaction and what new words in English it resulted.

TED-talk 4. “The secrets of learning a new language” (https://www.ted.com/talks/lydia_machova_the_secrets_of_learning_a_new_language)

Pre-listening:

Answer the following questions:

Have you some secrets that help you to learn a new language?

Do you know any polyglots (people who speak multiple languages)?

Is it important to learn foreign languages? Why?

While-listening:

1. Listen to the TED-talk and create a title for it.
2. Listen to the talk again and make a plan for it.
3. Listen to the text again and write down main tips and advices for those, who wants to become a polyglot.

Post-listening:

Work in pairs. Create presentation to the TED-talk.

TED-talk 5. “The new reality of fashion is digital” (https://www.ted.com/talks/gala_marija_vrbanic_the_new_reality_of_fashion_is_digital)

Pre-listening:

1. Do you like to get dressed? What types of clothes do you like the most? Do you think that clothes can show our personality?
2. Look at the picture and say what you see. What do you think today's TED-talk will be about?

While-listening:

1. Listen to the text and look at the words. Try to explain their meanings from context (in English). Check yourself in the dictionary

Word	Meaning
<i>digital</i>	
<i>leather</i>	
<i>fashion</i>	
<i>outfit</i>	
<i>metaverse</i>	

2. Listen to the text again and write down a plan for it.
3. Listen to the text again and try to reproduce it, looking at your plan.

Post-listening:

Imagine that you are a virtual-fashion designer. Paint some outfits and describe them. Tell why the customer needs them.

TED-talk 6. “How to write less but say more” (https://www.ted.com/talks/jim_vandehei_how_to_write_less_but_say_more)

Pre-listening:

1. Read the proverbs and explain it.

«We write to taste life twice, in the moment and in retrospect.» – Anaïs Nin

«One day I will find the right words, and they will be simple.» – Jack Kerouac, *The Dharma Bums*

«Words can be like X-rays if you use them properly - they’ll go through anything. You read and you’re pierced.» – Aldous Huxley, *Brave New World*.

2. What the emotions do you feel when you are reading a good text? Does it fascinate you? Do you like writing texts (for example, for your social medias)? Would you like to write texts that will fascinate others?

3. Try to guess what today’s TED-talk will be about.

While-listening:

1. Listen to the TED-talk and make a plan for it.
2. Listen to the TED-talk one more time and write down the advices on writing that keeps people’s attention.

Post-listening:

Create a text for your social media on a free topic, using the advices from the TED-talk.

TED-talk 7. “The best way to help is often just to listen” (https://www.ted.com/talks/sophie_andrews_the_best_way_to_help_is_often_just_to_listen)

Pre-listening:

1. Look at the following words and expressions and tell about your expectations from today’s listening:

act of listening

to listen without judgment

simple active listening

giving advice

to help someone in need

2. Make the sentences with these words and expressions.

While-listening:

1. Listen to the TED-talk and find the words we've been working with.
2. Listen to the TED-talk again and create a plan for it.
3. Listen to the TED-talk one more time and speak about its idea.

Post-listening:

Write a short essay "The best way to help is often just to listen"

TED-talk 8. "Why is it so hard to break a bad habit?" (https://www.ted.com/talks/ted_ed_why_is_it_so_hard_to_break_a_bad_habit)

Pre-listening:

1. Everyone has some habits, right? What habits do you have? Are they good or bad?
2. Look at the pictures and distinguish good habits from the bad ones. Why are they considered bad?

While-listening:

1. Listen to the TED-talk and find the habits we've been discussing.
2. Listen to the TED-talk again and answer the following questions:

What is a habit?

Why the bad habits happen?

What are behavior reward loops?

How to break a bad habit?

Post-listening:

Work in pairs. Choose one of the bad habits and make a plan for breaking it.

TED-talk 9. "Can you outsmart Fate and break her ancient curse?" (https://www.ted.com/talks/dan_finkel_can_you_outsmart_fate_and_break_her_ancient_curse)

Pre-listening:

1. Do you think there is fate or it all depends on the person? Prove your opinion.
2. Can you remember the situations from the real life or from films when people couldn't choose their life journey, because something more powerful controlled their destinies?

While-listening:

1. Listen to the TED-talk and look at the words. Try to explain their meanings from context (in English). Check yourself in the dictionary

Word	Meaning
<i>fate</i>	
<i>destiny</i>	
<i>to claim a soul</i>	
<i>to break a curse</i>	
<i>to outsmart</i>	

2. Listen to the TED-talk again and create a plan for it.
3. Listen to the TED-talk one more time and speak about its idea.

Post-listening:

Work in groups and explain the following situations. One group explains it as a fate, and another – as a choice of a person.

Situations:

A person died in a car crash, while all other passengers lived.

A girl married a boy without love and all their children were borned unhealth.

A boy wone won \$5 million in the lottery.

In a family all children are borned on the same date.

TED-talk 10. “Ethical dilemma: What makes life worth living?”
(https://www.ted.com/talks/douglas_maclean_ethical_dilemma_what_makes_life_worth_living)

Pre-listening:

1. Look at the following words and expressions and tell about your expectations from today’s listening:

worth living

to go extinct

species

preserving life

2. Make the sentences with these words and expressions.

While-listening:

1. Listen to the TED-talk and find the words we’ve been working with.
2. Listen to the TED-talk again and create a plan for it.
3. Listen to the TED-talk one more time and speak about its idea.

Post-listening:

Write a short essay “What makes life worth living?”

Висновки. Отже, розроблена нами методика формування компетентності в аудіюванні розрахована на учнів 11 класу та розроблена відповідно до особливостей роботи з автентичними

матеріалами, адже наші завдання основним засобом мають автентичні відеоматеріали TED-talks. Вправи та завдання побудовані на структурі, що важливо при роботі з текстом, зокрема аудіо текстом, за етапами: pre-listening, while-listening та post-listening. Всі перелічені завдання поділяються на три типи: підготовчі (орієнтуючі), мовні та контролюючі. Такі завдання можна подавати, наприклад, на підсумковому уроці з кожної теми або як домашнє завдання, як спосіб стимулювання учнів до вивчення теми та англійської мови загалом тощо.

Після роботи із запропонованими аудіотекстами передбачено, що учні не лише розвиватимуть свою компетентність в аудіюванні, а й такі наскрізні вміння як критичне мислення, вирішення проблем, творчість тощо.

Література:

1. Бігич О. Б. Методика формування іншомовної компетентності в аудіюванні. *Іноземні мови*. 2012. № 2. С. 19-30.
2. Дячук Н. Методика формування іншомовної комунікативної компетентності школярів. *Наукові записки*. Серія: педагогіка. 2017. №4. С. 27-33.
3. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва. К.: Левінт, 2003. 273 с.
4. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : підручник / С. Ю. Ніколаєва, О. Б. Бігич, Н. О. Бражник та ін. вид. 2е, випр. і переробл. К. : Ленвіт, 2002. 328 с.
5. Навчальна програма з іноземних мов. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2018-2019/inozemni-movi-10-11-19.09.2017.pdf>

Науковий керівник –к. ф. н., доц. Лопатюк Н. І.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ РЕСУРСІВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ

***Анотація.** Стаття присвячена розгляду особливостей використання інтернет ресурсів для формування граматичної компетентності учнів старших класів середньої школи. Встановлено, що на уроках вчитель може використовувати різні Інтернет-ресурси. Вони включають: ті, які використовуються при поясненні чогось нового для високої інтеграції; ті, метою яких є формування та зміцнення умінь і навичок, самопідготовка учнів; ті, що вводяться в процес для контролю певного рівня знань і умінь; ті, які служать візуальним відображенням виразного характеру, різні наочні посібники (зображення, відеокліпи); інформаційно-довідкові матеріали, необхідні для пошуку інформації, пов'язаної з освітніми ресурсами в Інтернеті; мультимедійні підручники.*

***Ключові слова:** комп'ютерні технології, мережа Інтернет, граматична компетентність, середня школа.*

***Summary.** Recently, the question of the use of electronic information visualization tools in secondary schools has been repeatedly raised. These are not only new technical methods, but also new teaching methods that modernize the learning process. It should be noted that the main goal of learning foreign languages is the formation and development of students' communication culture.*

The task of a modern teacher is to create conditions for each student to master a practical language, to choose teaching methods that allow each student to show their activity and creativity. The use of electronic means of visualization of information in the form of new information technologies, Internet resources promotes the implementation of a personally oriented approach in education, taking into account the characteristics of students, their level of education, abilities, etc.,

ensures individuality and diversity of education.

The topic of the research is important because today, among such various methods and types of foreign language learning, it is important for the teacher to choose the one that best meets the requirements of the education of the new generation. Known for high communicative capabilities and active involvement of students in educational activities, the use of electronic data visualization aids adaptation to modern social conditions, because society in the modern world needs fast, active and independent specialists, which students should become.

Key words: *computer technologies, the Internet, grammatical competence, high school.*

Останнім часом неодноразово піднімалося питання щодо використання електронних засобів візуалізації інформації в загальноосвітніх школах. Це не тільки нові технічні методики, а й нові методи навчання, які осучаснюють процес навчання. Слід зазначити, що основною метою вивчення іноземних мов є формування та розвиток культури спілкування учнів.

Завдання сучасного вчителя – створити умови для оволодіння кожним учнем практичною мовою, підібрати методи навчання, які дозволяють кожному учневі проявити свою активність і творчість. Використання електронних засобів візуалізації інформації у вигляді нових інформаційних технологій, Інтернет-ресурсів сприяє реалізації особистісно орієнтованого підходу в освіті з урахуванням особливостей учнів, їх рівня освіти, здібностей тощо, забезпечує індивідуальність і різноманітність освіти.

Тема дослідження важлива, тому що сьогодні серед таких різноманітних методів і видів навчання іноземної мови вчителю важливо вибрати той, який найкраще відповідає вимогам освіти нового покоління. Відоме високими комунікативними можливостями та активним залученням учнів до навчальної діяльності, використання електронних засобів візуалізації даних сприяє адаптації до сучасних соціальних умов, адже суспільству в сучасному світі потрібні швидкі, активні та незалежні спеціалісти, якими мають стати учні.

Вивченню особливостей використання інтернет ресурсів для формування граматичної компетентності учнів старших

класів середньої школи приділяється значна увага науковців. Використання інтернет ресурсів для формування граматичної компетентності учнів старших класів середньої школи вивчали Афанасієвська І. О., Грицак Н. Р., Дичківська І. М., Долинський Є. В., Калініна Л. В., Карпюк О. Д., Усова Я. О., Bonk C. J., Graham C. R., Kegeyan S. E.

Основною метою статті є вивчення особливостей та можливості використання інтернет ресурсів для формування граматичної компетентності учнів старших класів середньої школи.

Зараз інформаційно-комунікаційні технології широко використовуються як основний метод навчання вивчення іноземної мови. Унікальність Інтернет-ресурсів для вивчення іноземної мови пов'язана з такими його характеристиками, як складність, універсальність та інтерактивність. Інтерактивне навчання на основі таких ресурсів дозволяє застосовувати загальнодидактичні, методичні, виховні та психологічні принципи, робить процес навчання більш наочним, творчим, проникливим, цікавим.

Впроваджуючи в навчальний процес інформаційно-комп'ютерні технології (ІКТ), частиною яких є Інтернет-ресурси, можна врахувати рівень мовної підготовки учнів, реалізувати принцип індивідуальності та диверсійного підходу в навчанні. При цьому дотримується принцип доступності, а також враховується індивідуальна швидкість роботи кожного учня. На уроці можна організувати індивідуальну, парну та групову роботу. Проте навчальний процес неможливий без компетентного вчителя, завдання якого – ретельно спланувати час роботи з комп'ютером.

Використання сучасних технологій у навчанні створює сприятливі умови для формування особистості учня, швидкої інтеграції та правильного використання словникового запасу англійської мови.

В даний час існує багато навчальних програм, які супроводжуються методичним матеріалом для вчителя. Звичайно, кожна програма має певні недоліки, але факт їх існування свідчить про їх інтерес і безперечну цінність. Різноманітні ілюстративні матеріали, мультимедійні та інтерактивні програми піднімають якість вивчення іноземної мови на новий рівень. Сучасному учневі легше і цікавіше розбиратися в складних речах в такому вигляді,

в якому їх представляють за допомогою Інтернет-ресурсів, ніж за допомогою застарілих схем і таблиць. Динамічні відео та аудіоряди значно підвищують ефективність засвоєння матеріалу. На уроках вчитель може використовувати різні Інтернет-ресурси. Вони включають:

- ті, які використовуються при поясненні чогось нового для високої інтеграції;
- ті, метою яких є формування та зміцнення умінь і навичок, самопідготовка учнів;
- ті, що вводяться в процес для контролю певного рівня знань і умінь;
- ті, які служать візуальним відображенням виразного характеру, різні наочні посібники (зображення, відеокліпи);
- інформаційно-довідкові матеріали, необхідні для пошуку інформації, пов'язаної з освітніми ресурсами в Інтернеті;
- мультимедійні підручники – це комплексні програми, які поєднують у собі більшість елементів перерахованих вище.

Виконуючи всі перелічені вище Інтернет-ресурси, вчитель повинен дотримуватись таких принципів навчання:

- концептуалізація: наукова концепція, що включає психологічну та соціально-педагогічну перевірку досягнення освітніх цілей;
- системність: наявність усіх сторін системи (логіка побудови процесу, зв'язок усіх її частин, цілісність);
- ефективність: гарантія результатів, що відповідають освітнім стандартам;
- гнучкість: врахування особливих умов навчальної діяльності, можливість зміни змісту для забезпечення комфорту та свободи спілкування між викладачем та студентами;
- гнучкість: як можливість розвитку або зміни використовуваної технології;
- відтворення: технології можуть бути використані цим навчальним закладом або іншими викладачами.

Крім навчальних програм, вчитель може використовувати ресурси Інтернету під час вивчення лексики іноземної мови. Інтернет пропонує безліч інформаційних можливостей для тих, хто вивчає англійську мову, включаючи доступ до автентичних текстів і пряме спілкування з носіями мови. Використовуючи

інформаційні ресурси Інтернету, інтегруючи їх у навчальний процес, можна більш ефективно вирішувати багато дидактичних завдань: включати в курс матеріали Всесвітньої мережі Інтернет, вести самостійний пошук інформації; поглибити знання про будову слова мови на основі реальних текстів; розширити знання про вживану лексику та зв'язок з нею в англійській мові; удосконалювати вміння працювати з довідково-інформаційними ресурсами [2].

Інтернет-технології відкривають доступ до інформаційних ресурсів, які можуть сприяти навчанню англійської мови учнів старших класів середньої школи. Можна визначити наступні види інтернет-ресурсів: довідкові каталоги, енциклопедії, словники, статті, підручники, документи, газети, веб-сайти, відео та аудіо джерела, графічні плани, анімації, різноманітні мультимедійні програми, новини, блоги, соціальні мережі, різні програмні продукти та онлайн додатки тощо:

1. довідкові каталоги, енциклопедії, словники, статті, підручники, документи, газети – огляди та статті з вивчення англійської – «Englischer», статті про вивчення англійської мови від школи «Redford», вільна енциклопедія «Вікіпедія» тощо;

2. Веб-сайти, відео та аудіо джерела – сайт «На урок», American English, American English at State Facebook, Voice of America Learning English, Duolingo, American English Mobile App, BBC Learning English, British Council Learn English, Lang-8 та ін.

3. Графічні плани, анімації, різноманітні мультимедійні програми, новини, блоги, соціальні мережі, різні програмні продукти та онлайн додатки – «Stepping stones», «Kahoot!» та ін.

4. Соціальні мережі – Facebook, YouTube, Instagram, WhatsApp, TikTok, Linkedin, Telegram та ін.

Наприклад, щоб створити мультимедійну презентацію (працювати над веденням електронного словника або використовувати в навчальних цілях електронну пошту, учню необхідний комп'ютер з доступом до інтернету. У деяких учнів може бути доступу до таких технологій за межами навчального закладу [4, с. 20].

В такому випадку, якщо викладач дасть своїм учням домашнє завдання, передбачає використання цифрових інструментів, деякі

з їх не зможуть виконати. Тому, перш ніж давати учням домашні завдання, які мають на увазі використання комп'ютера та мережі інтернет поза стінами школи, викладач повинен дізнатися про наявність та доступність для них коштів ІКТ вдома.

Сучасна освіта спрямована на те, щоб освіта STEM стала частиною традиційної освіти в усьому світі. Це пояснюється тим, що STEM-навчання залучає дітей до активної діяльності, забезпечуючи успіх майбутніх дорослих у світі інформаційних технологій. Все це можливо завдяки універсальності STEM-освіти. Тому STEM-освіта є однією з яскравих інновацій 21 століття і поєднує в собі інноваційну педагогіку, мистецьку освіту та сучасні освітні технології [3, с. 63].

Ефективність такого підходу пов'язана з практичною реалізацією поєднання з різними галузями знань у процесі виховання молоді. Окрім вищесказаного, використання комп'ютерних програм підвищує інтерес учнів до читання на уроках англійської мови. Використовуючи інформаційні ресурси мережі Інтернет та інтегруючи їх у навчальний процес, можна більш ефективно вирішувати багато дидактичних завдань курсу:

- зробити заняття більш наочними;
- підвищити ефективність навчально-виховного процесу;
- швидкий зворотній зв'язок;
- можливість створити стійку мотивацію;
- активізація розумових здібностей;
- залучення до роботи активних учнів;
- навчання учнів самостійної роботи з матеріалами;
- застосування персоналізованих і диференційованих підходів до навчання.

У цьому контексті важливо підкреслити, що креативні методи мають комбінований технічний і програмно-апаратний характер, що приєє їх ефективності в сучасних умовах [1].

Отже, в сучасному світі знання англійської мови як іноземної необхідно кожному, хто хоче досягти успіху в кар'єрі, мати інтелектуальні, професійні та комунікативні навички.

Перехід до інформаційного суспільства потребує ефективної освіти на основі впровадження нових інформаційно-комунікаційних технологій, які сьогодні все частіше називають

Інтернет-технологіями.

Сьогодні включення інтернет-технологій у процес вивчення англійської та інших іноземних мов є настільки очевидним, нормальним, звичайним, що залишається тільки думати про їх подальший розвиток.

На сьогодні найактуальнішим завданням є удосконалення технологій навчання іноземних мов з використанням Інтернет-ресурсів, їх педагогічних описів та активного застосування в навчальному процесі. Інтернет-ресурси, сприяють розвитку розмовної та граматичної компетентності учнів, а також : роблять заняття більш наочними, підвищують ефективність навчально-виховного процесу, забезпечують швидкий зворотний зв'язок, дають можливість створювати стійкі ініціативи, активізують розумові здібності, забезпечують активну участь учнів у роботі, реалізують навчання учнів самостійної роботи з матеріалами та персоналізованих і специфічних підходів до навчання.

Список літератури

1. Власюк І. Формування англомовної компетентності в читанні у учнів старших класів закладів ЗСО засобами інноваційних технологій. *KELM. Журнал* №7 (35). vol. 1. 2020. URL: <https://kelmczasopisma.com/ua/jornal/29> (дата звернення: 20.11.2023).
2. Грязна С. В. Використання засобів електронної візуалізації даних у формуванні англомовної лексичної компетентності учнів старшої школи. *Всеукраїнська науково-практична конференція «Традиційні та інноваційні підходи у сфері сучасних педагогічних досліджень»*. 16 березня 2020р. м. Київ. URL: <https://genezum.org/library/vykorystannya-zasobiv-elektronnoi-vizualizacii-danyh-u-formuvanni-anglomovnoi-leksychnoi-kompetentnosti-uchniv-starshoi-shkoly> (дата звернення: 20.11.2023).
3. Кікоть Г. STEM-освіта як засіб формування критичного мислення учнів на уроках англійської мови. *Таверійський вісник освіти*. 2019. № 1. С. 62–69.
4. Кухаренко В. М. Тьютор дистанційного та змішаного навчання : посібник. Київ: Міленіум, 2019. 307 с.

Науковий керівник: к.ф.н., доц. Павлович Т.І.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ УРОКІВ

Анотація. Дана стаття присвячена особливостям використання нетрадиційного уроку, що сприяє підвищенню пізнавальної активності та творчості учнів. Нетрадиційні форми та методи роботи покращують розвиток учнівських здібностей та особистісних якостей. Зазначені найпоширеніші та найдієвіші форми нетрадиційних уроків: захист проєктів та ідей; постановка казки, проведення гри за темою уроку; екскурсія за вказаною темою; робота в групах.

Ключові слова: нетрадиційний урок, мотивація, урок англійської мови, професійна мобільність, навчальний процес

Abstract. The article highlights problems of theoretical principles of the non-traditional forms of organization of training, the description of the theoretical issues of non-traditional forms, its essential elements, basic stages, determining the teacher's role, identifying ways of implementations and application of non-traditional forms into the language learning process, as well as solving problems encountered in teaching language through. Among all the variety of classroom management forms that can be implied in order to improve key competences, preferential are the ones that are oriented on the creation of educational situations, in which learners set and solve valuable for them issues in the process of creative practical activity. The article raises the problem of the importance of using non-traditional forms of training for students of a foreign language. The basis of the modern paradigm of education are such scientific and theoretical concepts as student-oriented learning, individualization and differentiation of educational activities, the formation of motivation to learn, self-development of students. The importance of conducting classes in a foreign language based on non-traditional elements, such as professional business games, video in the

original language, project creation, is substantiated. An attempt has been made to prove that, conducting classes in a foreign language of an unconventional form determines the development of creative abilities, ingenuity, rapid assimilation of knowledge among students, and also promotes the creative formation of their self-development, self-design, creates a desire for self-education. It is determined that the use of non-traditional forms of organization of training in foreign language classes is an important condition for the formation of professional mobility.

Key words: *non-traditional forms of organization of training, motivation, classes in a foreign language, formation of professional mobility, learning process.*

Постановка проблеми. У сучасному світі дедалі гостріше проявляється проблема «стандартної освіти». Вчителі мають урізноманітнювати власні уроки для підвищення ефективності навчання. У зв'язку з цим варто застосовувати нетрадиційні методи для розвитку особистості учнів, їх творчих здібностей і досягнення успіху в сучасному суспільстві.

Загалом поняття «нестандартний урок» було введено у методику наприкінці 80-х років ХХ століття. Нетрадиційними уроками зазвичай вважають такі, у яких традиційні елементи замінюються нестандартними, після чого істотно змінюються структура заняття. Характерною відмінною рисою таких уроків також є те, що у них акцент ставиться на концентрацію вольових, інтелектуальних та емоційних зусиль учнів під час їхньої підготовки до заняття і при його проведенні. Також тут слід виділити значну творчу та пізнавально-організаційну активність учнів.

У нестандартному уроці відсутні жорсткі вимоги до планування уроку. У порівнянні з традиційними формами він характеризується більшою творчою складовою, розкутістю та своєрідною неформальністю; у ньому також необхідні безпосереднє залучення учасників до процесу підготовки. Часто під час таких уроків викладачем чітко не формулюються цілі та мета уроку, однак вони стають чітко зрозумілими з ходом уроку. Зазвичай нестандартні уроки більше до вподоби учням, але вони вимагають набагато більших затрат на підготовку та реалізацію, ніж звичайні. Деяким чином нестандартний урок є чимось середнім між виховним заходом і уроком у традиційному його розумінні

Науковими розвідками щодо нетрадиційних форм навчання займалися такі вчені-методисти: І. Атанайчук, Г. Борецька, Н. Борисова, Т. Михальченко, Л. Нос, В. Сазонова, М. Хома, Н. Христин, І. Чорна [1–8]. Вони вважають, що урок слід відрізнити спільною творчістю вчителя та учня, забезпечуючи єдність виховання та навчання, характеризуючись естетичною та емоційною прозорістю, навчальною метою.

Як показує **аналіз педагогічних досліджень і публікацій** та практичних спостережень, існує інтерес до проблеми нетрадиційних уроків у процесі навчання у школі та активізації навчальної діяльності учнів. У зв'язку з цим в останні роки спостерігається тенденція використання нетрадиційних уроків. Оскільки нетрадиційні уроки разом із розширенням можливостей уроку дають можливість для формування в учнів особистісних якостей та кращого оволодіння знаннями.

Актуальність теми нашого дослідження – необхідність пошуку шляхів нетрадиційних форм у процесі навчання англійської мови для підвищення мотивації щодо її вивчення.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні переваг використання нетрадиційних форм організації навчання на заняттях з англійської мови. Відповідно до поставленої мети сформульовано основні **завдання** дослідження: провести теоретичний аналіз методів і прийомів навчання, пояснити високу ефективність використання нетрадиційних уроків, проаналізувати спостереження щодо стану навчального процесу з використанням нетрадиційного уроку.

Виклад основного матеріалу. В основі сучасної парадигми вищої освіти лежать такі науково-теоретичні поняття, як особистісно-орієнтоване навчання, індивідуалізація і диференціація навчальної діяльності, формування мотивації до навчання, саморозвиток учнів. Дані концептуальні ідеї освіти успішно реалізуються в сучасному інформаційно-освітньому середовищі, що забезпечує організацію навчального процесу за допомогою сучасних технологій. Однак одним з найважливіших напрямів цього процесу є методична підготовка вчителів до використання нових технологій в навчальному процесі.

Нетрадиційний урок – це імпровізація навчального заняття з нетрадиційною структурою. Такий урок має включати прийоми та методи різних форм навчання. Він заснований на спільній діяльності вчителя та учнів, спільному пошуку, апробуванні нових форм роботи, що в кінцевому підсумку впливає на активізацію пізнавальної учнівської активності на уроках і підвищення ефективності викладання [6, с.216–219].

До нетрадиційних форм уроків відносять *рольові ігри, уроки-спектаклі, включення казкового сюжету, ретроспективу знань, уроки-фантазії, уроки-ігри, ділові ігри, уроки-заліки, уроки-подорожі, круглі столи або конференції, уроки-змагання, прес-конференції, уроки для висловлювання власних думок, уроки-діалоги, мозкові штурми, уроки-вікторини, уроки – актуальні інтерв'ю, імітаційно-рольові моделювання, уроки-диспути, моделювання учнівського мислення, уроки-турніри* тощо. Необов'язково увесь урок має стати нетрадиційним, можливе вкраплення в нього лише окремих елементів, які спрямовані на активізацію навчання. Це можуть бути уроки з використанням комп'ютерних технологій і проектної методики, нестандартні форми тестування тощо [6, с.218].

Ефективним вважається навчальний процес, при якому учень є активним об'єктом, здатним самостійно здобувати знання та застосовувати їх у житті. Тому основними показниками продуктивності навчання є формування самостійності та активності учнів, які реалізуються в процесі проведення нетрадиційних уроків.

Найважливішим завданням нетрадиційного уроку є прояв здібностей учня в повній мірі і, як наслідок, підвищення його пізнавальної активності. Важливо правильно підібрати вид нетрадиційного уроку з урахуванням психологічних і вікових особливостей учнів.

Метою нетрадиційних уроків є робота над новими методами, формами, прийомами і засобами навчання, що сприяє реалізації основних завдань педагогіки та закону щодо активності навчання.

Основними складовими нетрадиційних форм уроків є: мотивація, новизна, різноманітність форм і методів, творча мисленнева діяльність. Важливо створити на занятті атмосферу

іншомовного спілкування, тому що в основному на таких уроках домінує пасивне, а не активне спілкування.

Необхідно відзначити такі **функції нетрадиційних уроків** англійської мови:

– **навчальна** функція полягає в тому, що нетрадиційні уроки здатні розвинути в дітей увагу, пам'ять, уміння сприймати і працювати з інформацією та іншими загально навчальними навички, а також вміння приймати рішення;

– **виховна** функція проявляється в тому, що в дітей з'являється вміння спілкуватися, працювати в групі, гуманно й уважно ставитися до того, з ким доводиться працювати;

– **розважальна** функція – створення атмосфери на уроці, яка здатна ненав'язливо повернути дитину до навчання, викликати в ній позитивні емоції та перетворити урок на незвичайну подію;

– **комунікативна** функція – навчання дітей навичкам спілкування як українською, так і іноземною мовою, а також уміння правильно висловлювати власні думки;

– **релаксаційна** функція – розслаблення, зняття емоційної напруги, спричиненої навантаженням від тривалого щоденного шкільного навчання;

– **розвивальна** функція – виявлення та вдосконалення таких якостей особистості, які необхідні для активізації прихованих особистісних можливостей [5, с. 221–227].

Усі перераховані вище функції нетрадиційного уроку допомагають не лише в навчанні іноземної мови, а й також розвивають особистісні якості учня.

Враховуючи зазначене вище, використання нетрадиційних уроків англійської мови можливе в різних ситуаціях та різних навчальних закладах. Такі форми навчання можуть проводитися як систематично, так і час від часу, як у великих, так і в невеликих групах, що залежить від застосованих на уроці методик.

Ми вважаємо, що нетрадиційні форми навчання англійської мови мають низку переваг за певними критеріями порівняно з традиційними, а саме: добровільний характер участі, велика самостійність та ініціативність з боку учнів, можливість втілити широкий спектр творчих ідей у життя, проявити та реалізувати себе. Впровадження в навчальний процес нетрадиційних уроків

сприяє розвитку в учнів позитивної мотивації до вивчення англійської мови.

На нашу думку, призначення нетрадиційних уроків у груповому застосуванні. Учні, спілкуючись між собою, допомагаючи один одному у виконанні творчих завдань до уроку, взаємо навчаються і розкривають у собі нові здібності.

Найбільш популярним у сучасній практиці залишається застосування нетрадиційних уроків з англійської мови після засвоєння якоїсь теми або декількох тем, які виконують контроль навчального матеріалу. Зазначені уроки відбуваються незвичайно, нетрадиційно. Схожа зміна певної обстановки є доцільною, оскільки вона сприяє створенню атмосфери свята при підбитті підсумків результатів щодо виконаної роботи та здатна зняти психологічний бар'єр, який з'являється в звичайних умовах у зв'язку з острахом допустити помилку. На вказаних уроках досягаються найрізноманітніші цілі як методичного, так і педагогічного та психологічного характеру.

Зупинимося на деяких видах нетрадиційних уроків, зокрема на відео-уроці, уроці-проекті, уроці-грі, уроці-прес-конференції, уроці-рольовій грі.

Відео-урок є однією з нетрадиційних форм уроку англійської мови. Зокрема використання відео на таких уроках допомагає реалізувати найважливіші вимоги комунікативної методики, що полягає в представленні процесу оволодіння мовою як розуміння справжньої іншомовної культури. Позитивний вплив має використання різної відео інформації, що сприяє запам'ятовуванню країнознавчого та мовного матеріалу. Ця дієва форма нетрадиційного уроку сприяє не лише активізації уваги, а й сприяє у вдосконаленні сприйняття та розуміння мовлення на слух та говоріння.

Урок-проект є нетрадиційною формою уроку англійської мови. Проектна методика відрізняється груповим характером виконання вказаних завдань. При цьому здійснюється діяльність, яка є креативною та орієнтована на особистість учня і передбачає високий рівень в індивідуальній та колективній відповідальності за виконання загаданого для розробки. Це може проходити у формі доповіді, конференції, конкурсу, свята, спектаклю. Головний

результат у роботі за нетрадиційною формою уроку над проектом – це актуалізація існуючих і здобуття нових знань, навичок і вмінь та їх креативне застосування по-новому [3, с. 420–424].

Урок-гра є продуктивним видом організації, адже він розширює знання учнів щодо звичаїв, що існують в англійськомовних країнах, і розвивають у школярів здатність до іншомовної комунікації, що стане в нагоді в різних ситуаціях. Він може бути різним, зокрема, у формі ділової гри (на один урок чи навіть на два), дидактичної гри, логічної гри.

Урок-прес-конференція проводиться у вигляді рольової гри, тому що передбачає наявність певних ролей: це бесіди членів делегацій або інших груп із представниками телебачення, преси, журналістами газет і журналів, фотокореспондентами. Перед учасниками конференції ставиться мовне завдання. Під час уроку учні тренуються в монологічному мовленні, в умінні ставити проблемні запитання дискусійного характеру, аргументовано відповідати на запитання. Учнім подобаються такі уроки, тому що вони передбачають розвиток навичок самостійної роботи, прагнення до творчого пошуку. Після уроку, як правило, учні діляться враженнями, визначають, що вдалося, а що не дуже, планують, за якою темою можна провести такий урок.

Урок-рольова гра є однією з найефективніших форм і способів створення ситуації, що сприяє розвитку мовлення та має великі можливості мотиваційно-спонукального характеру. Рольова гра є своєрідним навчальним прийомом, коли учень повинен говорити в межах заданої теми, граючи роль, реагуючи на обставини, або граючи роль одного з учасників цієї гри. Учні мають вміти почати бесіду, далі підтримувати її, зможти перервати співрозмовника, коли потрібно, погодитися з ним чи ні. Майже увесь час у процесі рольової гри відводиться мовленнєвій практиці, у цей же час не лише той, хто говорить, а й слухач, є максимально активними, тому що він повинен зрозуміти і запам'ятати фразу співрозмовника, співвіднести її до ситуації, та коректно відреагувати на неї. При навчанні усного мовлення із застосуванням рольової гри варто працювати над мовленнєвою діяльністю, ігровою та навчальною одночасно [3, с. 420–424].

Відомо, що основним завданням вчителя є мотивування учня

до навчання. Використання під час уроків нетрадиційних форм навчання – це найкращий спосіб для цього. Мотивацію можна розглядати як сторону суб'єктивного світу учня; вона визначається його потребами, спонуканнями та уподобаннями і має вирішальне значення для активізації всіх психологічних процесів – мислення, сприйняття, розуміння та засвоєння іншомовного матеріалу.

Застосування нестандартних методів захоплюють навіть найбільш пасивних і слабо підготовлених учнів, що позитивно позначається на їхній успішності.

Отже, нетрадиційні уроки варто застосовувати як підсумкові у процесі узагальнення та закріплення знань, умінь і навичок учнів. Проте дуже часто використання зазначених форм в організації навчального процесу не варто, тому що це здатне привести втрату зацікавленості навчальним предметом і процесом навчання. Наголосимо, що перед нетрадиційним уроком повинна відбутися ретельна підготовка, зокрема, постановка певних навчальних цілей у навчанні і вихованні.

Висновки. Результати дослідження дають можливість зробити висновок, що нетрадиційні уроки дозволяють навіть наявній інструментарій для проведення традиційних уроків застосувати з більшою ефективністю у нестандартних ситуаціях у класі та допомагають підвищити продуктивність роботи на уроці та у позаурочний час, присвячений підготовці до занять. Нетрадиційні уроки привносять елемент імпровізації, хоча і є доволі складним у плані підготовки явищем, однак сприяють формуванню дружніх відносин між вчителями та їхніми учнями. Також вони сприяють відкриттю нових обрисів у методиках розвитку вмінь і навичок учнів, роблячи процес засвоєння величезних обсягів інформації цікавим та сприйнятливим для учнів.

Перспективи дослідження полягають вбачаємо у використанні нетрадиційних уроків для покращення усного мовлення, читання, аудіювання та письма.

Література:

1. Дичківська І.М. Інновації в педагогічних технологіях: навч. посіб. Київ : Академвидав, 2017. 218 с.
2. Михайленко Т.А. Інноваційні технології у вивченні англійської

- мови. Київ : Шкільний світ, 2008. 128 с.
3. Нос Л., Хома М. Нестандартні уроки з англійської мови в новій українській школі. *Молодий вчений*, 2020. 10 (86). С. 420–424.
  4. Сазонова В.С., Анатайчук І.М. Застосування нетрадиційних форм проведення уроку з англійської мови для розвитку комунікативних навичок у студентів немовних спеціальностей. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. Том 31 (70) № 2 Ч. 2 2020. С. 225–231.
  5. Христич Н.С., Борисова Н.В. Проблема вибору традиційних та інноваційних технологій навчання у процесі підготовки майбутніх учителів англійської мови. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2022. Вип. 13(81). С. 198–201.
  6. Чорна І.І. Використання нетрадиційних форм організації навчання на заняттях з іноземної мови як важлива умова формування професійної мобільності майбутніх економістів. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Випуск 60'2018. С. 216–219.
  7. Byrne D. Keys to Language Teaching. Techniques for Classroom Interaction. Longman, 2015. 180 p.
  8. Ellis G. Learning to Learn English. Cambridge University Press, 2016. P. 25–26.

Науковий керівник – к.п.н., доц. Шиба А.В.

РОЗВИТОК ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Анотація. У сучасному світі, де інформаційні технології стрімко розвиваються, використання ІКТ для навчання іноземних мов у середній школі набуває все більшого значення. Актуальність обраної теми зумовлена необхідністю підготовки молодого покоління до життя в умовах глобалізації і міжнародного спілкування. Використання ІКТ допомагає зробити навчання більш ефективним, цікавим та інтерактивним, сприяє формуванню лексичної компетенції з іноземних мов, що є запорукою розвитку комунікативних навичок та успішної взаємодії зі світом для учнів. Використання ІКТ дозволяє створити більш інтерактивне та змістовне навчальне середовище, в якому учні можуть більш ефективно засвоювати нові знання та вдосконалювати свої мовні навички. Тому дослідження ролі ІКТ у формуванні лексичної компетентності учнів з іноземних мов є надзвичайно важливим та актуальним напрямом педагогічної науки.

Метою статті є дослідження особливостей формування іншомовної лексичної компетентності учнів загальноосвітніх навчальних закладів засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

У статті розглянуто роль ІКТ у розвитку іншомовної лексичної компетентності в учнів середньої школи. Досліджено ключові етапи формування лексичної компетентності у здобувачів освіти. Проаналізовано етапи формування лексичної компетентності. Визначено дидактичні завдання, які вирішуються в результаті застосування ІКТ. Розглянуто особливості інтеграції та значення онлайн-платформ Wordwall, Bamboozle та BBC learning English у розвитку іншомовної лексичної компетентності учнів середньої

школи засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), іншомовна лексична компетентність, англійська мова, формування лексичної компетентності, онлайн-платформа.

Abstract. *In today's world, where information technology is rapidly developing, the use of information communication technology (ICT) for teaching foreign languages at a secondary school is becoming increasingly important. The relevance of the chosen topic is due to the need to prepare the younger generation for life in a globalized world and for international communication. The use of ICT helps make learning more effective, interesting and interactive, contributes to the formation of lexical competence in foreign languages, which is the key to the development of communication competence. The use of ICTs allows for a more interactive and meaningful learning environment in which students can more effectively learn new knowledge and improve their language skills. Therefore, the study of the role of ICTs in the formation of students' lexical competence in foreign languages is extremely important and pedagogical science.*

The purpose of the article is to study the peculiarities of developing secondary school students' foreign language lexical competence using information and communication technologies.

The article deals with the role of ICT in the development of foreign language lexical competence of secondary school students. The key stages of lexical competence formation are investigated. The stages of lexical communication competence formation are analyzed. The didactic tasks that are solved as a result of the use of ICT are determined. The peculiarities of integration and the importance of online platforms Wordwall, Bamboozle and BBC learning English in the development of secondary school students' foreign language lexical competence by means of information and communication technologies are considered.

Keywords: *information and communication technologies (ICT), foreign language lexical competence, English, lexical competence development, online platform.*

Актуальність теми. Сучасна мовна освіта ставить за мету створення особистості, яка готова брати участь у спілкуванні на міжкультурному рівні, для чого потрібен багатий словниковий

запас. Інтеграційні процеси в різних сферах створюють потребу створення іншого типу системи освіти на основі сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, які сьогодні і є предметом багатьох досліджень, що свідчить про актуальність цього явища.

Сучасні трансформації, які відбуваються в освіті, зосереджені на дослідженнях, що набувають важливості у світлі орієнтації на оптимізацію педагогічного процесу за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій для створення інформаційної культури і педагога, й учнів, використання сучасних Інтернет та мультимедійних технологій у формуванні лексичної компетентності під час вивчення іноземної мови у школярів.

Інформаційно-комунікаційні технології є одними з можливих шляхів вирішення завдання модернізації освітнього процесу. Використання інформаційно-комунікаційних технологій дає змогу досягти цілей комунікативно орієнтованого навчання англійської мови. Значення інформаційно-комунікаційних технологій у розвитку іншомовної лексичної компетентності учнів середньої школи безцінне, адже дозволяє активізувати сприйняття, засвоєння нових знань, формування навичок, а як результат – сприяє розвитку та удосконаленню лексичної компетентності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання формування іншомовної лексичної компетентності досліджували такі науковці, як, зокрема, Ю. Герасименко, С. Смоліна, С. Амеліна, О. Овчарук та ін. Особливості застосування ІКТ на уроках англійської мови було висвітлено М. Данилюк, Т. Коноваленко, Н. Бондар, З. Овчаренко та ін. Переваги та недоліки використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі були висвітлені О. Кравчук, В. Кремень, В. Редько та ін. Питання щодо формування пізнавального інтересу учнів засобами інформаційно-комунікаційних технологій вивчались В. Павленком, В. Підоренко та Т. Сотніченко досліджували етапи формування іншомовної лексичної компетентності.

Метою статті є дослідження особливостей формування іншомовної лексичної компетентності учнів загальноосвітніх навчальних закладів засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Завдання статті зосереджені навколо всебічного

аналізу особливостей використання ІКТ у процесі формування іншомовної лексичної компетентності; визначення ролі ІКТ у розвитку іншомовної лексичної компетентності в учнів середньої школи; дослідження ключових етапів формування зазначеної компетентності у здобувачів освіти; аналізу етапів формування лексичної компетентності; визначення дидактичних завдань, які вирішуються в результаті застосування ІКТ, а також вивчення особливостей інтеграції та значення онлайн-платформ Wordwall, Bamboozle та BBC learning English у розвитку іншомовної лексичної компетентності учнів середньої школи засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Теоретико-методологічне дослідження здійснено на підставі аналізу, синтезу та узагальнення даних щодо визначення місця ІКТ у процесі формування іншомовної лексичної компетентності та педагогічного спостереження, яке здійснювалося на базі ліцею №13 м. Чернівці серед 6-7 класів.

У сучасний період інформатизації суспільства комп'ютерні технології набувають все більшого поширення в різних сферах життя, виступаючи одним із інструментів пізнання. Однією з важливих цілей сучасної освіти є підготовка вчителя, який здатний ефективно користуватися сучасними комп'ютерними технологіями і орієнтуватися у світі інформації. Цифровізація освіти має перспективи, оскільки освітня система в цілому є складною структурою, і для її успішного функціонування необхідне використання сучасних телекомунікаційних та комп'ютерних технологій для зберігання, обробки, передачі та відтворення інформації. Враховуючи інтенсивний розвиток комп'ютерних технологій, а також телекомунікаційних технологій та їх значний вплив на суспільство, виникає потреба у вивченні можливостей використання ІКТ не лише у навчанні інформатики, а також й у викладанні інших дисциплін (Паніна, 2015, с. 270-275).

Вивчення іноземної мови передбачає розвиток лексичної компетентності, яку слідом за К Нікітенко, розуміємо як «здатність мовця до коректного висловлення та розуміння мовлення інших, що сформоване на синтезованому комплексі відповідних знань, навичок, усвідомленості» (Мовний та навчальний простір, 2021, с. 39). Іншими словами лексична компетентність – це здатність

людини правильно формувати свої висловлювання та розуміти мову інших на основі складної і динамічної взаємодії відповідних навичок, знань та лексичного усвідомлення. Отже, лексична компетентність включає лексичні навички, знання та загальну мовну обізнаність або вміння (мовну обізнаність) використовувати їх у всіх видах мовної діяльності.

Лексичні навички – це вміння інтуїтивно правильно розуміти та правильно використовувати іншомовну лексику, засновану на мовно-лексичних зв'язках між слуховою, моторною та графічною формами слова та його значенням, а також на зв'язках між словами іноземної мови (Герасименко, 2022, с. 249-254).

За словами Л. Морської та Г. Васильківської (Морська, Васильківська, 2018), формування лексичних навичок складається з чотирьох етапів (рис. 1).

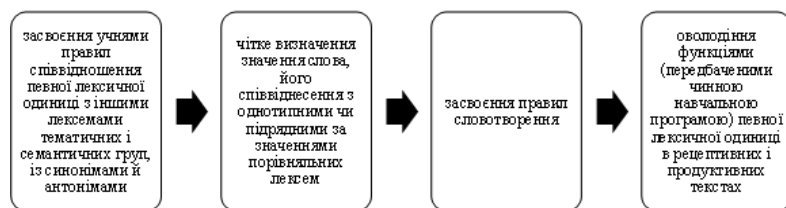

Рис. 1. Етапи формування лексичних навичок (Морська, Васильківська, 2018, с. 255-256)

У процесі формування лексичної компетентності закладається основа практичного оволодіння іноземною мовою та використання її в необхідному обсязі здобувачами освіти. Вивчення англійської мови в середній школі передбачає оволодіння змістом різноманітних тем у процесі опрацювання та засвоєння навчального матеріалу, що охоплює різні сфери життя суспільства та особистості.

Процес вивчення лексики іноземної мови розпочинається від засвоєння словникового запасу і розвитку первинних навичок до розвитку вторинних (мовленнєвих) навичок шляхом формування лексичних навичок – умінь використовувати лексику разом з іншим матеріалом. Виокремлюють три ключові етапи формування лексичної компетентності у здобувачів освіти середньої школи (рис. 2).

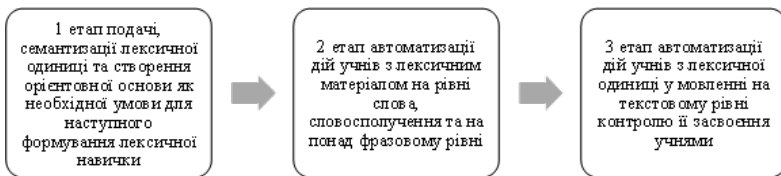

Рис. 2. Ключові етапи формування лексичної компетентності у здобувачів освіти середньої школи (Підоренко, Сотніченко, 2007, с. 72)

У процесі формування лексичної компетентності з іноземної мови професійна діяльність учителя повинна бути спрямована на розробку форм, методів і вправ для формування лексичної компетентності, виходячи з особливостей етапів її формування. З огляду на освітній потенціал, Інтернет-ресурси можна використовувати на усіх етапах засвоєння лексичного матеріалу.

За визначенням В. Данилюк (Данилюк, 2015), «інформаційно-комунікаційні технології – це програмно-апаратні засоби й пристрої, що функціонують на базі комп’ютерної техніки, а також сучасних засобів і систем інформаційного обміну, забезпечуючи операції щодо пошуку, збирання, накопичення, зберігання, опрацювання, подання, передавання інформації» (Данилюк, 2015).

У сучасній школі розробка науково обґрунтованої системи формування іншомовної лексичної компетентності учнів є важливою потребою. Використання ІКТ є ключовим компонентом цієї системи, оскільки дає можливість у будь-який час використовувати анімацію, графічні та звукові можливості, регулювати динамічну послідовність їхнього представлення для більш якісного сприйняття учнями програмового матеріалу.

Використання інформаційних ресурсів мережі Інтернет, інтеграція їх у навчальний процес дозволяє більш ефективно вирішувати низку дидактичних завдань, особливо на заняттях з англійської мови (рис. 3).

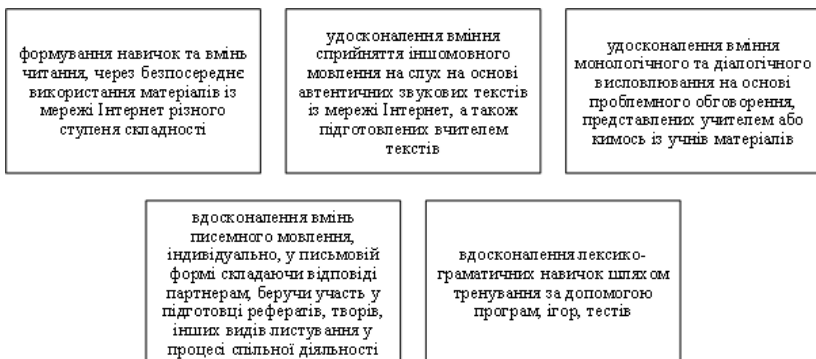

Рис. 3. Дидактичні завдання, які вирішуються у результаті застосування ІКТ
(Павленко, 2008, с. 49-55)

Класичні та інтегровані уроки у супроводі мультимедійних презентацій, online-тестів та програмних продуктів, тобто засобів ІКТ дозволяють учням поглибити знання, отримані раніше, мотивувати їх до отримання нових знань, сприяти підвищенню рівня включеності у навчальний процес. Вчителю за наявності нових технічних засобів та інтерактивних технологій, легше здійснити особистісно-орієнтований підхід до навчання різнорівневих учнів. Використання мультимедійних презентацій дає можливість керувати увагою учнів за допомогою певних засобів:

- ефектів анімації;
- посилення мотивації вчення;
- систематизації вивченого матеріалу;
- формування комп'ютерної мультимедійної компетентності, як вчителя, і учня (Павленко, 2022, с. 49-55).

Як вважає О. Бігич (Бігич, 2011), «основною метою використання ІКТ для вивчення іноземної мови є формування у здобувачів освіти середньої школи іншомовної комунікативної компетентності та розвиток особистості учня, здатного та бажаючого опанувати іноземну мову та володіти нею як засобом спілкування та вдосконалюватися в цій галузі» (Бігич, 2011, с. 24). Сформульована мета є комплексною і включає 4 компоненти: практичний, розвиваючий, виховний, загальноосвітній.

Інтеграція ІКТ у навчальний процес ЗЗСО є новим напрямком підвищення якості засвоєних учнями знань. Поділяємо думку О. Кравчук (*Кравчук, 2020*) яка вважає, що для швидкої інтеграції ІКТ в навчальний процес, варто зважати на такі ключові моменти, як (*Кравчук, 2020, с. 64-67*):

1. Організація навчальних курсів і семінарів для адміністрації, викладачів і співробітників навчальних закладів з використання нових ІТЗ у навчальному процесі.

2. Створення стимулів для розвитку інтернет-послуг, пов'язаних з новими ІТЗ.

3. Активна робота над створенням «тематичної» ІТЗ в межах міжнародної інформаційної мережі по ІТ.

4. Розробка комплексу заходів для включення їх до «Програми руху України в інформаційне суспільство».

5. Розробка методологічних та методичних основ системного аналізу та синтезу ІТЗ, а також методів оцінки навчання та освіти на їх основі.

6. Розробка пропозицій щодо фінансування впровадження інтегрованих ІКТ в освіту за рахунок міжнародної спільноти (*Кравчук, 2020, с. 64-67*).

Особливості уроку англійської мови з використанням ІКТ передбачають більш адекватну форму презентації мовних знань, підвищення мотивації, інтересу до предмета, бажання вивчати мову і спілкуватися нею, урізноманітнення процесу навчання, представлення навчального матеріалу зрозумілішим і доступним для сприйняття учнями, формування фонетичного боку мовлення, швидке засвоєння отриманої інформації. Завдяки врахуванню цих особливостей, використання ІКТ на уроках англійської мови може значно покращити результати навчання.

Використання ІКТ на уроках іноземної мови іноземних мов сприяє:

- розвитку творчих можливостей і здібностей учнів;
- створенню умов для самоосвіти учнів у областях знань, що їх цікавлять;
- підвищенню рівня використання наочності під час уроку;
- підвищенню продуктивності уроку;
- встановленню міжпредметних зв'язків;

- набуттю реального досвіду міжкультурного спілкування іноземною мовою;
- збагаченню знань учнів про історію та культуру країн мови, що вивчається;
- розвитку вміння орієнтуватися у сучасному іншомовному інформаційному середовищі.

На нашу думку, використання ІКТ у процесі формування іншомовної лексичної компетентності характеризується низкою переваг:

1. Інструменти ІКТ надають доступ до автентичних матеріалів, таких як відео, подкасти і новинні статті, які можуть допомогти учням розвивати свій словниковий запас у контексті реального світу.

2. Інтерактивні та захоплюючі дії. Інструменти ІКТ можуть запропонувати широкий спектр інтерактивних та захоплюючих занять, таких як онлайн-вікторини, ігри, які можуть допомогти учням практикувати та зміцнювати свої лексичні знання.

3. Індивідуалізоване та самостійне навчання. Інструменти ІКТ дозволяють учням працювати у власному темпі та зосереджуватися на сферах, де їм найбільше потрібно практики, забезпечуючи більш персоналізований та ефективний досвід навчання.

4. Використання інструментів ІКТ у вивченні мови може допомогти підвищити мотивацію та залученість учнів, оскільки учні, швидше за все, будуть зацікавлені та отримувати задоволення від використання технологій.

5. Інструменти ІКТ можуть забезпечити негайний зворотний зв'язок і оцінку продуктивності учня, дозволяючи учням визначити сфери, де вони потребують вдосконалення, і надаючи їм вказівки щодо того, як це зробити.

6. Інструменти ІКТ можуть сприяти спілкуванню та співпраці між учнями, дозволяючи їм взаємодіяти один з одним і практикувати свої мовні навички в середовищі підтримки та співпраці.

Використання мультимедіа для формування іноземної лексичної компетентності може бути ефективним і привабливим способом покращити мовні навички учнів, а отже – досить перспективними

для підвищення творчої активності. Виходячи із цього способи застосування ІКТ для формування іншомовної лексичної компетентності у здобувачів освіти в середній школі охоплюють використання:

- онлайн-словників та електронних ресурсів для збільшення словникового запасу. Завдяки онлайн-платформам, учні можуть користуватись онлайн-словниками й електронними ресурсами, щоб знайти визначення, синоніми, антоніми, фразові дієслова та інші лексичні одиниці;
- відео та аудіо матеріалів, адже відео та аудіо матеріали можуть бути використані для поповнення словникового запасу, розширення граматичного і лексичного контексту та практики вимови;
- інтерактивних вправ та ігор, які можуть бути корисними для розвитку лексичної компетентності, оскільки вони допомагають учням закріпити лексичні одиниці та побудувати нові зв'язки між ними;
- програм для самостійної роботи, в тому числі і у позашкільний час. Існують різноманітні програми, які дозволяють учням самостійно практикувати лексичні одиниці, включаючи програми для мобільних пристроїв, що дозволяє виконувати додаткові завдання у позашкільний час;
- веб-сайтів для вивчення іншомовної лексики. Різноманітні онлайн-ресурси та веб-сайти пропонують безкоштовний доступ до вправ і тестів для вивчення лексики. Деякі з них можуть також містити матеріали для вивчення іншомовних фраз та ідіом.

Використання онлайн-платформ може бути корисним інструментом для формування лексичної компетентності учнів, оскільки вони дозволяють зануритися в англomовне середовище та збільшити словниковий запас завдяки доступу до великої кількості різноманітних матеріалів, таких як відеоуроки, тестові завдання та інтерактивні вправи. До прикладу, під час практики у ліцеї №13 м. Чернівці серед 6-7 класів було використано такі онлайн-платформи, як Wordwall, Bamboozle та BBC learning English. Встановлено, що вони допомагають учням покращувати свої знання в англійській мові, надаючи можливість повторювати слова та фрази, вивчати нові лексичні одиниці та використовувати їх у контексті. Крім

того, вчителі можуть налаштувати темп навчання для учнів, що допомагає підвищити ефективність навчання. Охарактеризуємо ці онлайн-платформи детальніше.

Wordwall – це зручний онлайн-ресурс для створення інтерактивних мовних вправ. Цей ресурс, хоч і не повністю, але вирішує проблему надання та контролю мовного матеріалу у віддаленому форматі в тому числі (*Wordwall*).

Bamboozle – це онлайн-платформа, яка містить велику кількість інтерактивних ігор та вправ для навчання англійської мови. За рахунок використання ігор, опублікованих на базі платформи Bamboozle, в учнів підвищується інтерес до навчання, покращується їх мотивація та знижується рівень стресу (*Bamboozle*).

BBC Learning English – це комплексна платформа для вивчення мов, яка пропонує широкий спектр ресурсів для тих, хто вивчає англійську. Є цінним ресурсом для тих, хто хоче покращити свої знання англійської мови (*BBC learning English*).

Використання онлайн-платформ *Wordwall*, *Bamboozle* та *BBC learning English* має значний потенціал для поліпшення якості навчання та збільшення мотивації учнів до вивчення іноземної мови. Однак важливо враховувати особливості учнів та добирати відповідні інструменти для досягнення максимального результату.

Ефективність уроку іноземної мови з використанням онлайн-платформ можна оцінити за кількома критеріями, такими як залученість учнів, результати вивчення мови та відгуки учнів і вчителів про використання ІКТ на уроках. Якість уроку іноземної мови з використанням онлайн-платформ залежить від кількох факторів, у тому числі від якості навчальних матеріалів, рівня залученості та участі здобувачів освіти у процесі уроку, а також від навчальних стратегій вчителя. Використовуючи різноманітні методи оцінювання, вчителі можуть визначити ефективність своїх онлайн-уроків іноземної мови та внести корективи для покращення результатів навчання учнів.

Висновки. Отже, використання інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє створити більш інтерактивне та змістовне середовище для навчання, де учні можуть ефективніше засвоювати нові знання та вдосконалювати свою лексичну компетентність. Для організації навчальних занять із використанням інформаційно-

комунікаційних технологій на уроках іноземної мови сьогодні є значна кількість відповідних ресурсів, зокрема: онлайн платформи Wordwall, Bamboozle та BBC learning English, які містять автентичні матеріали, різноманітні вправи та завдання, інтерактивні робочі аркуші з іноземної мови. Завдяки інтеграції інформаційно-комунікаційних технологій сучасні педагоги можуть активно вводити в освітній простір уроку новий і цікавий учням, актуальний матеріал, більш динамічно, і при цьому ефективно використовувати час уроку, застосовувати нові цікаві вправи на удосконалення лексичної компетентності. Крім того, використання інформаційно-комунікаційних технологій у викладанні англійської мови сприяє підвищенню мотивації учнів, диференціації, індивідуалізації навчання, робить його більш цікавим і захоплюючим. Таким чином, бачимо, що використання інформаційно-комунікаційних технологій дає поштовх розвитку нових форм і змісту уроків з метою формування лексичної компетентності учнів на більш високому рівні. Однак важливо не забувати про необхідність використання інформаційно-комунікаційних технологій у поєднанні з традиційними методами навчання, а також про необхідність підготовки вчителів до використання сучасних технологій у навчанні.

Література:

1. Коноваленко Т.В., Бондар Н.В. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчання англійської мови. *Актуальні проблеми функціонування мови і літератури в сучасному полікультурному суспільстві: Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Мелітополь, 25–26 вересня 2020 р.)*. Мелітополь: Видавництво МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2020. 405 с.
2. Бігич О.Б. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції: курс лекцій / за ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2011. 344 с.
3. Герасименко Ю. Формування іншомовної лексичної компетенції в майбутніх фахівців. *Наукові записки БДПУ. Серія: Педагогічні науки*. Вип. 3. 2022. С. 249-254.
4. Данилюк В.М. Застосування ІКТ на уроках англійської мови в

- початковій школі як засіб підвищення якості навчання молодших школярів. *Вісник психології і педагогіки*. URL: <http://surl.li/hphru>
5. Кравчук О.А. Переваги та недоліки використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі. *Modern Achievements of Science and Education XV International Conference*. 2020. С. 64-67. URL: <http://elar.khmnu.edu.ua/bitstream/123456789/9131/1/Kravchuk.pdf>
  6. Мовний та навчальний простір у країнах світу: *матеріали XI Всеукраїнської науковопрактичної студентської конференції (25 листопада 2021 року)*: збірник тез. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2021. 201 с.
  7. Морська Л. І., Васківська Г.О. Лінгводидактичні засади навчання іноземних мов у закладах вищої педагогічної та загальної середньої освіти : монографія / відп. за вип. М.М.Сідун, Т.К.Полонська. Мукачево : МДУ, 2018. 342 с.
  8. Овчаренко З.П. Інформаційні технології як засіб інтенсифікації вивчення англійської мови. URL: http://www.kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/ovcharenko_informatsiini.pdf
  9. Павленко В.В. Формування пізнавального інтересу учнів засобами інформаційно-комунікаційних технологій. *Актуальні проблеми модернізації професійно-педагогічної освіти в контексті євроінтеграційних процесів*. 2022.С. 49-55.
  10. Папіна Л.І. Підготовка вчителя англійської мови в умовах інноваційного освітнього середовища. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2015. №131. С. 270-275.
  11. Підоренко В.В., Сотніченко Т.А. Етапи формування іншомовної лексичної компетенції. 2007. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/84824858.pdf>
  12. Bamboozle. URL: <https://www.baamboozle.com/game/>
  13. BBC learning English. URL: <https://www.bbc.co.uk/learningenglish/>
  14. Wordwall. URL: <https://wordwall.net/uk/create/picktemplate>

Юлія Кривнюк
м. Чернівці

Науковий керівник: к.ф.н., доц. Соловійова О.В.

**СТРУКТУРНО-СИНТАКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ
ДИСКУРСУ В ІСТОРІЯХ РОМАНУ Д. МІТЧЕЛА
«ХМАРНИЙ АТЛАС», «ЛИСТИ ІЗ ЗЕДЕЛЬГЕМУ» ТА
«ОРИЗОН СОНМІ-451».**

***Анотація.** У цій статті розглядаються важливі аспекти синтаксису, такі як будова речень, їх основні характеристики, а також види речень та їх поділ на прості та складні. Також стаття присвячена особливостям синтаксису в художньому дискурсі на прикладі роману «Хмарний атлас» Девіда Мітчелла, включаючи вживання різних типів речень та їх структурних особливостей.*

***Ключові слова:** речення, прості речення, складнопідрядні речення, складносурядні речення, роман “Хмарний атлас”.*

***Summary.** The article delves into the classification of sentences as simple or complex. Simple sentences are described as self-contained expressions formed through syntactically connected words or word combinations. Sentences can also be expanded through coordination (coordination) to create compound sentences or through subordination (subordination) to generate complex sentences. In the novel «Cloud Atlas» by David Mitchell, various types of both simple and complex sentences are used in roughly equal proportions. The work stands out for its richness in employing different types of subordinate clauses. Notably, it includes complex adjectival subordinate clauses within extended subordinate sentences, features a substantial number of conditional sentences, and incorporates sentences that commence with the subject. Furthermore, the novel utilizes sentences that start with a subordinate clause and employs complex sentences inserted within parentheses. The analysis primarily focuses on two narratives from the novel, namely «Letters from Zedelghem» and «An Orison of Sonmi-451,» shedding light on the intricate use of syntax in these specific sections of «Cloud*

Atlas.»

Key words: *sentences, simple sentences, complex sentences, compound sentence, novel "Cloud Atlas".*

Лінгвістика ХХ століття подає три тлумачення синтаксису: 1) учення про словосполучення (Ф. Фортунатов [4, с. 182]); 2) учення про речення; 3) учення про словосполучення та речення з пріоритетом останнього. Сучасний синтаксис вивчає структуру речення, структуру словосполучення (частин речення) та структуру зв'язаних груп речень (тексту). Синтаксис є розділом граматики, галуззю мовознавства, яка вивчає закономірності сполучення слів і предикативних одиниць у реченні, будову, ознаки й типи речень і висловлювань. Речення виступає основною одиницею синтаксичного рівня мови, за допомогою якої здійснюється передача інформації від мовця до слухача в процесі комунікації [1, с. 1]. Речення, як структурну одиницю будь-якого тексту, можна досліджувати з різних точок зору.

Речення має підмет (= тема) і предикат (= те, що говорить на цю тему). «Найважливішою особливістю речення є предикативність. Це специфічний і найважливіший граматичний зв'язок між головними членами речення, який лежить в основі кожного з них» [2, с. 8].

Метою статті є вивчення синтаксичних особливостей речень в історіях роману «Хмарний атлас» Девіда Мітчелла, «Листи із Зедельгему» та «Орізон Сонмі-451».

В англійському синтаксисі розмежовують *sentence* – речення (це самостійна комунікативна одиниця) та *clause* – речення (це предикативна одиниця, яка входить до його складу, але не відповідає йому). Речення може структурно збігатися із предикативною одиницею або складатися із предикативних одиниць відповідно до закономірностей синтаксичної підсистеми мови [3, с. 621]. Реченням називається мовна одиниця, яка має структуру, яка надає цій одиниці можливості вжитку в якості мінімального висловлення (мовного витвору), а саме підметово-присудкову структуру [6].

Кожне речення є певною синтаксичною конструкцією. Будучи конструкцією, речення має ведучий структурний каркас і те, що можна опустити не порушуючи цілісності конструкції. У

можливості / неможливості опущення, іншими словами, в якості факультативності / обов'язковості, проявляється ознака значущості синтаксичного елемента для конструкції, частиною якої він являється. Таким чином, можна говорити про конструктивну значущість членів речення [2, с. 22].

Речення також поділяють на прості та складні. Простим реченням можна назвати цілісне закінчене висловлювання, яке утворюється за допомогою слів чи словосполучень, пов'язаних між собою синтаксично. Але неможливо провести чітку межу між простим і складним реченням.

Речення можуть бути також поширені: за допомогою координації (сурядності) утворюються складносурядні речення (compound); за допомогою субординації (підпорядкування) утворюються складнопідрядні речення (complex). Основна відмінність полягає в тому, що складносурядні речення мають у своєму складі два і більше рівноправних простих речень, тоді як складнопідрядне речення ділиться на головне (the principal clause) і одне або кілька підрядних речень (the subordinate clause).

Отже, складносурядне речення є утворенням, яке складається з двох і більше цілком рівноправних частин, граматично і за змістом; які є незалежними між собою, але синтаксично цілісними. «У ньому сполучник стоїть між предикативними одиницями і не належить ні першій, ні другій з них. У складносурядному реченні окремі речення зв'язані між собою складносурядним зв'язком. Це означає, що до складу складносурядного речення входять граматично рівноправні, незалежні одне від одного прості речення» [2, с. 8].

В складносурядних реченнях виділяють декілька типів зв'язку між простими реченнями.

Складносурядні речення поєднують прості речення за допомогою сурядних сполучників **and** (і, а), **as well as** (так само як і); **neither...nor** (ні...ні); **but** (але); **not only...but also** (не тільки... але також). Такий сполучний зв'язок (copulative coordination) між простими реченнями в одному складносурядному дозволяє доповнити інформація одного простого речення інформацією з іншого. Перед цими сполучниками ставиться кома. І кожне з простих речень в складносурядному вимовляється зі спадною інтонацією.

Також має місце і безсполучникове скріплення двох або більше виразів. В таких безсполучникових складносурядних реченнях граматичні основи (прості або сурядні речення) відокремлюються за допомогою пунктуації (розділових знаків): коми (comma), крапки з комою (semicolon), двокрапки (colon).

Такий зв'язок як розділовий (disjunctive coordination) виражає вибір між двома простими реченнями в одному складносурядному, і утворюється за допомогою сполучників **or**, **else**, **or else** (або ж, чи), **either ... or** (або ... або, чи ... чи) та прислівника **otherwise** (інакше, або ж, у противному разі).

Протиставний зв'язок (adversative coordination) показує протиставлення простих сурядних речень в одному складносурядному і передається за допомогою сполучників **but**, **yet** (все ж, однак, але), **while** (в той час як), **whereas** (тоді як, на противагу) та прислівниками **nevertheless** (тим не менш), **still** (однак, все ж).

Якщо прості речення в одному складносурядному пояснюють одне одного, то виникає причинно-наслідковий зв'язок (causative-consecutive coordination) за допомогою сполучників **for**, **so** та прислівником **therefore** (тому, з цієї причини), **accordingly** (відповідно), **consequently** (отже, таким чином), **hence** (звідси, тому).

Пропонуємо розглянути і складнопідрядні речення. Підрядністю називають спосіб скріплення двох речень, одне з яких синтаксично інтегроване в інше. С. Голик вважає, що складнопідрядне речення (гіпотаксис) позначає відносини субординації між своїми безпосередніми компонентами (частинами речення) [2, с. 32].

В англійській мові виділяють декілька видів підрядних речень. Залежно від їхньої ролі в складнопідрядному реченні їх поділяють на підрядні речення підмета, присудка; підрядні речення, які відповідають додатку; означальні підрядні речення; підрядні речення обставини.

Підрядне підметове речення (subject clause) виконує у складному реченні роль підмета головного речення та звичайно ставиться після присудка, причому в цьому випадку головне речення починається формальним підметом **it**. Якщо немає

формального **it**, підрядне підметове речення завжди стоїть перед присудком головного речення.

Присудкове підрядне речення (predicative clause) виконує в складнопідрядному реченні функцію предикатива (іменної частини складеного присудка) головного речення, але вживаються не часто.

Підрядне додаткове речення (object clauses) виконує функцію прямого (іноді - прийменникового) додатка до дієслова або прикметника в головному реченні. Додаткові підрядні речення можуть з'єднуватися з головним сполучниками **that, if, whether**. Також додаткові підрядні речення з'єднуються сполучними займенниками **what, who (whom), which, whose** і сполучними прислівниками **when, where, how, why** (*I asked him what he normally did on ninthnites, when not coerced into looking after prize specimens*). Можливий також і безсполучниковий спосіб, яким завжди вводяться додаткові підрядні речення до головного речення, вираженого словами **I wish**; при цьому дієслово в підрядному реченні вживається в умовному способі (Subjunctive або Conditional Mood). У додаткових підрядних реченнях після дієслів волевиявлення вживається умовний спосіб (Subjunctive II) з допоміжним дієсловом **should**.

Означальні підрядні речення (attributive clauses) в складному реченні виконують функцію означення і відповідають на питання: *what? which?* Вони з'єднуються з головним реченням за допомогою сполучних займенників *who – який; whose – чий, якого; whom – якого; which, that – який; та за допомогою прислівників: when-коли; why – чому і ін.; where – де, куди*. Означальні підрядні речення можуть бути: обмежувальними означальними підрядними реченнями (limiting clauses), класифікуючими означальними підрядними реченнями (classifying clauses) (*I asked if she remembered Sonmi-451, a server who worked beside her; who disappeared one morning.*) та описовими означальними підрядними реченнями (descriptive clauses).

Підрядні обставинні речення (adverbial clause) виконують функцію різних обставин до дієслова або до прикметника головного речення, тому ми можемо поділити їх на обставинні речення часу, місця, способу дії, причини, мети та наслідку.

Підрядні речення часу (Adverbial Clauses of Time) вживаються з

сполучниками **when, as soon as, until, before, while, since, as long as** (*Ayrs was up when we got back at twilight, and the Pole told him he was lucky to have engaged me.*).

Підрядні речення місця (Adverbial Clauses of Place) вживаються з сполучними прислівниками **where, wherever** (*Set foot on Continental macadam and asked a Customs man where I might find the railway station*).

Підрядні речення способу дії або порівняння (Adverbial Clause of Manner or Comparison) вживаються з сполучниками **as, than, as (so)...as, as if (as though), how, the...the**. Після сполучника *as if (as though)* дієслово в підрядному реченні використовуємо в умовному способі (*Boom-Sook Kim dropped the crossbow as if it were superheated*).

Підрядні речення причини (Adverbial Clauses of Cause) вживаються з сполучниками **because, as, since** (*Pater's only «concerned» because my creditors are shaking him to see if any banknotes drop from the family tree*).

Підрядні речення мети (Adverbial Clauses of Purpose) вживаються з сполучниками **so that, in order that, in case**. У цих підрядних реченнях вживається модальний присудок з дієсловом **may** (*He crowded, in order to be overheard by strangers and impress them*).

Підрядні речення наслідку (Adverbial Clauses of Result) вживаються з сполучниками **that, (so) that, such that** (*Dreamt I stood in a china shop so crowded from floor to far-off ceiling with shelves of porcelain antiques etc. that moving a muscle would cause several to fall and smash to bits*).

Умовні підрядні речення виражають умову виконання дії і вводяться сполучниками **if, unless, provided (that), on condition (that), suppose (supposing) (that)** (*I responded that I had buried too much of myself, so the postgrad agreed to accompany me, on condition that I went disguised as a consumer*).

Кожний художній твір є авторським повідомленням, яке охоплює основні композиційно-мовленнєві форми, які у тексті виступають як змішані або складні. Ці форми можуть переходити з однієї в іншу, або чергуватися в межах складного речення, де опис може йти за міркуванням чи навпаки [5, с. 56-71].

На вибір розміру та структури речення в художній літературі

впливає світосприйняття автора, його особисте ставлення до зображуваних персонажів та подій, естетичні принципи. Ці фактори пояснюють схожість структури речення в різних творах одного автора або в різних представників певного літературного напрямку. Проте однакові за розміром та структурою речення можуть нести в собі також особливе забарвлення: коротке речення, наприклад, може відображати і лаконізм мудрості, і вузькість світогляду, і робити особливий акцент на інформації.

Короткими реченнями в сучасній літературі письменники намагаються показати крупним планом ті непомітні буденні сторони дійсності, які відіграють важливу роль у поєднанні подій.

Речення довгі та дуже довгі, поширені, що включають сурядний та підрядний типи синтаксичного зв'язку як чинник мовленнєвої характеристики персонажу можуть показувати освіченість, схильність до міркувань, досить високий соціальний статус героїв.

Синтаксичний склад та розмір речень роману «Хмарний атлас» включає часте вживання речень складнішої структури, проте у романі часто зустрічається мова персонажів, а тому і прості типи речень. Художній дискурс роману передбачає вживання різних синтаксичних структур, що пов'язано з композиційною формою твору.

Пропонуємо проаналізувати дві історії роману «Хмарний атлас», а саме «Листи із Зедельгему» та «Орізон Сонмі-451».

Таблиця 1

Використання простих речень в романі Д. Мітчела
«Хмарний атлас»

№	Тип речення	Кількість одиниць в творі			
		«Листи із Зедельгему»	%	«Орізон Сонмі-451»	%
Прості речення:					
1.	повні	560	60,28	674	69,34
2.	неповні (еліптичні)	238	25,62	161	16,56
3.	слова- і фразиречення	131	14,10	137	14,10
Загальна кількість		929	45,07	972	41,24

Як бачимо з Таблиці 1 автор майже в однаковій мірі використовує різні види простих речень в обидвох історіях. Найчастіше живляються повні прості речення, а саме, 60, 28 % таких речень використано в історії «Листи із Зедельгему» та, відповідно, 69,34% - в історії «Орізон Сонмі ~ 451». У «Листах із Зедельгема» листи перетворюються на оповідання, тоді як в «Орізоні Сонмі ~ 451» використовується формат інтерв'ю, поданий як офіційний документ, а не як традиційна розповідь. Неповні речення, особливо запитання та відповіді, характерні для розмовної мови: 25,62% у «Листах із Седельгема» та 16,56% в «Орізоні Сонмі ~ 451». Обидва оповідання містять 14% самостійних речень-слів і речень-словосполучень. Короткими реченнями Д. Мітчел намагається показати підтекст, виразити емоційну насиченість. Пропонуємо приклади неповних(еліптичних речень):

“*Got to be an access hatch.*” [Mitchell online book, p. 82].

“*Still can't believe it.*” [Mitchell online book, p. 41].

“*Had no better plan*”. [Mitchell online book, p. 42].

Таблиця 2

Використання складносурядних речень в романі Д. Мітчела
«Хмарний атлас»

№	Тип речення	Кількість одиниць в творі			
		«Листи із Зедельгему»	%	« О р і - зон Сонмі-451»	%
Складносурядні речення:					
1.	з сполучним зв'язком	236	47,39	263	42,63
2.	безсполучникові	115	23,10	197	31,93
3.	з розділовим зв'язком	18	3,61	27	4,38
4.	з протиставним зв'язком	93	18,67	103	16,68
5.	з причинно-наслідковим зв'язком	36	7,23	27	4,38
Загальна кількість		498	24,16	617	26,18

Дані таблиці демонструють стиль автора на основі використання

приблизно однакової кількості різних видів складносурядних речень. У «Листах із Зедельгема» сурядні безсполучникові речення становлять 47,39%, тоді як підрядні безсполучникові речення - 23,10%. Натомість у «Орізоні з Сонмі-451» сурядні речення становлять 42,63%, а підрядні - 31,93%. І навпаки, складні речення з безсполучниковим зв'язком зустрічаються рідше, складаючи лише близько 4% в обох оповіданнях роману. У романі довші речення вживаються переважно в моменти самоаналізу персонажів, що дозволяє автору яскравіше передати внутрішні думки та емоційні процеси героїв. Пропонуємо приклад речення в момент самоаналізу:

“If we believe that humanity may transcend tooth & claw, if we believe divers races & creeds can share this world as peaceably as the orphans share their candlenut tree, if we believe leaders must be just, violence muzzled, power accountable & the riches of the Earth & its Oceans shared equitably, such a world will come to pass.” [Mitchell online book, p. 447].

Таблиця 3
Використання складнопідрядних речень в романі Д.
Мітчела «Хмарний атлас»

№	Тип речення	Кількість одиниць в творі			
		«Листи із Зедельге-му»	%	«Орізон Сонмі-451»	%
Складнопідрядні речення:					
1.	П і д р я д н е підметове речення	12	1,89	12	1,56
2.	П і д р я д н е присудкове речення	34	5,36	48	6,25
3.	П і д р я д н е додаткове речення	173	27,29	291	37,89
4.	П і д р я д н е означальне речення	48	7,57	60	7,81

5.	П і д р я д н е о б с т а в и н н е речення:				
	Clauses of Time	91	14,36	109	14,19
	Clauses of Place	18	2,84	11	1,43
	Clauses of Comparison	58	9,15	37	4,82
	Clauses of Cause	23	3,63	20	2,61
	Clauses of Purpose	20	3,15	12	1,56
	Clauses of Result	26	4,10	48	6,25
	Clauses of Condition	131	20,66	120	15,63
Загальна кількість		634	30,77	768	32,58

Таблиця демонструє нам порівняльний аналіз використання різних структурних типів підрядних речень в творі Девіда Мітчела «Хмарний атлас». Автор використовує велику кількість складнопідрядних речень у романі. У «Листах із Зедельгема» ці речення становлять 27,29%, тоді як в «Орізоні Сонмі-451» їх 37,89%. В обох оповіданнях помітно поширені підрядні речення часу, на які припадає по 14% відповідно. Натомість умовні підрядні речення зустрічаються рідше: 20,66% у «Листах із Зедельгема» та 15,63% у «Орізоні Сонмі-451». Найменш уживаними є підрядні означальні речення, що становлять лише 1,5% в обох оповіданнях роману. У «Хмарному атласі» зустрічаються різноманітні підрядні речення, зокрема складнопідрядні речення з дієприкметниковими зворотами, підрядні речення з підрядними означальними, речення, що починаються з об'єктів, та складнопідрядні речення в дужках. Пропонуємо приклад складного речення, вставленого в речення у дужках:

“After the service, the doctor & I were approached most cordially by an elder “mainmast” of that chapel, one Mr. Evans, who introduced Henry & me to his good wife (both circumvented the handicap of deafness by answering only those questions they believed had been asked & accepting only those answers they believed had been uttered—a stratagem embraced by many an American advocate) & their twin sons, Keegan & Dyfedd.” [Mitchell online book, p. 13].

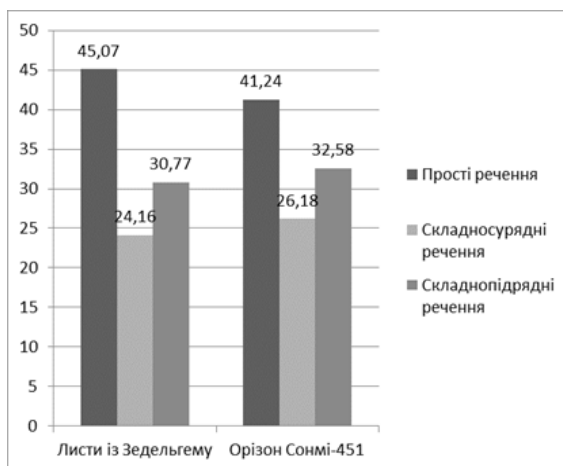

Рис. 1. Порівняльна характеристика використання різних видів речень у романі «Хматний атлас»

Діаграма демонструє, що Девід Мітчел використовує приблизно однакову кількість простих та складних речень. В історії «Листи із Зедельгему» кількість використання простих речень складає 45,07%, відповідно в «Орізон Сонмі – 451» - 41,24%. Особливістю є використання складного синтаксису (складносурядні речення в історії «Листи із Зедельгему» складають 24,16% та в «Орізон Сонмі – 451» - 26,18%, тоді як складнопідрядні складають в історії «Листи із Зедельгему» - 30,77%, та в «Орізон Сонмі – 451» - 32,58%), що зумовлено прагненням вмістити в реченні багатство, складність, усі відтінки думки і переживань. Характерними рисами синтаксису Д. Мітчелла є вживання простих речень з опущеним підметом та питальних речень з опущеним питальним словом або особовими займенниками; вживання коротких безприсудкових речень-фраз; вживання складносурядних та складнопідрядних речень. Найчастіше вживаються підрядні умовні речення; складні дієприкметникові підрядні речення в поширених підрядних реченнях; речення, які починаються з підмета; речення, які починаються з підрядних речень. Особливою рисою є формування речень з реченнями в дужках всередині головного речення.

Висновки. Вивчення художнього дискурсу в романі «Хмарний атлас» Девіда Мітчела допомагає розкрити важливі аспекти

синтаксичної структури. Автор успішно використовує різноманітні синтаксичні засоби виразності, які надають тексту багатий та нюансований стиль, підсилюють його комунікативний потенціал і вражають читача. Дослідження художнього дискурсу дозволяє виявити, як синтаксис впливає на сприйняття персонажів та подій у романі та допомагає автору підкреслити тему та настрої твору.

Література:

1. Бойко Ю. П. Вживання підрядних речень у текстах різних функціональних стилів (на матеріалі англomовної прози та публіцистики) : автореф. дис. ...канд.філол. наук : спец. 10.02.04 “Германські мови”. Одеса, 2002. 20 с.
2. Голик С. В. Теоретична граматика сучасної англійської мови. Морфологія. Синтаксис : мод. контр. роб. та підсумкові тест. завд.; навч.-метод. посібник для студ. факультету іноз. філ. / рец. : Л. В. Рогач, Н. В. Чендей. Ужгород, 2021. 88 с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/32724> (дата звернення: 15.11.2023).
3. Селіванова О. Сучасна лінгвістика. Термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.
4. Фортунатов Ф. Ф. Избранные труды. Т. 1. М.: Гос. уч.-пед. изд-во Министерства просвещения РСФСР. 1956. 450 с.
5. Barth J. The Literature of Replenishment: Postmodernist Fiction. *Atlantic Monthly*. Jan. 1980. P. 56-71.
6. Hagoort P, van Berkum J. Beyond the sentence given. 2007. 362 p. <https://doi.org/10.1098/rstb.2007.2089> (Last accessed: 15.11.2023).
7. Mitchell D. Cloud Atlas / D. Mitchell. London : Hodder and Stoughton, 2004. 544 p. URL: <https://todhartman.files.wordpress.com/2014/01/mitchell-david-cloud-atlas.pdf> (Last accessed: 16.11.2023).

Олександра Лінчевська
м. Чернівці

Науковий керівник: д.ф.н., проф. Колесник О.С.

ГЕНДЕРНА МАРКОВАНІСТЬ АМЕРИКАНСЬКОГО БЛОГУ «GAWKER»

Анотація. Стаття присвячена гендерній маркованості публікацій американського блогу «Gawker». Актуальність теми зумовлена тим, що роль засобів масової інформації і блогів зокрема постійно зростає. Журналістичні тексти характерні своєю комунікативно-прагматичною спрямованістю, оскільки одним з завдань медіа (блогів в тому числі) є здійснення соціально-психологічного впливу на аудиторію.

Ключові слова: гендер, гендерні стереотипи, гендерний дискурс, журналістичний дискурс, блог.

Abstract. The article is devoted to the gender marking of the publications of the American blog «Gawker». The relevance of the topic is due to the fact that the role of mass media and blogs in particular is constantly growing. Journalistic texts are characterized by their communicative and pragmatic orientation, since one of the tasks of the media (including blogs) is to exert a socio-psychological influence on the audience. To achieve this goal, authors often use lexical markers («lexical and phraseological units, proverbs, sayings») in the texts to make the language «alive», closer and more understandable for readers, and thus to arouse trust and interest. In the context of researching blog texts, gender markers are an important means of verbalizing and actualizing the behavior and characters of women and men as characters in blog posts. During the study, the gender-based linguistic representation of female images in the popular blog «Gawker» was taken into account.

Key words: gender, gender stereotypes, gender discourse, journalistic discourse, blog.

Постановка проблеми. Упродовж останніх десятиліть ХХ

століття спостерігається стрімкий розвиток досліджень гендерної тематики в лінгвістиці. У науковий дискурс введено термін «гендер, який віддзеркалює конвенціональність та інституційність поняття стать». Такий підхід призвів до розвитку досліджень щодо лінгвістичних механізмів відображення гендеру в комунікації і мові [11, с. 154].

Гендерно-маркована лексика уніфікує слова та вислови, які використовуються для опису чи відображення статі людини [5]. З огляду на те, що медіа формують суспільну думку, впливають на неї, то використання подібної лексики допомагає сформувати і підтримати соціальні стереотипи жіночих і чоловічих ролей відповідно до їх гендерної ідентичності або ж може руйнувати ці стереотипи. У класичних медіа дотримуються журналістських стандартів, які покликані зберігати гендерний паритет, уникати дискримінації не тільки за статтю. Щодо блогів, то у них спостерігається відхилення від цих стандартів. Задля більшого впливу на аудиторію, бажання її постійно розширювати мова у блогах максимально наближена до розмовної мови, то можна припустити, що гендерних маркерів у ній значно більше.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Перші дослідження з гендерної тематики у мовознавстві розпочинають свій відлік з 70–80-их років минулого століття. Головна наукова праця у цьому напрямку є дослідження Р. Лакофф, де авторка зазначає «про антропоцентричний порядок мови та певну дефіцитність образу жінки в мовній картині світу» [22, с. 19]. Дж.Лакофф зазначає, що «гендерні уявлення, як і інші форми знань, організовані у вигляді ментальних структур, є ідеалізованими когнітивними моделями» [22, с. 20].

Теоретичною базою для цієї статті стали наукові праці таких лінгвістів, як Р. Brown, S. U. Philips, S. Levinson, J. Butler, E. Goffman, G. Rubin, Н. М. Григоріва, А. В. Кириліної, В. І. Карабана, Н. Д. Борисенко, А. П. Мартинюка, І. І. Морозова, С. Павличко, О. В. Ткачик, О. І. Горошко, Р. К. Потапової, А. В. Кіріліної, О. Л. Бессонової, О. С. Бондаренко, М. С. Колеснікова, О. С. Волинчик, О. Д. Петренко, А. М. Холод.

Метою статті є розгляд теоретичних засад гендерної проблематики в сучасній лінгвістиці та дослідження гендерно-

маркованих одиниць для характеристики особливостей жіночих персонажів в публікаціях англomовного середовища у блогах.

Об'єктом дослідження є вербалізатори жіночих образів в сучасному англomовному блозі «Gawker».

Предмет дослідження стосується гендерних маркерів номінацій жіночих персонажів в англomовних блогах, які формують концептуальну модель гендерної ідентичності жінки.

Виклад основного матеріалу. Термін «гендер» взято з англійської мови, де він означає «граматичний рід». Соціологія розглядає гендер «як соціально-сконструйоване ставлення відповідно до категоризації індивідів за ознаками статі» [19, с. 24]. Відокремлення цих понять підхопили представниці фемінізму, які підкреслювати, що анатомія не визначає долю людини, бо фізіологічна стать дається від народження природою, а ось гендер формує культура [19, с. 26]. Гендер описують як «соціокультурну стать». Точніше це є сепарування психосоціальних характеристик статі від біологічних [19, с. 27]. Відповідно кожна людина формує власну гендерну поведінку за допомогою усвідомлених і неусвідомлених уявлень, установок, життєвого досвіду і стереотипів.

Гендер – є сформованою соціумом і підтримувана суспільними інститутами певна система цінностей, характеристик і норм щодо чоловічої та жіночої поведінки, способу мислення, соціальних ролей, стилю життя, стосунків чоловіків і жінок, яких вони набули внаслідок соціалізації під впливом культурних, соціальних і економічних факторів буття [19, с. 11].

Гендерна соціалізація кожної людини відбувається за допомогою використання тих чи інших маркерів, за допомогою яких визначають статеву приналежність особистості і реалізують такі когнітивні категорії, як маскуліність і фемінність. Ці категорії є сукупністю усталених біологічних, психічних, емоційних, соціокультурних, а також психологічних особливостей особистості тієї чи іншої лінгвокультури [15, с. 108].

Гендерний аналіз публіцистичного дискурсу акцентується на аналізі і визначенні взаємозалежності між гендерною ієрархією соціуму і гендерно-асиметричними аспектами дискурсивних практик. Також розглядає і з'ясовує формування гендерної

нерівності у ході дискурсивної взаємодії усіх учасників комунікації [8, с. 21].

Дискурс є багатозначним поняттям, яке використовують в лінгвістиці, літературознавстві, психології, філософії, політології тощо [17]. Через розмаїте вживання поняття «дискурс» визначення «гендерний дискурс» може мати різні значення. Під цим поняттям можуть розуміти гендерний аспект процесу комунікації, певну систему гендерних факторів, які можуть визначати соціальний характер комунікативної взаємодії учасників відповідно до їх статі. Окрім того, гендерними дискурсами вважаються певні набори типових комунікативних взаємодій в одностатевих групах (чоловічі або жіночі дискурси). Також гендерним дискурсом є «різновид мови і мовлення, який вживається у предметній області гендерних досліджень» [8, с. 22].

Незалежно від визначення «гендерного дискурсу» головним є те, що він пов'язаний з комунікативною інтеракцією його учасників, які є носіями суспільних гендерних ознак і усталеними взаємостосунками між статями.

Публіцистичні тексти визначаються комунікативно-прагматичною спрямованістю, головним завданням якої є не тільки інформування соціуму, а робити соціально-психологічний вплив на свою аудиторію за допомогою навіювання, переконання, маніпуляції. Показниками прагматичної інтенції таких текстів є лексичні маркери («лексичні та фразеологічні одиниці, прислів'я, приказки»). Головне їх завдання – зробити виклад думок «живим», зробити текст емоційним і зацікавити читача [17].

Гендерна особливість будь-якого дискурсу пов'язана з граматичними категоріями роду [17]. В англійській мові через розвиток аналітизму відбулася втрата родових означень у граматиці англійського іменника. Родові відмінності відображаються за допомогою особових займенників *«he, she, it, his, her, its»*. Ці займенники є гендерними маркерами у текстах.

Гендерний аспект в англійській мові публіцистичних текстах також має маркування словами, які позначають стать, зокрема для осіб чоловічої статі це такі іменники, як *«father, husband, son»*, а для осіб жіночої статі *«lady, woman, daughter, mother»* [21, с. 110]. Наприклад в блозі «Gawker», *«McVie'smother, a psychic and energy*

healer, told her **daughter**»; «*the famouslyfruit-nameddaughter of GwynethPaltrow and ChrisMartin*»; «*What does Martin have that sets her apart from the other **daughters of famous women?***»

Концепт «ЖІНКА» наморфо-семантичному рівні відображається за допомогою таких морфемних маркерів, як суфікси «*-ess, -trix, -ette, -euse, -ine etc.*», які додають до загальнонародових слів. Таким чином суфікс жіночого роду маркує загальнонародові мовні одиниці і робить акцент на відмінностях жінки від чоловіка. Як наслідок жінка стає маргінальним членом соціуму. Маркування номінацій жіночого роду сприяє актуалізації виникненню негативних асоціацій зі сфери патріархальних гендерних стереотипів, згідно з якими всі важливі соціальні ролі займають чоловіки, а жінку розглядають лише, як його [16, с. 139].

Гендерно-маркованими словами є також іменники з часточкою «*man*». [16, с. 139]. Наприклад «*mankind, manpower, workman, policeman, businessman, fireman*».

До гендерно-маркованих одиниць належать і речення, в яких відображається відтворення стереотипних ролей жінок і чоловіків у соціумі. Також гендерними маркерами є описи зовнішності жінки. Наприклад в блозі «Gawker» спостерігаємо опис жінок: «*лагідна, чуйна, ніжна, красива*»: «*Her sound, yes, is often **gentle***», «*fancylady*», «*OliviaWilde is a **fresh-faced beauty***», «*Oliviashowcases her **fabulous figure***».

Рю Лакофф запропонувала визначати гендерно-маркований дискурс також за:

- **семантичним приниженням**: це використання слів і словосполучень, завдяки яким зневажають представників певної статі. Наприклад, використання таких слів, як «чоловічок» або «козел», щоб образити чоловіків, «сука» або «повія» для образи жінок. В блозі «Gawker» маємо: «*HelloOoOoOonurse, and a very **heartyawooga to the missus***», «*She 'ssuperbad ass*» ;

- **евфемізмом**: це стосується використання м'якої або непрямой лексики для опису чогось, що може вважатися табуйованим або образливим. Наприклад, «нічні метелики» замість «повії» або «людина певного віку» замість «стара людина»;

- **метафорами**: метафори є образами в мові, які допомагають нам зрозуміти абстрактні поняття, порівнюючи їх з чимось конкретним.

Лакофф стверджує, що метафори можуть посилити гендерні стереотипи, асоціюючи певні якості з певною статтю. Наприклад, метафора «скляної стелі» говорить про те, що жінки стикаються з невидимим бар'єром, який заважає їм досягти найвищих щаблів службової драбини. В блозі «Gawker» зустрічаємо: «*Working Girl to the Great White Way*», «*wolf-whistled*»

Нами було проаналізовано 156 публікацій американського блогу «Gawker» за останніх 3 роки, 52 з яких було присвячено відомим жінкам (співачкам, першим леді, представницям королівських родин, кіноакторкам і т.д.), 104 публікацій – чоловікам, які є об'єктами уваги соціуму. З цього можна зробити висновок, що вже свідчить про гендерний дисбаланс у висвітленні життя жінок і чоловіків з числа відомих осіб.

Під час аналізу текстів в американському блозі «Gawker» ми простежили за частотою вживання тих чи інших гендерно-маркованих слів. Зокрема виокремлено такі гендерно-марковані одиниці:

- автори публікацій вживають суфікси, префікси для відтворення жіночих відповідників слів, які означають чоловічі професії: «*-ess, -trix, -ette, -euse, -ine, -woman, female, she-, -lady, maid, -ice*»;
- під час описів зовнішності і характеристик жінок автори використовують пестливі та применшувальні суфікси: «*-ie, -y, -ella (-ello, -elle), -en, -erel, -ster, -ette, -ish, -ling, -sie, -sy*»;
- у публікаціях, де мова йде про жінок королівських династій, акторок зустрічаються вигуки «*wow, oops, shoo, yay, yahoo, ah, aw, aha, bingo, cheers*». Ці вигуки вживаються переважно для опису зовнішнього вигляду жінки і підкреслення її сексуальності;
- під час аналізу статей англomовного блогу «Gawker» виявили використання емоційних прикметників як гендерних маркерів: «*marvellous, admirable, fantastic, wonderful, disgusting, horrible, outstanding*»;
- наголошення на чуттєвості жінок номінації почуттів у блозі «Gawker» є маркерами для позначення жіночої статі: «*love, affection, sympathy, hatred, devotion, loyalty, infatuation*»
- також було виявлено використання назв засобів доглядової косметики, що є гендерним маркером, оскільки часто асоціюється з жінками: «*cuticlesissors, mascara, powder, emery board*»

• гендерними маркерами в американському блозі є і звертання до жінок: «*Miss, my lady,*»

Висновки. Аналіз текстів американського блогу «Gawker» дав можливість виокремити гендерно-марковану лексику, яка відображає жінок. Як правило автори публікацій зображають жінок сексуально привабливими, красивими, розважливими, пристрасними, наполегливими особами, а часом надто емоційними. У блозі «Gawker» відображено гендерні стереотипи соціуму щодо соціальної ролі і місця жінок.

Література:

1. Андрійченко Ю.В. Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики. Вип. 20. 2011. С. 3–9.
2. Білоус О. (2014). Гендерна лінгвістика в Україні: досвід та перспективи. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Лінгвістика
3. Брухаль Я. Б. Підходи до трактування поняття “публіцистичний дискурс”/ Я. Б. Брухаль// Тези доповідей XIII наукової конференції з міжнародною участю. – Х.: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2014.
4. Денисенко, Я.Ю. Гендерно маркована лексика як засіб вираження концептів «чоловік» та «жінка» в англійській мові [Текст] / Я.Ю. Денисенко ; Наук. кер. Н.І. Чернюк // Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства : матеріали Всеукраїнської наукової конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів факту іноземної філології та соціальних комунікацій. Суми: 2012
5. Корнева Л. Гендерний аспект комунікації / Л. Корнева. – 2013. – №13. – С. 106–113.
6. Косяк О. М. Гендерні та вікові виміри сучасного інформаційного простору України загалом та Волині зокрема (погляд крізь призму області. – Луцьк : ПВД “Твердиня”, 2006. – 108 с. – С. 22–30.
7. Космеда Т. А., Карпенко Н. А., Осіпова Т. Ф., Саліонович Л. М., Халіман О. В. Гендерна лінгвістика в Україні: історія, теоретичні засади, дискурсивна практика колективна монографія Харків. Дрогобич: «КОЛО». 2019

8. Курдюкова В.С. Гендерні маркери англомовного публіцистичного тексту вісник дніпропетровського університету економіки та права імені Альфреда Нобеля. Серія «філологічні науки». 2011
9. Мартинюк А. П. Конструювання гендеру в англомовному дискурсі. – Харків: Константа, 2004. – 292 с.
10. Мосейчук О. М. Публіцистичний дискурс як контекст реалізації комунікативного впливу на масового адресата/ О. М. Мосейчук // Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка. – 2012. – №65
11. Нечипоренко А. Мова ЗМІ та її вплив на формування культури мовлення. *Science and Education a New Dimension. Philology.* 2017. Вип. 122. Т. 32.С. 67–69
12. Основи теорії гендеру: Навчальний посібник. – К.: “К.І.С.”, 2004. – 536 с.
13. Почепцов Г.Г. Теорія комунікації. – М.: Реал-бук, К.: Ваклер, 2001. –656 с.
14. Приходько Г. І. Особливості стратегій мовленнєвої комунікації чоловіків і жінок / Г. І. Приходько. // Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія «Філологічні науки». Мовознавство. – 2014. – №2. – С. 109–111.
15. Рябуха К. О. Образ жінки у англійському романі: гендерний, концептуальний і перекладознавчий аналіз : магістерська дис. : 035 Філологія / Рябуха Ксенія Олександрівна. – Київ, 2018. – 250 с.
16. Семашко Т.М. Гендерна лінгвістика в системі сучасної мовознавчої науки. Вісник Маріупольського державного гуманітарного університету. Серія: Філологія. 2010. № 3. С. 166–169.
17. Семенюк А. А.. Гендерні стратегії й тактики в гомогенному інформативному дискурсі. Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки. – Луцьк: 2009
18. Coates, J. *Language and gender: A reader.* John Wiley & Sons. 1998
19. Lakoff, R. (1975). *Language and woman's place.* Harper & Row.
20. George R.R. Martin. *Das Lied von Eis und Feuer. Die Herren von Winterfell ; Ins Deutschübertragen von Jörn Ingwersen.* Blanvalet. München, 2010. 514 S.
21. George R.R. Martin. *Das Lied von Eis und Feuer. Das Erbe von*

- Winterfell; Ins Deutschübertragen von Jörn Ingwersen. Blanvalet. München, 2010. 458 S.
22. George R.R. Martin. A Game of Thrones. A Song of Ice and Fire: Book One. BentamBooks. New York, 1996. 1047 p.
23. Hellinger, M., & Busmann, H. Gender across languages: The linguistic representation of women and men. John Benjamins Publishing. 2001
24. Spender, D. Man made language. Routledge & Kegan Paul. 1980

Науковий керівник: к.ф.н., доц. Мігорян О.В.

TED TALKS TA PODCASTS ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК УСНОГО МОВЛЕННЯ

***Анотація.** Стаття присвячена проблемі формування навичок усного мовлення з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, адже вони надають можливість оптимізувати та покращати процеси вивчення нового матеріалу. В результаті дослідження було охарактеризовано та подана класифікація подкастів та наведені зразки роботи з ними на заняттях. Доведено доцільність їх використання у процесі навчання англійської мови як ефективного засобу формування навичок усного мовлення.*

***Ключові слова:** інформаційно-комунікаційні технології, подкаст, аудіювання, навички, автентичні матеріали.*

***Abstract.** The article explores the definitions and usage of Podcasts and Ted Talks, especially in the context of training and development communicative skills. The focus of the research deals with a thorough investigation of the information and communicative technologies approach and the peculiarities of its usage in the modern education. The main theoretical and methodological approaches to the study of the given approach were systematized in modern pedagogy. It's aimed at developing the complex methodology of the analysis of this approach, actualized in the modern education. Podcasts and Ted Talks are significant tool for language teaching and learning since they raise participants' awareness, offer realistic resources, and encourage learners to participate more actively in the courses. Videos serve as genuine and captivating resources in which learners may examine how language is used in real-life situations and learn from their mistakes. They help students to improve the level of language proficiency. The practical aspects of using Podcast and Ted Talks activities in English classes are analyzed, their impact on the formation of students' speaking skills is examined. The material characterizes the theoretical concepts of the*

topic, reveals their content peculiarities and features. The article covers in detail the different types of tasks for the development and formation of dialogic and monologue speech. Podcasts and Ted Talks provide innovative educational opportunities and new creative environment for teaching and learning foreign languages. The expediency of using this tool in teaching English as effective means of students' listening and speaking skills forming has been proved.

Keywords: *information and communication technologies, podcast, listening, , skills, authentic materials.*

Постановка проблеми. Нестримний розвиток програмно-технічних засобів створення, збереження й обробки інформації у світі дедалі швидше змінює орієнтації сучасного суспільства. Входження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у різні сфери діяльності людини не оминає і галузь освіти. Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес сприяє повнішому оволодінню студентами системою знань і вмінь, розвиває творчу спрямованість пізнавальної діяльності студентів, допомагає формуванню відповідних професійних і особистісних якостей. ІКТ пропонують ефективні методи та засоби навчання іноземної мови в цілому, є поєднанням новітніх методів навчання з традиційними, що підвищує ефективність вивчення англійської мови зокрема.

Особливе місце в процесі навчання іноземної мови засобами ІКТ посідає мережа Інтернет. В арсеналі Інтернету є безліч ресурсів, які можна використовувати у вивченні англійської мови (сайти, де можна віднайти словники онлайн, посібники, фільми, комп'ютерні програми, електронна пошта, програма Skype, подкасти тощо).

За В.Ю. Биковим, «ІКТ навчання – це комп'ютерно орієнтована складова педагогічної технології, яка відображає деяку формалізовану модель певного компоненту змісту навчання і методики його подання у навчальному процесі, яка представлена в цьому процесі педагогічними програмними засобами і яка передбачає використання комп'ютера, комп'ютерно орієнтованих засобів навчання і комп'ютерних комунікаційних мереж для розв'язування дидактичних завдань або їх фрагментів» [2, с. 141].

Сучасний етап розвитку суспільства репрезентує чинні про-

грами з іноземних мов для вищих навчальних закладів та висуває високі вимоги до мовлення студентів. Відповідно до цих вимог, студенти молодших курсів повинні опанувати усне мовлення у діалогічній та монологічній формах. Висловлювання студентів мають бути правильно оформлені у мовному відношенні. Щоб досягти цього необхідно сформувати у студентів відповідні механізми, що дозволили б вільно оперувати мовним матеріалом у процесі спілкування, що, в свою чергу, передбачає вдосконалення комунікативної компетенції, а саме навичок усного мовлення. Саме тому питання формування та розвитку навичок усного мовлення є актуальним як ніколи. На жаль, досить поширеним є явище, коли студенти володіють достатньою кількістю лексичних одиниць, знають різні граматичні конструкції, але не можуть застосувати ці знання на практиці. Як наслідок, спостерігається відсутність будь-якого прогресу у вивченні англійської мови, а сам процес навчання перетворюється на безперспективне механічне тренування. Саме тому, в методології та педагогіці відбувається активна трансформація форм і методів роботи на, спрямованих на підвищення мотивації до вивчення англійської мови, використання іншомовних знань, умінь, навичок на практиці, а також оволодіння навичками непередготовленого, спонтанного діалогічного та монологічного мовлення.

Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у навчальний процес сприяє повнішому оволодінню студентами системою знань і вмінь, розвиває творчу спрямованість пізнавальної діяльності студентів, допомагає формуванню відповідних професійних і особистісних якостей. ІКТ пропонують ефективні методи та засоби навчання іноземної мови в цілому, є поєднанням новітніх методів навчання з традиційними, що підвищує ефективність вивчення англійської мови.

Теоретичні засади формування навичок діалогічного та монологічного мовлення учнів розкриваються в дослідженнях таких методистів, лінгвістів та мовознавців, як О. Вацило, С. Жицька, О. Кекереші, Р. Олрайт, І. Холод [3–6] та інших. Підсумовуючи погляди дослідників з питання використання подкастів та відео Ted Talks у навчальних цілях, ми можемо констатувати, що вони дають змогу вирішити низку методичних завдань – формування

навичок і розвиток вмінь розуміння іншомовного мовлення на слух, формування та вдосконалення навичок вимови, розширення та збагачення лексичного запасу, граматичних навичок, розвиток умінь і навичок усного мовлення. Незважаючи на неабиякий інтерес вітчизняних та зарубіжних науковців до питання використання подкастів та відео Ted Talks у процесі навчання англійської мови, невирішеними залишається ще багато питань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з теми показав, що вивченню питання формування навичок усного мовлення за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій приділялося недостатньо уваги, тож цей фактор і зумовлює **актуальність** теми нашого дослідження.

Мета дослідження полягає в теоретико-методологічному і методичному обґрунтуванні успішності формування навичок усного мовлення з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Відповідно до поставленої мети сформульовано основні **завдання** дослідження:

- 1) дати визначення Ted Talks та подкаст;
- 2) класифікувати подкасти;
- 3) навести приклади роботи з Ted Talks та подкастами;
- 4) визначити фонетичні, лексичні і граматичні навички аудіювання, які можуть бути сформовані засобами подкасту та Ted Talks.

Виклад основного матеріалу. Використання інформаційно-комунікаційних технологій з позицій педагогічної діяльності дає можливість викладачу підвищувати власний професійний рівень, отримувати нову й сучасну інформацію, удосконалювати вміння працювати з інформацією та здійснювати пошук у різних електронних джерелах і ресурсах та оновлювати навчальний і дидактичний матеріал.

На нашу думку, використання таких сучасних засобів як TED Talks та Podcasts сприяють формуванню навичок і розвитку вмінь розуміння іншомовного мовлення на слух, формуванню та вдосконаленню навичок вимови, розширення та збагачення лексичного запасу, граматичних навичок, розвиток умінь монологічного та діалогічного мовлення.

Ted (Technology Entertainment Design) – некомерційна органі-

зація в США, що займається проведенням інтелектуальних конференцій з метою розповсюдження унікальних ідей (“ideas worth spreading”). Останніми роками матеріали Ted Talks широко залучені в навчальний процес завдяки своїй доступності, унікальним ідеям та актуальним повсякчас темам. Ted Talks надають новий рівень навчальному процесу, бо студенти мають доступ до актуального та нового контенту, розповсюдження цікавих та унікальних ідей з приводу сучасних проблем будь-якої сфери людського життя. Новизна завжди захоплює студентів та підвищує рівень їх бажання вивчати та поглиблювати свої знання з певних тем, адже це великий простір для особистого аналізу студентами актуальних проблем сьогодення [7, с. 61–64].

Ted Talks дає змогу відповісти на запитання, яким чином досягається ефект комунікації між спікером та аудиторією, які вміння презентації матеріалу використані виступаючим і тій чи іншій ситуації. Це необхідний засіб в навчанні студентів монологічному мовленню, так як містить в собі ідіоми, фразові дієслова, живі фрази, вокабуляр широковживаний в повсякденному житті, а також безліч лінгвістичних одиниць, які притаманні світу науки, бізнесу та інших сфер.

Велика перевага промов TED над текстами з підручника полягає у тому, що вони дійсно захоплюють, а коли ми емоційно взаємодіємо з матеріалом, ми краще запам’ятовуємо ключові ідеї, слова, вирази.

Виступи TED мають актуальний характер та дозволять студентам розвивати навички критичного мислення та дискусії. Більш того, ці виступи

допомагають студентам розвинути не тільки навички усного мовлення, а й покращують вимову, словниковий запас, граматику і письмо. Пропонуємо наступні приклади використання відео TED для розвитку навичок усного мовлення:

1. Аудіювання. Під час перегляду відео студенти мають практикувати «активне» та «мікро» слухання. Під «активним» слуханням мається на увазі детальне розуміння сенсу того, про що йдеться у відео. «Мікро» слухання, в свою чергу, заохочує прослуховування деяких фрагментів декілька разів та їх нотування з метою розуміння особливостей вимови.

2. **Вимова.** Виокремлення фрагментів, важких для сприйняття на слух, з подальшим розбором важких фонем, слабких звуків та способів вимови цілих речень. Після занять студенти можуть практикувати відтворення такої

вимови.

3. **Словниковий запас.** Виділення незнайомих слів та спроби вгадати їх значення з контексту. Після цього потрібні лексичні одиниці виписуються в словник разом з колокаціями та синонімами для запам'ятовування.

4. **Граматика.** Виокремлення у відео-фрагментах граматичних конструкцій, які вивчаються на занятті. Така діяльність наочно демонструє студентам, як часто використовуються ті чи інші конструкції в реальному мовленні.

5. **Усне мовлення та письмо.** Після перегляду відео TED викладач може запропонувати розвинути тему у вигляді дискусії або виконати письмове завдання. Іншим видом завдання може бути підготування презентації чи виступу, подібного до промови TED.

Тож, студенти, дивлячись відеоматеріали Ted Talks збагачують свій словниковий запас, імітують інтонацію та вимову носіїв мови, покращують знання з граматики.

Подкастами називають аудіоблоги або передачі, що викладаються в мережі у вигляді випусків, які можна легко завантажити на MP3-плеєр і слухати в будь-який зручний для користувача час. Слово подкаст (*podcast*) походить від слів *iPod* (mp3-плеєр фірми Apple) і *broadcast* (повсюдне широкоформатне мовлення). Існує подвійний термін подкасту – подкастинг. Так, термін “подкастинг” (*podcasting*) означає спосіб поширення звукової або відеоінформації в Інтернеті [1, с. 50]. Британська рада пропонує серії аудіо- та відеоподкастів різної тематики та для різного етапу вивчення мови (www.britishcouncil.org).

Ознаки навчального подкасту: носій мови розповідає про певні події, граматичне або лексичне явище, розглядаючи його у різних контекстах; середня тривалість подкасту 5–10 хв.; тематика подкастів сучасна та актуальна; на сайті доступний друкований текст та аудіофайл подкасту. Тож, подкастинг, як і Ted Talks, розширює освітні можливості викладачів та студентів.

Найпопулярніші джерела подкастів можна згрупувати за трьо-

ма характеристиками:

медіа-сайти, у структурі яких є окремий розділ для вивчення англійської мови – www.bbc.co.uk, www.voanews.com та www.dw-world.de (доцільно використовувати для студентів рівня B2–C2);

методичні та професійні сайти присвячені тільки вивченню англійської мови, методичні та професійні: www.breakingnewsenglish.com/, www.britishcouncil.org/professionals-podcast-englishlistening-downloads-homepage.htm, www.businessenglishpod.com, www.listen-to-english.com, www.splendid-speaking.com

авторські подкасти для вивчення англійської мови: www.eslpod.com, www.splendid-speaking.com, www.speakingenglishpodcast.com/.

Як вже було зазначено та описано у пункті 2.3 є три етапи роботи з аудіо та відеоматеріалами, тож, повторюватись ми не будемо, в даному пункті ми б хотіли зосередити увагу на завданнях, що сприяють формуванню фонетичних, лексичних та граматичних навичок за допомогою використання ІКТ.

Для теми “Career” згідно робочої програми, ми обрали відеоподкаст (*How to Get a Job*) <https://www.youtube.com/watch?v=2rzNwOXhtyg> та відео Ted Talks (*Why the best hire might not have the perfect resume*) https://www.ted.com/talks/regina_hartley_why_the_best_hire_might_not_have_the_perfect_resume/transcript. Розглянемо детальніше які умови відеоподкаст та відео Ted Talks створюють для формування **фонетичних навичок**:

- 1) формування слухо-вимовних навичок;
- 2) формування артикуляційних вимовних навичок;
- 3) формування ритміко-інтонаційних навичок вимови.

У нашому випадку деякі студенти при обговоренні невірно вимовляли певні слова з довгими та короткими звуками, тож, ми запропонували *рецептивну, некомунікативну вправу* з метою перевірити та протренувати сформованість вміння студентів розрізняти довгі та короткі звуки: listen to the recording and write down the words into the correct column: *judgmental, spoon, reoke, resume, sheep, indicate, succeed, embrace, inconsistency, remind, underestimate...*

Short Vowels:

Long Vowels:

Процес формування **лексичних навичок** з використанням ІКТ

сприяє вирішенню таких завдань:

- 1) формування рецептивних лексичних навичок читання та аудіювання;
- 2) розширення пасивного та потенційного словникового запасу студентів;
- 3) здійснення довідково-інформаційної підтримки (онлайн пояснення дефініцій, програми підбору синонімів, антонімів тощо).

Наведемо приклади деяких опрацьованих завдань студентами:

match the words from the video on the left with their synonyms on the right:

<i>on the flip side</i>	<i>determined</i>
<i>inconsistency</i>	<i>collapse</i>
<i>obstacle</i>	<i>to manage</i>
<i>failure</i>	<i>deviation</i>
<i>to handle</i>	<i>on the other hand</i>
<i>adversity</i>	<i>impediment</i>
<i>unwavering</i>	<i>engagement</i>
<i>commitment</i>	<i>disaster</i>

choose the correct word: *If somebody is interested in the job, they are usually asked to send their **curriculum vitae** / **resume**. This should be accompanied by a **cover** / **covering** letter (also called a letter of introduction). This should be typed rather than handwritten, and it should explain briefly why they are applying for the job and why they think they would be **suiting** / **suitable** for it. Alternatively, they might be asked to **fill in** / **fill out** an **application** / **applicant** form and **submit** / **send** it to the company. The managers of the company will read these and then make a **short-list** / **small-list** of the people they would like to attend an **interrogation** / **interview**. At the same time, they will **reject** / **turn down** those who they feel are **unsuitable** / **unthinkable**.*

provide the definition: *the Scrapper, the Silver Spoon, resume, hardship, to succeed, peer*

fill the gaps with the correct phrasal verb: *putting him off, hang up, get through, take him on, came in, carry on, pick her up, calls him back, calling by, picking up, work out, washing up*

Sam is trying to call the café but he can't _____ (be connected on the phone). A few minutes later, the café owner _____ (calls

him after he called her). If Sam does well during his day's trial, she will _____ (employ him) for the summer. Sam is making food and _____ (washing dirty plates etc.) when Jasmine asks him for help because business is _____ (increasing, improving). Sam is already stressed and doesn't think he can _____ (continue). He thanks his friends for _____ (visiting for a short time) but tells them they are _____ (distracting him). The café owner knows Sam's friends _____ (entered). Sam says he's sorry the trial didn't _____ (have good results) and offers to _____ (put on a hook on the wall) his apron and leave. But the café owner is happy with him and has decided to _____ (employ him). Jasmine gives Sam her phone number so they can walk to work together. He says he can _____ (collect her from her house) on his way.

listening gap fill: To be clear, I don't hold anything against the _____; getting into and graduating from an elite university takes a lot of hard work and _____. But if your whole life has been engineered toward success, how will you _____ times? One person I _____ felt that because he attended an _____ university, there were certain _____ that were beneath him, like temporarily doing _____ to better understand an operation. Eventually, he _____. But on the _____ side, what happens when your whole life is destined for _____ and you actually _____?

provide the definition:

vocabulary extension: choose four words from the text. Use online dictionary or Google's search field (to build up more associations / collocations of each word).

Формуючи **граматичні навички**, використання ІКТ допомагає розв'язати такі завдання:

- 1) формування рецептивних граматичних навичок читання та аудіювання;
- 2) формування репродуктивних граматичних навичок усного та писемного мовлення;
- 3) розпізнавання помилок на морфологічному та синтаксичному рівнях в інших студентів.

Рецептивні граматичні навички допомагають студентам сприймати звукові та графічні образи граматичної структури, а репродуктивні – правильно висловлювати свої думки. Так як, ми по-

кращували навички усного мовлення, то ми ділили студентів на 2 групи, перша вела дискусію, а саме: студентам було запропоновано в діалогічній або монологічній формі обговорити зміст відео, висловити свою оцінку, ставлення до нього, розвинути одну з ідей, що була висвітлена у відео та зробити висновок, друга група записувала граматичні огріхи, які ми разом виправляли і пояснювали чому так.

На цьому ж етапі з метою удосконалення знань із граматики англійської мови можна запропонувати студентам виконати завдання на використання модальних дієслів, оскільки вони часто зустрічаються у промові спікера, та вправи на розширення лексичного запасу з теми: *Rewrite all modal verbs from the speech you've heard. Explain the using of modal verbs and the meaning of the sentences.*

Також зауважимо, що використання подкастів та промов TED на заняттях з англійської мови дає змогу розширити рамки досліджуваного матеріалу, перебувати завжди в центрі останніх подій, які стають предметом обговорення в аудиторії чи поза нею, подкасти стимулюють самостійну роботу студентів, збільшують мотивацію, сприяють розвитку соціокультурної та соціолінгвістичної компетентностей. Однак різноманіття матеріалу, доступного в мережі Інтернет, вимагає ретельного відбору, роботу з аудіоматеріалами слід будувати в суворій відповідності до того рівня володіння мови, якого досягли студенти, а також до загальних цілей навчання і конкретних завдань кожного окремого заняття.

Висновки. Використання TED Talks та Podcasts суттєво змінює процес навчання, сприяючи його ефективності та якості, адже тренується одночасно лексичний, фонетичний та граматичний рівні і студенти самі зацікавлені в пошуку нових методів подачі інформації, які мотивують до вивчення англійської мови.

Перспективи. Отримані під час дослідження результати можуть бути використанні під час вивчення предмету «Методика викладання англійської мови», написання публікацій та дослідницьких робіт з даної теми. Окрім того планується використовувати цей матеріал для підготовки методичних рекомендацій до навчання студентів діалогічного та монологічного мовлення на заняттях з англійської мови у закладах вищої освіти.

Література:

1. Байраківський А.І. Особливості самостійної роботи студентів в умовах запровадження комп'ютерних технологій у навчальному процесі // *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. – Ужгород, 2001. 154 с.
2. Биков В.Ю. «Моделі організаційних систем відкритої освіти», монографія, Київ, Україна: Атіка, 2009. 683 с.
3. Ващило О.В. Особливості формування комунікативної компетенції в говорінні студентів магістратури // *Наукові записки НДУ. Серія «Психолого-педагогічні науки»*. № 5. 2015. С. 123–128.
4. Жицька С.А. Використання мовної зарядки для підвищення мотивації курсантів до вивчення іноземної мови. URL: <http://confesf.fl.kpi.ua/node/1184> (дата звернення : 18.01.2023)
5. Кончіч В.В. Навички говоріння і основні передумови їх успішного формування. URL: <https://klasnaocinka.com.ua/ru/article/navichki-govorinnya-i-osnovni-peredumovi-yikh-usp.html> (дата звернення: 1.06.2023)
6. Холод І.В. Методика викладання англійської мови: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Умань: Візаві, 2018. 165 с.
7. Mallinder, M. Teaching English using TED Talks. *EFL Magazine. The Magazine for English Language Teachers*. 2016. August Issue. PP. 61–64.
8. Young, P. 3 Ways to use TED Talks with ELs. URL: <https://www.empoweringells.com/ted-talks/> (accessed August 07, 2023)

Юлія Піковська
м. Чернівці

Науковий керівник: к.ф.н., доц. Лопатюк Н.І.

ЗНАЧЕННЯ ОНЛАЙН-РЕСУРСІВ У РОЗВИТКУ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ В УЧНІВ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ

***Анотація.** У статті розглянуто значення онлайн-ресурсів у розвитку діалогічного мовлення в учнів середньої школи. Проаналізовано особливості застосування онлайн-ресурсів у процесі вивчення діалогічного мовлення. Визначено ефективність досліджених онлайн-ресурсів як сучасних засобів розвитку діалогічного мовлення, які дають змогу залучити школярів до процесу формування мовної компетенції та мотивувати їх до навчання через використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ).*

***Ключові слова:** онлайн-ресурс, діалогічне мовлення, ефективність онлайн-ресурсів, англійська мова.*

***Annotation.** The educational process today should include new techniques, approaches and methods of personal formation and development. The use of information and communications technologies contributes to the formation of language competence, development of grammar, vocabulary, reading comprehension and listening comprehension, which, in turn, serves as an indispensable basis for the development of productive skills – speaking and writing. Interactive learning with the use of online resources is aimed at realizing the cognitive activity of students, increasing their motivation to learn a foreign language and effective processing of educational material.*

The use of information and communication technologies in the educational process is a prerequisite for quality education in the information society. This is due to such learning benefits as saving time for the teacher, individualizing learning, intensifying students' independent work, increasing the volume of tasks completed in class, expanding information flows when using the Internet, increasing motivation and cognitive activity through a variety of forms of work.

***Keywords:** online resource, dialogic speech, effectiveness of online resources, English language.*

Виклад основного матеріалу. У сучасному житті знання іноземної мови не тільки дозволяє почуватися більш успішним, але й руйнує кордони та робить навколишній світ цікавішим. Сучасне суспільство ставить високі вимоги до освіти щодо загального розвитку учня та ефективності навчальних матеріалів. За короткий час необхідно навчити учнів засвоювати, опрацьовувати, оцінювати і використовувати в практичній діяльності великий обсяг інформації.

Кінцевою метою викладання іноземної мови є навчання оволодінню іншомовним середовищем і вмінню адекватно реагувати, тобто спілкуватися, в різних ситуаціях. Нові погляди на результати навчання призвели до появи нових технологій і відмови від застарілих. Тому, сьогодні нові методи з використанням онлайн-ресурсів протиставляються традиційному викладанню іноземних мов.

Наразі серед усіх засобів ІКТ пріоритет надається комунікативності, інтерактивності, автентичності спілкування, вивченню мови в культурному контексті, автономії та гуманізації навчання. Ці принципи уможливають розвиток міжкультурної компетенції як складової комунікативних навичок.

Використання комп'ютера на уроці дає змогу сконструювати процес навчання мобільним, диференційованим, індивідуальним та інтерактивним. Важливим завданням у навчанні іноземної мови є побудова навчального процесу таким чином, щоб учень з інтересом і захопленням брав активну участь в уроці. Учневі необхідно бачити результат навчальної діяльності, щоб мати можливість самостійно судити про нього. Вирішити це складне завдання може допомогти поєднання нетрадиційних методів навчання та сучасних інформаційних технологій, у тому числі комп'ютерних методів з використанням ресурсів інтернету.

Інтернет – це інформаційне середовище, в якому існує необхідна для навчання педагогічна сфера з усіма можливостями глобальної мережі та її сервісів [6]. Серед іншого, мережеві служби мають певні дидактичні властивості, які корисні для навчання, особливо вивчення іноземної мови. Кожен доступний онлайн-ресурс створює унікальну можливість вивчення іноземної мови з точки зору використання автентичних текстів, аудіювання, тобто

створення природного мовного середовища.

Сучасний інтернет пропонує багато ресурсів для освітніх цілей, а саме: онлайн-класи, ресурси для вчителів, ресурси для учнів, онлайн-проекти, веб-квести тощо.

Інтернет як засіб вивчення англійської мови в останні десятиліття стає все більш популярним. При вивченні іноземних мов необхідно використовувати різні підходи, методи та ресурси, які забезпечують засвоєння необхідних знань. Актуальним напрямком у сучасному освітньому процесі є використання інтернет-технологій.

Сучасні інтернет-технології відкривають широкі можливості як для вчителів, так і для учнів. Сьогодні існують готові платформи з усіма необхідними вбудованими інструментами для навчання іноземної мови, розвитку діалогічного мислення. Зазначаємо, що онлайн-платформа є інформаційним простором, розташованим у мережі інтернет, який виступає у якості посередника між учнем та вчителем, та може вміщувати доступні онлайн-ресурси для вивчення іноземної мови. Найпоширенішими платформами є зокрема й платформи дистанційного навчання Moodle, Sakai, LOTUS Learning Space, eFront.

При виборі платформи для навчання іноземної мови важливо враховувати такі фактори: інтерфейс, можливість викладання різноманітних матеріалів, включаючи аудіо- та відеозаписи, презентації та посилання на корисні інтернет-ресурси, автоматичний розрахунок статистики відповідей і моніторинг активності слухачів [20, с. 250-255].

Онлайн-ресурси – це комп'ютерні програми, які доступні у мережі інтернет у будь-який час та є інтерактивними, а саме завдяки сучасним комп'ютерним технологіям та доступу до мережі Інтернет, можливості використання онлайн-ресурсів величезні.

Освітнє середовище побудоване на застосуванні онлайн-ресурсів, безумовно, має певні переваги порівняно з друкованими матеріалами, аудіо- та відеокурсами, оскільки надає багато інформації та різноманітних сервісів, комплексно впливає на перцептивні канали сприйняття інформації, дозволяє індивідуалізувати навчання. За допомогою глобальної мережі інтернет відкривається доступ до інформації в наукових центрах світу, відкриваються бібліотеки, що створює реальні умови для самоосвіти, розширення світогляду,

підвищення якості навчального процесу [7, с. 78-87].

Освітні онлайн-ресурси нового покоління мають вирішальні переваги: уроки з ними мультимедійні та інтерактивні. Крім того, школярам надається можливість глибше проникнути в структуру складних процесів і досліджуваних об'єктів і досягти практично будь-якого рівня деталізації, включаючи внутрішню структуру досліджуваного процесу. Це підвищує рівень навчальних досягнень [2].

Здатність спілкуватися іноземною мовою вимагає від учнів розвитку якостей, які роблять процес оволодіння мовою ефективним засобом міжкультурної комунікації. До таких якостей належать:

- інтерес і позитивне ставлення до мови, що вивчається;
- зацікавленість що до культури народу, який розмовляє мовою, що вивчається;
- універсальна обізнаність;
- самостійність у певних видах діяльності та розуміння важливості вивчення іноземної мови.

За цих умов велике значення надається комунікативному навчанню, тобто підготовці учня до іншомовного спілкування в умовах іншомовної комунікації, створених на уроці. З цієї причини говоріння посідає важливе місце серед мовленнєвих навичок учнів.

Онлайн-ресурси можна розділити на інформаційні та власне навчальні. Інформаційні сторінки використовуються для підбору цікавої інформації, творчих завдань, пошуку додаткового матеріалу. Спеціальні навчальні сторінки містять завдання та вправи для розвитку різних видів педагогічної майстерності та розроблені з урахуванням різного рівня знань здобувачів освіти [3].

Навчальні онлайн-ресурси, зазвичай, призначені для навчання основних видів мовленнєвої діяльності, до яких відносять: читання, говоріння, письмо та аудіювання. Вони наповнені різнорівневими завданнями для засвоєння матеріалу: фонетичного, граматичного та лексичного. Щодо інформаційних сайтів, то вчитель сам повинен визначитися з добром потрібного матеріалу [5].

Переваги використання онлайн-ресурсів в навчанні полягають у наступному:

- доступ до всіх ресурсів (як інструмент для створення занять

і досягнення навчальних цілей);

- регулярність навчання;
- покращення спілкування та інтелектуального обміну;
- надання наявного світового досвіду;
- інтернет як ігровий елемент навчання.
- переваги онлайн-навчання іноземній мові для здобувачів освіти середньої школи полягають у тому, що:
- навчання та робота в класі можуть здійснюватися в командах;
- акцент робиться на співпрацю у вирішенні освітніх проблем;
- актуалізується та стає цікавішою позакласна робота в шкільних групах.

За основу проектування уроку з використанням онлайн-ресурсів вважаємо три ключові аспекти. Ключові аспекти проектування уроку з використанням онлайн-ресурсів, які розглядаються О. Головченко зображуємо на рис. 1.

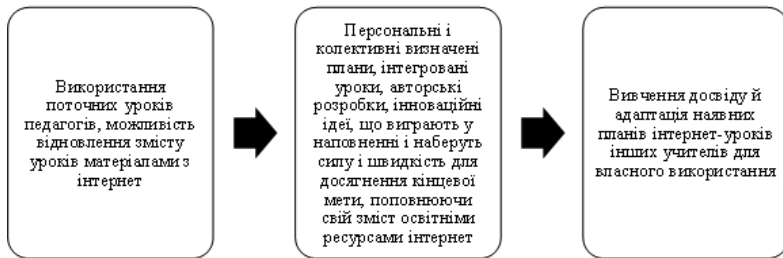

Рис. 1. Ключові аспекти проектування уроку з використанням онлайн-ресурсів [11]

У педагогічній діяльності для розвитку діалогічного мовлення переважно використовуються такі онлайн-ресурси: BBC Learning English, British Council Learn English, Duolingo, ToonDoo, ISLcollective, Twinkl.

Онлайн-ресурси сприяють удосконаленню навичок читання, письма та аудіювання, допомагають розвивати діалогічного мовлення, розширювати словниковий запас тощо. Вони побудовані на використанні інтерактивних стратегій, які включають інтерактивні технології, методи та прийоми. Використання онлайн-ресурсів має бути систематичним і чітким, виконуватись у творчій діяльності та в тандемі із учителем, тобто під його керівництвом.

Сучасні методи навчання іноземних мов пов'язані з технічним прогресом, що продовжується, а також з технологічним оновленням навчального процесу. Останні досягнення у галузі високих технологій та поширення глобальної мережі «Інтернет» надають вчителям іноземних мов, методистам, а також самим учням великі можливості для подальшого вдосконалення навчального процесу. Застосування нових інформаційних технологій (ІТ) диктується потребами сучасної освіти у підвищенні ефективності навчання, зокрема необхідністю розвитку діалогічного здобувачів освіти.

ISLcollective – це онлайн-ресурс, який надає матеріали для вивчення англійської мови [9]. Це своєрідна спільнота для вчителів іноземних мов із розміщеними робочими матеріалами у форматі Word doc/docx, ppt/pptx (PowerPoint). Платформа має 5 секцій: English ESL Worksheets, English SL PowerPoints, Video Lessons, Upload, Teaching jobs. На сайті представлена зручна система пошуку та відбору матеріалу відповідно до наступних критерій: Grammar, Vocabulary, Material Type, Level, Student Type. Викладач має можливість самостійно створювати завдання для здобувачів вищої освіти [1, с. 105-106].

Ефективне використання матеріалів ISLcollective [9] може сприяти активному слуханню, розумінню та використанню англійської мови в реальних життєвих ситуаціях. Діалоги та завдання на цьому ресурсі спрямовані на практику вимови, лексики та граматики, а також на розвиток комунікативних навичок.

За допомогою цього онлайн-ресурсу можна використовувати робочі аркуші, вправи та зміст яких спрямовані на розвиток діалогічного мовлення шляхом написання фактологічних статей або ж формулювання діалогів про різні види спорту.

Завдання до тем уроків, побудовані на основі онлайн-ресурсу ISLcollective [9] можна використовувати для розвитку навичок діалогу, аргументації, висловленні власної думки та веденні дебатів на обрану тему. Працюючи із робочими аркушами чи картками учні мають можливість організувати свою діяльність індивідуально, у парах чи у групах. Як результат використання матеріал онлайн-ресурсу ISLcollective [9] учні отримують можливість:

- попрацювати у парах, що спонукає їх спілкуватися та виражати свої думки, використовуючи англійську мову (стимулювання мовленнєвої активності);

- уважно вислухати свого партнера, а потім відповісти на його запитання або коментарі (розвиток слухацьких навичок);
- вивчити нові слова та вирази (розширення лексичного запасу);
- поділилися своїми власними думками та, що сприяє розвитку їхньої креативності та уяви;
- навчилися будувати логічні діалоги та виразно висловлювати свої думки (формування навичок усного мовлення).

За підсумками виконання цієї вправи можна зробити висновок, що така вправа, розроблена на основі онлайн-ресурсу ISLcollective [9] може бути ефективним інструментом для стимулювання і практики діалогічного мовлення серед учнів при вивченні англійської мови.

Twinkl – це онлайн-ресурс для вивчення англійської мови, який надає широкий спектр навчальних матеріалів та ресурсів для дітей та дорослих. Сервіс містить багато різноманітних матеріалів, таких як робочі зошити, презентації, ігри, плакати, флеш-карти, відеоуроки та інші ресурси [10].

Використання онлайн-ресурсу Twinkl [10] та завдань, які містяться на його сторінках, дозволяє створити ситуації, в яких учні можуть використати свої ігрові та комунікативні навички, розвиваючи свій словниковий запас та творчі здібності, будувати діалогові сцени, активно спілкуватись.

Використання матеріалів Twinkl [10] допомагає створити структуроване та цікаве навчальне середовище для практики діалогічного мовлення. За допомогою розмовних карток та завдань можна розвивати комунікативні навички, практикувати активне аудіювання та вимову.

Онлайн-ресурс British Council [8] пропонує матеріали для поглибленого вивчення граматики, лексики, сприйняття мови на слух, читання та письма, а також різноманітні ігри, роздаткові матеріали та відео у зрозумілій для дітей мультиплікаційній формі. Цей онлайн-ресурс може допомогти у покращенні навичок діалогічного мовлення, оскільки забезпечує можливості для практики в реальних комунікативних ситуаціях.

Навчання діалогічного мовлення на основі комплексу вправ із онлайн-ресурсу British Council [8] також є різноплановим завдяки

розміщеним у мережі робочим листам, посібникам та підручникам. Це дозволяє, обираючи рівень вивчення іноземної мови виконувати учням завдання (спрямовані на: практикування діалогічного мовлення, зокрема: побудову діалогу, доповнення діалогу пропущеними фрагментами реплік чи фразами) у режимі реального часу або доопрацьовувати їх в позаурочний час.

Навчання діалогічного мовлення в середній школі дає можливість навчити учнів правильно реагувати в певній мовній ситуації. Важливу роль у цьому процесі відіграють різноманітні рольові ігри, вправи на розвиток комунікативної компетентності. Виконуючи їх, учні набувають досвіду спілкування та мають можливість активізувати і розширити свій словниковий запас. При цьому вчитель повинен створювати різноманітні комунікативні ситуації та підбирати необхідні вербальні та візуальні засоби для ефективного навчання англійської мови. Це дає можливість спиратися на досить міцні навички говоріння при роботі над удосконаленням навичок говоріння та побудовою діалогів.

Аналіз використання онлайн-ресурсів ISLcollective, Twinkl, British Council для вивчення англійської мови під час навчання учнів дає змогу зробити висновок, що така форма організації навчання прискорює формування та розвиток умінь і навичок продуктивної діяльності студентів, підвищує мотивацію та інтерес до вивчення англійської мови, стимулює пізнавальний розвиток і творче завдання. У результаті роботи з онлайн-ресурсами ISLcollective, Twinkl, British Council учні вчаться спонтанно та адекватно реагувати на репліки, що стимулює формування оригінальних виразів, увага в основному зосереджена на використанні форм.

Онлайн-ресурси ISLcollective, Twinkl, British Council є джерелом додаткової інформації, засобом засвоєння та повторення вивченого лексико-граматичного матеріалу [8-10].

Ефективність використання ІКТ у навчанні іноземних мов при використанні онлайн-ресурсів ISLcollective, Twinkl, British Council полягає в наступному:

- візуальні та аудіо-візуальні засоби сприяють розвитку зорової пам'яті, економлять час навчання, візуалізують навчальний процес, є компактними порівняно з паперовими носіями;
- урізноманітненні навчального процесу, інтересу здобувачів

освіти до викладеного матеріалу, актуальності, інтерактивності обраних форм викладання іноземної мови;

- забезпеченні швидкого оновлення навчального матеріалу;
- посиленні ролі здобувача освіти, як суб'єкта навчання;
- індивідуалізації процесу навчання;
- урізноманітненні форм і методів роботи;
- створенні освітнього середовища, що дозволяє учневі «зануритися» в уявний світ країни, мова якої вивчається, можливість отримати результат контролю знань;
- автентичності окремих матеріалів [4, с. 158-159].

Сучасне навчання поєднує традиційні методи, прийоми та форми роботи з мультимедійними та інтерактивними засобами навчання, які роблять його більш ефективним. Використання онлайн-ресурсів сприяє формуванню діалогічного мовлення і є ефективним, а попри це допомагає розвинути ряд інших аспектів, які будуть корисними для учнів у подальшому навчанні та житті.

Висновки. Отже, онлайн-ресурси стали невід'ємною частиною сучасного навчального процесу та тісно інтегрувались у цей процес, існуючи поряд із традиційними формами навчання. Вони є доповненням навчальних підручників та мають безліч переваг. Онлайн-ресурси спрямовані на підвищення мотивації учнів, удосконалення їхніх знань, умінь та навичок. Проте слід пам'ятати, що кожний підібраний матеріал повинен відповідати меті, цілям та завданням заняття і не перетворювати його у постійну гру.

Цільове та кваліфіковане використання онлайн-ресурсів ISLcollective, Twinkl, British Council у вивченні англійської мови значно підвищує ефективність навчального процесу та забезпечує розвиток діалогічного мовлення за рахунок доступності та комунікативного узгодження процесу. Відповідно до умов систематичного застосування онлайн-ресурсів на уроках англійської мови, які поєднуються з традиційними методами навчання та педагогічними інноваціями, ефективність навчальних досягнень здобувачів освіти значно зростає. Завдяки організації навчання, яке використовує ІКТ та інтерактивні дошки, як технічні засоби навчання (ТЗН), можна сприяти ефективному навчанню англійської мови із використанням онлайн-ресурсів ISLcollective, Twinkl, British Council.

Література:

1. Біленька Ю. Використання інтернет-ресурсів у викладанні англійської мови. Інноваційні педагогічні технології в цифровій школі : збірник тез доповідей IV Всеукраїнської (з міжнародною участю) науково-практичної конференції молодих учених (м. Харків, 11-12 травня 2022 року) / [упор.: Пономарьова Н. О., Олефіренко Н. В., Андрієвська В. М.]. Харків, 2022.
2. Головченко О. Використання електронних освітніх ресурсів у процесі викладання англійської мови. Обласна науково-практична Інтернет конференція. URL: <http://timso.koippo.kr.ua/hmura11/vykorystannya-elektronnyh-osvitnih-resursiv-u-protsesi-vykladannya-anhlijskoji-movy-3/>
3. Костенко Г.І. Використання онлайн-ресурсів на уроках англійської мови. 2013. URL: http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF%2FTvo_2013_1_31.pdf
4. Мальцева Л.В. Використання інформаційно-комунікативних технологій на уроках англійської мови. Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, 31 березня-2 квітня 2021 року. С. 158-159.
5. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.
6. Навчання за допомогою мережі Інтернет. URL: <https://sites.google.com/view/bezpesnyj-internet/>
7. Петрова О. Б., Попова Н. О., Акавець І. В. Застосування інтернет-ресурсів у навчанні іноземних мов як реалізація основних дидактичних принципів. Сучасна україністика: наукові парадигми мови, історії, філософії. Збірник статей III Міжнародної наукової конференції. Харків: ВД «ІНЖЕК», 2012. С. 78–87.
8. British Council. Great Education. URL: <https://online.flipbuilder.com/mrfx/yqvg/index.html>
9. ISLcollective. URL: <https://en.islcollective.com/>
10. Twinkl. URL: <https://www.twinkl.com/>

Науковий керівник - к.ф.н, асист. Батринчук З.Р.

ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У АУДІЮВАННІ СТУДЕНТІВ ПЕРШОГО КУРСУ ЗАСОБАМИ АВТЕНТИЧНИХ АУДІО ТА ВІДЕО МАТЕРІАЛІВ

***Анотація.** Метою цієї статті є продемонструвати, що аудіювання в університетському контексті повинно ґрунтуватися на автентичних матеріалах. Деякі автори визначають автентичні матеріали як такі, що відображають реальну мову та використовуються у відповідній спільноті. Інше визначення автентичних матеріалів – це «матеріали, які були створені для виконання певних соціальних цілей у мовному суспільстві». Автентичні матеріали вважаються важливими інструментами для викладача на заняттях, щоб забезпечити ефективність викладання та передачу необхідних знань усім студентам.*

***Ключові слова:** аудіювання, навчання аудіювання, автентичні матеріали, аудіо- та відеоавтентичні матеріали у навчанні аудіювання, викладання аудіювання студентам першого курсу*

***Abstract.** Research in the field of foreign language acquisition shows that listening comprehension is instrumental in the educational environment. Despite its significance, however, it is frequently underestimated. Listening is a vital component of the instruction of English as a foreign language. The ability to understand and comprehend speech is therefore fundamental to effective communication in English. Listening helps develop the ability to understand speech by ear and to process information quickly. Through listening, students improve their vocabulary, grammar, and communication skills.*

In line with the above, the purpose of this article is to demonstrate that listening in a university context should be based on authentic materials.

In the context of English language teaching, listening is a complex skill that students have to acquire. Given the lack of attention paid

to listening in a conventional classroom, it is important to recognise that many students are lacking the most basic listening skills. Those who have difficulties in listening usually mention that they do not understand what the speakers are saying in the audio or video recording, unclear pronunciation and the high pace of the speakers' speech. Thus, the problem that students encounter in listening is that they have little experience in practising it. To mitigate it, we believe that the implementation of modern educational platforms equipped with authentic audio and video materials can help to address this concern and promote students' engagement in the classroom.

Key words: *listening, teaching listening, authentic materials, audio and video authentic materials in listening, teaching listening to first-year university students.*

Протягом всієї історії викладання іноземних мов основна увага традиційно зосереджувалася на письмі, а особливо на читанні [4, с. 51]. Як наслідок, «усне мовлення протягом тривалого часу вважалося другорядним, оскільки основною метою освітньої системи було навчання читання та письма, а граматика ігнорувала специфічний синтаксис усного мовлення» [4, с. 52]. Як наслідок, виявилось, що більшість педагогів приділяють більше уваги навчанню читання та письма, тоді як аудіювання та говоріння викладаються рідше, якщо взагалі викладаються, не в останню чергу тому, що усне мовлення розглядається як засіб підтримки навичок читання та письма [3]. Наразі в більшості освітніх програм існують ініціативи, спрямовані на подолання цього розриву. Наприклад, філологічні факультети українських закладів вищої освіти, що спеціалізуються на викладанні іноземних мов, стверджують, що «дисциплінарні навички – аудіювання/читання, говоріння/письмо – мають бути однаково важливими» [5].

Однак, для того, щоб це було реалізовано, недостатньо просто сказати викладачам викладати усне мовлення та аудіювання. Для цього вони ще повинні мати знання, як концептуальні, так і методичні, щоб зробити це. Однак педагоги зазначають, що наразі їм бракує саме таких знань. Для цього також потрібно, щоб викладачі вірили в корисність викладання усного мовлення. Навіть зараз аудіювання іноземною мовою часто сприймається як додатковий

засіб оволодіння мовою, і тому над ним рідко працюють в аудиторії [9, с. 165]. Це робить роботу над аудіюванням у навчальному середовищі проблематичною [9, с. 167].

Проте, навчання, яке фокусується на аудіюванні, сприяє академічному успіху [8, с. 69]. Це особливо актуально, оскільки понад 70% обсягу академічного навчання відбувається в контексті аудіювання [8, с. 69]. Крім того, сприйняття іноземної мови на слух дозволяє краще зрозуміти прочитане [8, с. 70].

Аналіз досліджень показує, що не всі студенти можуть належним чином впоратися з таким типом завдань, які оцінюють навички, що не були відпрацьовані експериментально [1]. З точки зору координації викладання, навчання студентів «як» сприймати інформацію перед тим, як оцінювати її, вимагає викладання стратегій аудіювання [1]. Метою нашого дослідження є з'ясування того, як студенти-першокурсники сприймають нові для них завдання з аудіювання. Ми також хочемо зрозуміти, чи може експліцитне навчання стратегіям аудіювання призвести до ефективнішого відпрацювання аналогічного завдання з аудіювання. Для цього ми плануємо спостерігати за 16 студентами з різними навчальними профілями та різними рівнями володіння англійською мовою, які навчаються на першому курсі бакалаврської програми «Англійська мова та друга іноземна мова», спеціальності 014 «Середня освіта» Чернівецького національного університету, під час виконання завдань з аудіювання з використанням автентичних аудіо- та відеоматеріалів.

Поширеною серед академіків є думка, що аудіювання можна визначити як «активний і динамічний процес, який ґрунтується на сприйнятті усних підказок і спирається на фонові знання та досвід студента в різних галузях» [6, с. 424]. Цей процес ґрунтується на намірі слухача: слухач повинен свідомо поставити себе в позицію слухача [6, с. 424]. В іншому випадку слухач може просто «чути», тобто сприймати звуки і отримувати інформацію, але не свідомо обробляти почуте [6, с. 430]. Під час аудіювання людина покладається на свою здатність обробляти почуту лексичну інформацію, розуміти її значення, щоб виробити інтерпретацію. Таким чином, знання лексики є фундаментальною мовною навичкою для аудіювання.

Отже, аудіювання є складним завданням, яке вимагає обробки інформації низького та високого рівнів. Ці типи інформації сприяють побудові цілісної ментальної репрезентації [6, с. 431]. Низькорівнева обробка передбачає запам'ятовування одного або декількох сегментів повідомлення. Високорівнева обробка стосується використання репрезентацій, які стосуються більших частин тексту або всього тексту та його структур [6, с. 435].

Як показують дослідження, аудіювання у викладанні іноземної мови дає найкращі результати, коли воно поєднується з автентичними аудіо- та відеоматеріалами. Для того, щоб студенти поступово розуміли усні повідомлення, які пропонуються на занятті, їх можна відтворювати кілька разів або навіть розрізати [7, с. 34]. Однак це трансформує дискурс, який за своєю природою є безперервним, оскільки слухач апіорі не може контролювати ритм комунікації [7, с. 35].

Крім того, є певні умови, які слід враховувати під час проведення вправ з аудіювання. Так, Д. Дж. Х. Саїд та ін. [10, с. 36] вивчили вплив фонового і стороннього шуму, а також якості голосового сигналу на розуміння і зусилля при аудіюванні. Результати показали, що навіть низький рівень фонового шуму заважає аудіюванню. Порушення голосового сигналу не призвели до значного зниження балів за аудіювання, але вони стали неприємним явищем, яке ускладнювало сприйняття інформації. Це свідчить про необхідність відсутності фонового шуму або змін у якості голосу під час виконання завдань на аудіювання.

Для структурування діяльності з аудіювання дослідники рекомендують розділити її на кілька етапів. На першому етапі студентам повідомляється, що аудіювання буде здійснюватися з конкретною метою, щоб активізувати їхні знання про досліджуваний об'єкт. На другому етапі студенти залучаються до «глобального аудіювання». Іншими словами, вони прослуховують повідомлення повністю. На третьому етапі відбувається «аналітичне» аудіювання, під час якого студенти відповідають на запитання відповідно до мети прослуховування. Четвертий крок складається із завдання на переказ, тобто завдання на аудіювання того ж типу, але з іншим усним повідомленням. Виходячи з останніх досліджень, здається, що до цієї послідовності слід додати ще один крок перед тим, як

застосовувати повторне аудіювання. На цьому етапі рекомендується відпрацювати стратегію аудіювання. Д. Дж. Х. Саїд пояснював, що хороший слухач – це «той, хто вміє адаптувати своє когнітивне сприйняття до поставленого завдання, виявляючи власні труднощі і знаходячи рішення шляхом застосування стратегій» [10, с. 40].

Зважаючи на вищезазначене, наше дослідження фокусується на поведінці студентів під час аудіювання, а також на впливі експліцитних інструкцій щодо стратегій аудіювання з використанням автентичних аудіо- та відеоматеріалів. Основна увага буде зосереджена на студентах першого курсу університету та їхній здатності сприймати усне мовлення. Відповідно до мети дослідження було сформульовано два ключові питання:

- *П1: Як студенти першого курсу університету справляються з завданням з аудіювання, зважаючи на відмінності навчальних профілів у кожного з них?*
- *П2: Як викладання стратегій аудіювання з використанням автентичних аудіо- та відеоматеріалів впливає на їхню продуктивність?*

Ми плануємо владися до якісного методу аналізу, щоб отримати поглиблене розуміння того, як автентичні аудіо- та відеоматеріали можуть прискорити оволодіння аудіюванням. Таким чином, дослідження буде ґрунтуватися на вивченні діяльності в природному середовищі.

Платформа Міро була обрана матеріалом і, відповідно, фундаментом нашого дослідження. Окрім безлічі функцій, які вона пропонує, Міро надає можливість використовувати цифрову дошку під час заняття з англійської мови.

Виклад основного матеріалу дослідження можна структурувати, представивши послідовність кроків для організації занять з аудіювання з використанням автентичних аудіо- та відеоматеріалів на платформі Міро. Процедура проведення занять може ділитися на три етапи:

1. Підготовка до заняття

Ваудиторії, передпочатком заняття та відтворенням автентичного медіафайлу, викладач має переконатися, що інструмент або засоби викладацької та навчальної діяльності є доступні для використання. Педагог повинен також подбати про те, щоб цифрова дошка була

чітко розділена на дві або більше частин, щоб матеріал, який буде розміщений на дошці, був акуратно впорядкований. Насамкінець викладач розповідає історію або проводить розминку, пов'язану з матеріалом, який буде викладати студентам. Після цього викладач ставить кілька запитань, щоб активізувати попередні знання студентів і допомогти їм зрозуміти, яку інформацію вони будуть вивчати. За допомогою дошки, розділеної на секції, викладач просить студентів, попередньо надавши їм доступ, записати їхні здогадки на дошці. Хоча техніка постановки кількох запитань перед початком уроку не завжди доречна для застосування в аудиторії, але цей спосіб може допомогти активізувати фонові знання студентів. Етап підготовки до аудіювання забезпечує студентів усім необхідним для прослуховування та розуміння тексту для аудіювання. Цей етап є критично важливим, оскільки він спрямовує студентів на уривок, який вони будуть слухати, розпалює їхню цікавість та інформує про мету аудіювання. Попереднє прослуховування - це етап, що передує аудіюванню. На цьому етапі найважливіше - забезпечити достатній контекст, щоб відобразити те, що є доступним у реальному житті, і надихнути на активність. Було б несправедливо занурювати студентів у прослуховування без попереднього пояснення теми або типу завдання, над яким вони працюватимуть. Тому необхідно надати студентам всебічну допомогу перед прослуховуванням, яка допоможе їм стати більш впевненими в собі.

Вправи підготовки до заняття з використанням автентичних медіа матеріалів насамперед зосереджені на:

- забезпечення належних загальних рамок для вправи, а також прикладів добре структурованих текстів;
- розбиття вправи на прості, чітко послідовні навчальні кроки;
- інструктаж;
- активізація попередніх знань;
- зв'язок із попереднім досвідом виконання завдань;
- посилення на попередні рівні досягнень;
- обмін навчальними цілями;
- пояснення поведінки під час аудіювання.

2. Основна діяльність

Перед тим, як перейти до наступного кроку, викладачі можуть

застосувати кілька способів використання аудіо- та відеоматеріалів як автентичних матеріалів: вправи на відтворення, повторення та рольові ігри, слухання без зображень тощо. На цьому етапі можна запропонувати техніку активного перегляду, коли студенти переглядають відео повністю, після чого їм пропонується письмово та усно поділитися тим, що вони побачили. На цьому етапі викладач починає презентацію, запитує студентів, чого вони навчилися під час розминки, і пропонує їм записати свої висновки на дошці перед переглядом відео. Викладач також демонструє вдячність, наприклад, висловлюючи похвалу студентам, щоб надати їм впевненості та мотивації до участі в занятті. За допомогою відео викладач починає демонструвати відео для ілюстрації теми. Наприкінці викладач запитує студентів, яку інформацію вони засвоїли з відео, а також звертається до них з проханням навести практичні приклади та записати їх на дошці. На завершення цього етапу викладач закликає студентів узагальнити пройдений матеріал, щоб перевірити, наскільки добре вони опанували тему. Мета цього рівня – вдосконалити навички аудіювання та оцінити їхнє розуміння. Викладач пропонує студентам завдання, які вони мають виконати під час прослуховування. Іноді студентам доведеться прослухати текст кілька разів, щоб виконати вправи з аудіювання. Після перегляду відповідей студентів викладач повинен виділити основні аспекти навчальної програми та пояснити будь-які труднощі з мовою або структурою, з якими студенти стикаються під час прослуховування. Успіх завдань з аудіювання також визначається матеріалом тексту для прослуховування та інтересами студентів. Якщо одні й ті ж завдання виконуються знову і знову, студентам може стати нудно. Тому слід пропонувати різноманітні види діяльності в різних ситуаціях. Вправи для аудіювання повинні бути адаптовані до різних рівнів та потреб студентів, щоб допомогти їм слухати більш ефективно.

Вправи основної діяльності з використанням медіа матеріалів насамперед зосереджені на:

- контекстуалізації;
- поясненні;
- моделюванні викладачем стратегій моніторингу розуміння;
- моделювання викладачем відповідної поведінки під час

аудіювання;

- ставити запитання студентам під час виконання завдання;
- пошук роз'яснень.

3. Заключна діяльність

Вправи після прослуховування плануються для розширення теми або мови прослуханого матеріалу. На цьому етапі викладачеві важливо застосувати правильні методи, щоб зробити викладання та навчання змістовним у завершальній частині. Оскільки студенти переглянули відео і зробили висновки з матеріалу, настає час для наступного етапу – практики, викладач дає студентам кілька тестів з чіткими інструкціями, а також пояснює, що студенти повинні зробити після завершення тесту. На цьому етапі також проводиться оцінювання та зворотній зв'язок, щоб стимулювати залучення класу. Добре сплановані вправи після прослуховування дозволяють студентам співвіднести прослуханий матеріал зі своїми почуттями та досвідом, а також розвивають навички інтерпретативного та критичного слухання і рефлексивного мислення. Крім того, вправи після прослуховування дають змогу не лише викладачеві перевірити знання студентів та оцінити їхнє розуміння, але й студентам розширити своє сприйняття, виходячи за межі буквального рівня до інтерпретаційного та критичного.

Вправи після прослуховування з використанням медіа матеріалів насамперед зосереджені на:

- рефлексії;
- оцінюванні;
- заохоченні передачі навичок;
- цінуванні різних рівнів досягнень.

З огляду на вищесказане, можна з упевненістю стверджувати, що автентичні матеріали різноманітні та численні, а їхня ефективність незаперечна. Вони є плідним і багатим джерелом інформації для викладання іноземної мови. Саме тому, зважаючи на їхню ефективність, викладачі не можуть ігнорувати використання цих матеріалів на заняттях з англійської мови для студентів перших курсів.

Повертаючись до вихідної тези нашої статті, відзначимо, що в дидактиці іноземних мов зростає інтерес до аудіювання, яке є предметом великої кількості наукових досліджень. Незважаючи на

вагомість розвитку навичок аудіювання, на традиційних заняттях з іноземної мови основна увага приділяється навичкам читання та письма, і студенти, які вивчають англійську мову як іноземну, отримують більше письмової інформації, ніж усної, тому новий підхід з використанням автентичних аудіо- та відеоматеріалів є абсолютно необхідним для оволодіння англійською мовою як іноземною. Приємно констатувати, що, згідно з нашим оглядом літератури, інтерес до навичок аудіювання помітно збільшився завдяки зростаючій кількості досліджень, пов'язаних з аудіюванням в іншомовному контексті.

Належне використання автентичних матеріалів може принести довгострокову результативність, оскільки автентична мова відображає органічність форми та відповідність культурному та ситуативному середовищу. У спробі привнести автентичність у наше дослідження, ми описали дидактичні функції платформи Міро, яка дозволяє проєктувати аудіо- та відеоматеріали на цифрову дошку.

Загалом, не можна заперечувати, що використання автентичних аудіо- та відеоматеріалів дає змогу зануритися в органічний контекст носіїв англійської мови. Автентичні матеріали мають багато переваг і сприяють створенню чогось нового, захоплюючого та цікавого у процесі навчання, що підвищує мотивацію студентів до вивчення англійської мови.

Насамкінець, щоб довести нашу думку, давайте ще раз звернемося до академічних кіл: згідно мовознавиці Л.І. Байдак, «автентичні матеріали є дуже мотивуючими, оскільки вони є доказом того, що мова використовується в реальних цілях реальними людьми» [2].

Література:

1. Алексеева А.А. Формування англійськомовних навичок аудіювання у процесі мобільного навчання у студентів II курсу філологічних спеціальностей. 2023.
2. Байдак Л.І., Байдак Л.І. Суть комунікативного методу викладання іноземних мов. 2017.
3. Бульба Я.В. Навчання учнів старшої школи аудіювання

- англійською мовою з використанням мобільних засобів. 2022.
4. Зайцева Н.Г. ПРОБЛЕМИ В НАВЧАННІ АУДІЮВАННЯ. Відповідальні редактори. 2023. 65 с.
  5. Сергеева О., Сергеев Є. Основні принципи викладання фахових дисциплін при професійній підготовці перекладачів. 2022.
  6. Cartner H., Cameron D. Investigating metacognitive strategy awareness for multimodal listening. *E-Learning and Digital Media*, 20(5). 2023. 424-441 с.
  7. Hasan N. Exploring Web Resources for Teaching of English Language Skills. *Journal of English Language Teaching*, 64(6). 2022. 34-42 с.
  8. Jones C. Authenticity in language teaching materials. *The Routledge handbook of materials development for language teaching*. 2022. 65-77 с.
  9. Mufarrohah S., Munir A. Authentic Materials of Choice among English Lecturers. *Linguistic, English Education and Art (LEEAA) Journal*, 5(2). 2022. 162-174 с.
  10. Saeed D.J.H., Bostancı H.B. The Impacts of Integral Teaching of the Listening and Speaking Skills on EFL Communicative Competence. *Near East University Online Journal of Education*, 5(1). 2022. 36-47 с.

Валерія Чернописька
м. Чернівці

Науковий керівник: к.ф.н., доц. Бешлей О.В.

ВИКОРИСТАННЯ ВІДЕОМАТЕРІАЛІВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ГОВОРІННІ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ В СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ

***Анотація.** Стаття присвячена дослідженню ефективності використання відеоматеріалів для формування й розвитку компетентності в говорінні. Необхідність такого режиму роботи на уроках зумовлена, в першу чергу, проведенням реформи «Нова українська школа», ціллю якої є забезпечення студенто-центрованого підходу до освіти та розвиток усіх необхідних навичок XXI століття, серед яких одними із основних є здатність комунікувати та співпрацювати. Досягнути цього можна завдяки використанню сучасних методів та підходів у навчанні.*

***Ключові слова:** компетентність у говорінні, англійська мова, середня школа, відеоматеріали, сучасні методи і підходи.*

***Summary.** The article is dedicated to exploring the integration of video materials into English lessons and its effectiveness in terms of the “New Ukrainian School” reform for secondary schools.*

Primary goals of the reform are to teach students to communicate and cooperate with each other, think critically, solve problems creatively and innovatively, and socialize and coexist with representatives of other nationalities and cultures. From this point of view, language is an extremely important factor; so educators should teach it as a means of communication and conveying certain messages, not just set of grammatical rules and lexical units.

Speaking competence fostering ought to be executed in a natural way and equal amount of attention should be paid to developing such aspects as fluency and accuracy, as well as intonation and gestures. To achieve this objective, it is reasonable to use authentic materials, meaning not only textbooks, but also various web tools provided with audio and video support.

This article will reveal, how the use of modern technologies and assistance of audio-visual materials can keep students motivated and engaged at the same time with ensuring productive studying process. Such conclusion will be backed with some facts about psychological peculiarities of teenagers, research done on students' favourite types of pastime, and the actual experience of educators.

Key words: *speaking competence, English language, video materials, secondary school, authentic materials.*

Актуальність дослідження. У зв'язку із появою у 2018 році реформи НУШ, вивчення іноземних мов в українських школах стало надзвичайно важливим, оскільки воно дає змогу спілкуватися і співпрацювати громадянам не лише однієї країни, але й представникам різного національного, культурного й етимологічного походження. Для того, щоб таке спілкування було можливим і приносило максимальну користь, необхідно навчити учнів розпізнавати різноманітні особливості мовлення, такі як акцент, міміка, жестикуляція, інтонація, діалекти, сленг та ін. Текстові підручники покривають певну частину цих потреб, але самотійно не спроможні навчити користувачів спілкуватися досконало з урахуванням усіх тонкощів. Найкращим методом формування комунікативної компетентності є комбінація різних джерел інформації, способів її надання, вправ для практики та різноманіття ситуативних тем для розмов.

В умовах глобальної диджиталізації та модернізації усіх сфер життя особливої популярності набуло використання Інтернет-інструментів у освітньому процесі. Існує безліч ресурсів, де можна практикувати різні аспекти мови у ігрових, тестових та інших форматах, що дозволяє зробити навчання не лише збагаченим корисною інформацією, але й таким, що мотивує та заохочує учнів до активної роботи в межах та поза школою. Однак, варто зауважити, що немає жодного методу, який був би універсальним для всіх, і перед тим, як визначатися з вибором, потрібно детально дослідити аудиторію, з якою плануємо працювати.

Психологічні особливості вікової категорії. Говорячи про середню школу, ми маємо на увазі підлітків віком від 10 до 15 років. Цей період характеризується переходом від дитинства до дорос-

лості. Він є етапом онтогенезу людини, під час якого відбуваються якісні і кількісні зміни у біологічній, психологічній, соціальній і особистісній сферах. Підлітки гостро відчують потребу в самотвердженні, самовираженні, самореалізації і саморозвитку. Підлітковий вік вважається перехідним і описується як критичний і важкий усіма учасниками виховного процесу. Це відбувається з тієї причини, що на даному етапі дорослішання стрімко і стрибкоподібно змінюється фізичний і розумовий стан особи, переосмислюються моральні і духовні цінності та переконання. Підлітка ще не можна назвати сформованою дорослою особистістю, але і методи виховання, що могли би застосовуватися по відношенню до молодшого школяра, не будуть ефективними. Через це можуть проявлятися непослух, опір і протест у формах грубості, замкненості та ін [2].

Усі ці зміни призводять до того, що в учнів середньої школи стрімко змінюється оточення і сфера зацікавленості. Вони перестають сприймати батьків як безумовний авторитет, але все ще потребують певного прикладу для наслідування, тому звертаються до мережі Інтернет, де можна отримати відповіді на абсолютно всі запитання, що їх цікавлять.

Цей факт турбує багатьох батьків і освітян. Це цілком зрозуміло, адже існує дуже різноманітний контент і не весь він є прийнятним для підлітків. Однак, замість того, щоб просто боятися певного згубного впливу, ми можемо навчитися використовувати онлайн простір для корисних цілей.

Проблема розвитку говоріння у середній школі. На жаль, в сучасних українських школах розвиток комунікативної компетентності є все ще досить повільним і проблематичним. На це впливає досить багато факторів. Деякі методисти зауважують, що вчителі в погоні за самовдосконаленням і осучасненням технологій викладання забувають про аналіз навчального процесу і не відфільтровують види діяльності, які справді спрацювали, від тих, що не мали позитивного ефекту [7]. Школярі, їх батьки і репетитори помічають проблему в нецікавій організації уроків і недостатньому розмаїттю навчальних ресурсів. Також згадується недостатній професіоналізм педагогів, який проявляється у цькуванні за незнання предмету або невмінні розрізнити випадки реального оволодіння

учнем знаннями з певних тем від випадкового успіху, який в подальшому не зможе бути підтвердженим [8].

Зарубіжні дослідники, до речі, теж повідомляють про схожі недоліки у системі освіти. Надім Хан і Аршад Алі, до прикладу, пропонують статтю [5], в якій зазначають цілий ряд причин незадовільного рівня розвитку комунікативної компетентності. Серед них є такі, що є зоною відповідальності педагога, так само, як і ті, що залежать напряму від учнівського колективу. Однак, всі вони призводять до одного результату – рівень володіння англійською мовою як іноземною є недостатнім для того, аби підлітки в різних країнах могли вільно спілкуватися нею, і первинною метою освітян має стати виправлення цієї ситуації.

Чому підлітки обирають відео? Поспостерігавши за підлітками певний час, можна легко помітити, що вони є активними користувачами соціальних мереж. Там вони знаходять розваги, корисну інформацію і навіть нові знайомства. Ця сфера є їхньою зоною комфорту, оскільки немає жодної необхідності спілкуватися з людьми і споживати контент, які не відповідають уподобанням користувача, а, натомість, завжди можна прогорнути стрічку або заблокувати співрозмовника. Досить розповсюдженою думкою є те, що молодше покоління зараз не турбується про саморозвиток і не дізнається нічого нового, а лише «байдюкують», однак вона є хибною. Насправді, онлайн-платформи дуже багаті на різні повчальні речі, наприклад, факти і поради, проте вони подаються у специфічному форматі. Більш досвідчене покоління звикло отримувати знання з підручників, посібників, енциклопедій, які зрідка супроводжуються картинками або фотографіями, однак у сучасному швидкому світі не завжди вистачає часу на перечитування і виділення основного у великих текстах. Саме тому на допомогу прийшов аудіо-візуальний супровід. Для молоді набагато зручнішою є можливість увімкнути аудіо-книгу або певне відео і слухати чи переглядати інформацію на потрібну тему під час виконання інших, не менш важливих справ. Більше того, такий спосіб може бути навіть ефективнішим у випадках, коли особа відчуває труднощі під час довгої концентрації уваги, оскільки динамічне зображення і розмова з вчасною підходящою зміною інтонації є більш привабливими, ніж монотонне читання, і сприяють довшій

зосередженості.

Переваги використання відеоматеріалів у навчальному процесі. Проаналізувавши вже наявні результати досліджень з цієї теми, можна помітити, що методисти виділяють досить багато переваг такого формату роботи в освітніх умовах. Кухарьонук [1] згадує наступні:

- Насиченість відібраними лексичними одиницями для активізації;
- Типовість ситуацій;
- Повторюваність мовних одиниць, відібраних для активізації;
- Одержання багатой соціокультурної та професійно спрямованої інформації.

Хармер [4] підкреслює такі переваги:

- Відео – це інструмент, який дозволяє учням не лише чути мову, але і бачити її;
- Жести та міміка у відео можуть слугувати підказками у випадках, коли учень не досконало розуміє зміст запису
- Робота зі звичним форматом отримання інформації сприяє підвищенню мотивації та зниженню рівня стресу.

Професор Раммал [6] виділяє такі позитивні сторони:

- Відеоматеріали демонструють справжні звуки та слова, які використовуються в щоденному мовленні;
- В учнів з'являється можливість удосконалити вимову, копіюючи її не тільки відповідно до того, що воничують, але і артикулюючи відповідно до того, що вони бачать у записі.

Недоліки використання відеоматеріалів у навчальному процесі. Звісно, кожен нововведення, які використовуються на практиці відносно недовго, можуть спричинити певні труднощі, особливо коли це стосується використання інформаційних технологій в школах або класах, де технічний прогрес є дещо повільним. Перш за все, до них можна віднести недостатню кількість обладнання в навчальному закладі. В Україні все ще існує багато шкіл, де мульти-дошки, проектори, телевізори, а іноді навіть комп'ютери, не є звичним явищем, і якщо цю проблему можна вирішити, принісши свій ноутбук, це все ще не гарантує успішне використання відео, оскільки для цього потрібен швидкий стабільний інтернет.

Доступ до відповідних матеріалів може стати наступною перешкодою. Від вчителів вимагається дотримання чіткого навчального плану, а це означає, що всі відеоматеріали повинні відповідати змісту текстових підручників, передбачених Міністерством освіти і науки. Через те, що навчання через мультимедіа є відносно новим, у структурі не всіх підручників є секції вправ, пов'язані з відео, тому у викладачів з'являється необхідність шукати та фільтрувати записи самостійно. Ця проблема вирішується досить легко, оскільки в мережі є безліч джерел на будь-які теми й для будь-яких рівнів.

Мовний бар'єр є наступним чинником, що може завадити ефективному навчанню. Якщо в обраному матеріалі використовується іноземна мова, деякі учні можуть не володіти достатньою кількістю знань, щоб правильно зрозуміти зміст та активно виконувати завдання. Якщо немає можливості відкорегувати вибір контенту, варто заздалегідь переконатися в тому, що письмовий тест та переклад потенційно складних слів буде доступний для таких учнів. Це можна забезпечити увімкнувши субтитри на відео або подавши список використаної лексики з перекладом перед переглядом.

Способи інтеграції відеоматеріалів у навчальні плани. Для того, щоб мінімізувати вплив вище зазначених перешкод на навчальний процес і зробити його максимально результативним, варто використовувати у своїй практиці різні способи і методи інтеграції відеоматеріалів

Першим і найбільш широко поширеним методом є груповий перегляд відео та подальше його обговорення. З його допомогою можна залучити до мовленнєвого процесу велику кількість учнів, що спричинене можливістю складання багатьох питань, які відносяться до обраного контенту, або вільного висловлення власних думок. Також, цей спосіб сприяє вмінню співпрацювати один з одним та навчатися з досвіду інших особистостей. Крім того, спостерігається також значний вплив на розвиток компетентності в слуханні.

Для того, щоб вдало використати цю методику на практиці, можна дотримуватися наступного алгоритму дій:

- Підібрати відеоматеріали (уривки з фільму, новин тощо), які відповідають рівню знань і вмінь та сфері інтересів учнів, а

також які провокують роздуми;

- Заздалегідь підготувати список відкритих запитань, що відносяться до змісту відео;
- Під час уроку увімкнути відео та дати учням можливість його переглянути два рази, якщо це необхідно;
- Після перегляду дозволити всім бажаним дати відповідь на підготовлені запитання, а після цього попросити їх висловити власну думку та, можливо, висунути свої пропозиції.

Недоліками цього способу можуть бути недостатнє залучення та відсутність мотивації з боку дітей, а також велика кількість часу, яка може знадобитися для успішного виконання усіх пунктів.

Наступним методом для розвитку мовленнєвої компетентності є рольова гра на основі переглянутого відео. Вона дозволяє школярам отримати краще розуміння того, як будуються діалоги в реальному житті, а також розвиває їхню уяву та креативність. Її можна організувати наступним чином:

- Обрати відео, яке відповідає потребам;
- Перед переглядом дати учням завдання занотувати фрази, які використовуються для певних цілей (наприклад, всі фрази, які використовуються для початку висловлювання власної думки);
- Після перегляду розділити учнів на пари та попросити їх побудувати діалоги на подану тему, в яких потрібно використовувати занотовані фрази.

Цей формат роботи також розвиває навички в слуханні та письмі. Однією із проблем, з якими можна зіткнутися в цьому випадку, може бути страх учнів виступати на публіку з діалогом, на підготовку якого був обмежений час.

Наступним методом є створення власних відео. Цей вид діяльності зазвичай використовується не дуже часто, оскільки він вимагає багато часу, а також обладнання та вміння знімати й монтувати відео. Однак, це хороший спосіб підтримувати розвиток креативності та мотивувати студентів практикувати говоріння. Для впровадження цього способу можна керуватися наступним алгоритмом:

- Обрати тему для обговорення;
- Надати список корисних слів та конструкцій, поради щодо зйомки та монтажу, чітко пояснити інструкції та пункти, які

будуть оцінюватися;

- Перевірка може відбуватися за допомогою спільного перегляду витворів учнів під час уроку або надсилання матеріалів у цифровому вигляді вчителіві.

Ще одним не менш ефективним методом є перегляд інтерактивних відео, які вже містять у собі завдання. Його перевагами є те, що школярі будуть постійно залучені в процес, а також відсутність необхідності довгої підготовки вправ вчителем заздалегідь. Однак, найважливішим недоліком є те, що не завжди є достатньо ресурсів, які можуть покрити всі потреби й відповідають поставленим перед школою вимогам.

На щастя, сучасний швидкий розвиток технологій дозволяє полегшити інтеграцію інтерактивних відео в навчальний процес. Це можна зробити, використовуючи наступні *платформи*:

- Edpuzzle – платформа, яка дозволяє вчителям самостійно створювати інтерактивні відео-уроки, додаючи запитання, коментарі та інші функції до вже існуючих відео.
- Kahoot! – платформа, на якій можна створювати вікторини на основі відео, що повинні бути переглянутими в класі.
- Flipgrid – платформа, корисна для колективних обговорень, яка дозволяє записувати і ділитися відео-відповідями з іншими користувачами.
- Padlet – платформа з дошкою, на якій учні можуть залишати свої коментарі та відповіді на запитання, пов'язані з переглянутими відео, що будуть доступними для інших користувачів.
- Nearpod – ще одна платформа, де вчитель може створювати власні інтерактивні уроки з використанням відео чи інших мультимедіа, що будуть включати в себе вікторини, опитування, обговорення та ін.
- Quizlet – веб-сайт, який полегшує вивчення корисних лексичних одиниць, пов'язаних з відео, через створення флеш-карток, вікторин та міні-ігор.
- YouTube – платформа з величезним різноманіттям навчальних відеоматеріалів, які можна використовувати під час уроків або виконання домашніх завдань.
- Ted-Ed – веб-сайт, який пропонує безліч навчальних відео та

планів уроків на будь-які теми.

- Vialogues – онлайн-інструмент, за допомогою якого вчителі можуть створювати інтерактивні обговорення певних відео.
- Lingua.ly – платформа, яка допомагає учням розвивати словниковий запас та інші мовні навички, використовуючи відео й інші види контенту.

Роль педагога у мультимедіа-просторі. Через достатню автоматизованість навчання з використанням відеоматеріалів та мультимедіа в цілому, роль педагога в навчальному процесі може знецінюватися. Колеги з Іранського університету [3] виділяють ряд функцій, для виконання яких все ще потрібна присутність викладача в класі:

- Ведучий та інструктор. Завдання у відеоматеріалах пояснюється універсальним способом, який був би зрозумілим для більшості користувачів, однак в окремих випадках потрібно застосувати індивідуальний підхід до надання інструкцій, аби забезпечити повне розуміння поставленої задачі. Саме для цього потрібен педагог, який знає про особливості всіх своїх учнів. Також він повинен спостерігати за дисципліною і вміти привернути увагу назад до роботи тоді, коли учні відволікаються на сторонні справи.
- Дослідник. Не завжди завдання, які виявилися ефективними для однієї групи, будуть такими ж для іншої. Для того, щоб виправдати твердження про можливість підвищити рівень мотивації серед школярів, вчитель повинен переконатися, що обрані матеріали відповідають не тільки рівню знань і вмінь, але й особистим уподобанням дітей. З цією метою необхідно регулярно аналізувати результативність роботи, вчасно помічати її недоліки і вносити корективи.
- Дизайнер. Не зважаючи на те, що Інтернет багатий на різноманітний контент, все ще іноді можуть з'являтися дуже специфічні запити, для яких простіше створити завдання самостійно. Педагог повинен уміти користуватися онлайн-інструментами і бути достатньо креативним для того, щоб його творіння зацікавило здобувачів освіти і задовольнило всі їхні потреби.

Необхідність дослідження для освіти в Україні. Використання інформаційних технологій в українських навчальних закладах досягло свого піку з початком пандемії COVID-19, через що відбувся перехід до дистанційного навчання. На жаль, в деяких регіонах країни школярі все ще не мають змоги повернутися до очного навчання у зв'язку з воєнними діями, і це означає, що актуальність досліджень на тему диджиталізації освітнього процесу поки не зникає. Якщо веб-інструменти для створення ігор, інтерактивних опитувань, тестів та ін. є добре відомими і звичними у використанні, то з відеоматеріалами велика частина освітян все ще не може порозумітися з багатьох причин. Саме тому потрібно приділити додаткову увагу доведенню ефективності саме цього засобу навчання і пошуку шляхів його застосування і адаптації до вимог Міністерства освіти і науки України.

Висновок. Режим роботи сучасних українських загальноосвітніх шкіл в умовах впровадження реформи «Нова українська школа» кардинально відрізняється від того, що був раніше, оскільки тепер акцент припадає не лише на здобування широкої бази знань та її оцінку, але й на роль, яку ці знання відіграють у повсякденному житті школярів як майбутніх самостійних дієздатних членів суспільства. В контексті вивчення іноземних мов варто приділити більше уваги компетентнісному підходу, оскільки в ньому присутній баланс між завданнями та навичками, які формуються за допомогою них. Комунікативна компетентність зазвичай спричиняє найбільше труднощів в учнів середньої школи, хоча вона і є ключовою, тому її розвиток потрібно зробити пріоритетним. Інтеграція відеоматеріалів є ефективною в умовах розвитку освіти разом із інформаційними технологіями та має багато переваг, як от великий вибір доступних відеоматеріалів на будь-які теми і для будь-яких вікових категорій, легкість у плануванні уроку використовуючи інтерактивні платформи та пришвидшення оволодіння цим навиком у зв'язку із зануренням здобувачів світи в іншомовне оточення. Нам все ще потрібно навчитися забезпечувати максимально плідну працю, застосовуючи цей метод, але система освіти в Україні стрімко розвивається і можна бути певними, що незабаром цей навчальний засіб стане таким же звичним і розповсюдженим, як і робота з підручником.

Література:

1. Кухарьонок С. С. Використання відеоматеріалів як засобу формування професійної іншомовної компетентності студентів-істориків : матеріали викл. каф. ін. мов і новітніх техн. навч. ЖДУ ім. Івана Франка. Житомир. 4 с.
2. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія : посібник. Київ : Академвидав, 2005. 360 с.
3. Gilakjani A. P. The Significant Role of Multimedia in Motivating EFL Learners' Interest in English Language Learning. Journal of Language Teaching and Research. 2012. Pp.57-66. DOI: 10.5815/ijmecs.2012.04.08
4. Harmer J. The practice of English language teaching. London: Longman. 2001
5. Khan N., Ali A.. Improving the speaking ability in English: The students' perspective. Procedia Social and Behavioral Sciences. 2010. Pp.3575– 3579. DOI: 10.1016/j.sbspro.2010.03.554
6. Rammal S.M. Using Video in the EFL Classroom. Karen's Linguistics Issues. 2006
7. Чи змінилося викладання англійської в класах НУШ – результати дослідження. Нова Українська Школа : веб-сайт. URL: <https://nus.org.ua/articles/chy-zminylosya-vykladannya-anglijskoyi-v-klasah-nush-rezultaty-doslidzhennya/>
8. Чому ні школа, ні курси англійської мови не ефективні. Buki : веб-сайт. URL: <https://buki.com.ua/blogs/chomu-ni-shkola-ni-kursy-anhliyskoyi-movy-ne-efektyvni/>

CONCEPTUAL COMPONENT OF THE CONCEPT AGE

Анотація. У статті аналізується концептуальний обсяг концепту ВІК. У цій роботі ми використовуємо концептуальний підхід для аналізу поняттєвої складової концепту AGE. У роботі на основі аналізу лексичних і графічних джерел досліджено структуру ядра та поняттєві компоненти концепту. Матеріал дослідження складається з різноманітних джерел, включаючи словникові визначення та етимологічний аналіз.

Ключові слова: концепт, концептуальний простір, структура концепту, ядро, периферія, вік.

Summary. The article analyzes the conceptual scope of the concept AGE. The concept AGE is a complex and multifaceted concept that is reflected in the way we talk about it in language. In this paper, we use a cognitive linguistic approach to analyze the conceptual component of the concept AGE. The structure of the concept AGE has been established in a conceptual way. Language is a means of verbalizing concepts, therefore, the structure and content of concepts are revealed through the meaning of language units representing a certain concept and its dictionary interpretations. In this work, based on the analysis of lexical and graphic sources, its core structure and conceptual components of the concept are studied. We draw on a variety of sources, including dictionary definitions, corpus data, and etymological analysis. We argue that the conceptual component of the AGE concept can be divided into three parts: a core, a near periphery, and a far periphery. The core of the AGE concept is the time span of a person's/thing's life. The near periphery includes concepts such as generation, aging, and period in history. The far periphery includes concepts such as the level of human development, the sequence of ages, ripeness and softness, an era, and the last stage. We also argue that the conceptual component of the AGE concept is dynamic and can change over time and across cultures. For

example, in the past, the AGE concept was more closely associated with old age. However, in recent years, the AGE concept has become more inclusive and now encompasses all stages of life.

Key words: *concept, conceptual scope, conceptual structure, nucleus, periphery, age.*

The rapid development of linguistics in the 21st century is characterized by the growing role of anthropocentric, cultural and cognitive approaches to the study of language and linguistic material. The actual problem of “the relationship between language and human cognition” is solved by the efforts of scientists who conduct research in the field of cognitive linguistics and linguistic culture (N. Arutyunova [4], T. Davydova [1] and others). Language is a means of verbalizing concepts. The main terminological unit of cognitive linguistics and linguocultural studies is the concept, which was used in cognitive linguistics and linguoconceptology (V. Maslova [2], O. Selivanova [3], O. Bliznyuk[1], etc.), however, currently there is a need to systematize the acquired knowledge about concepts, to find out the ways of their interaction, to study their semantic scope. Thus, the relevance of our scientific research is determined by the emergence of a new cultural paradigm in linguistics, the need for further study of the relationship between language and the human world, and ways of explicating concepts in text or discourse.

Turning to the concept AGE, let’s first examine its lexeme. With the help of etymological analysis, we learned that the nominative lexeme *age* appeared at the end of the 13th century and meant a long but indefinite period in human history [9]. In addition, this lexeme is associated with old age (from Old English), which is of most interest to us — “time something has lived, particular length or stage of life.” That is, the core of the lexeme contained a temporal feature and people considered age as a period of old age.

We will analyze the conceptual component of the concept by referring to five dictionaries, such as: “Merriam-Webster Online Dictionary and Thesaurus” [8], “Collins English Dictionary” [6], “Cambridge Dictionary” [5], “Oxford Learner’s Dictionaries” [10], “MacMillan Dictionary” [7].

We divided the semes according to the complexity of their definitions.

That is, on the nucleus, near and far periphery. Semes, which are most often found in the wording of explanatory dictionaries, refer to the nucleus of the conceptual component. Accordingly, those semes that are not so frequently recognized in these dictionaries fall under the near periphery. And semes values that are single or rare are in the far periphery.

The above-mentioned explanatory dictionaries use the following meanings:

1. Merriam-Webster Online Dictionary and Thesaurus: a period of life in which some special qualification, power, or ability arises or is maintained; one of the stages of life; duration of existence from the beginning to any time; the last stage; a period of time in which a person or trait dominates; a cultural period marked by an outstanding object; (geology) a division of time that is usually shorter than an epoch; the modern period in a person's life; generation; age; softness and ripeness [8].

2. Collins English Dictionary: the number of years an individual has lived; the time period when the item was manufactured; aging process and old age itself; a gap in history; long period; period or duration of human life; the last stage in life; specific era; generation; (geology) a period of time during which a layer of rocks is formed; (mythology) sequence of ages according to Hesiod; (psychology) the level reached by a person in any area of his development (mental, emotional), compared to the average statistical level for his age; [6].

3. Cambridge Dictionary: a period of time during which someone lives or something exists; exact shade of time; a very long time; old age or period of aging; [5].

4. Oxford Learner's Dictionaries: the number of years a person lived or a thing existed; a long period of time; a certain period in an individual's life; exact period in history; state of old age; (geology) a period of time that is a division of an epoch; generation [10].

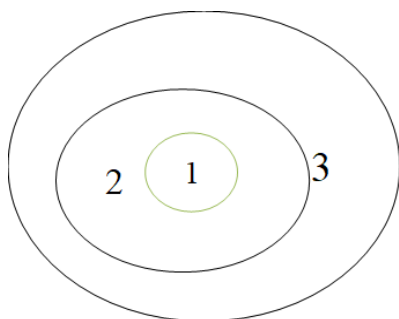
5. MacMillan Dictionary: number of years lived; the period of life when a person is allowed to finish school, vote, retire; aging; period in history; long period of time [7].

The results of our research are presented in Table 1.1:

Frequency of the noun “age” in dictionary definitions

Semes	<i>Merriam-Webster Online Dictionary and Thesaurus</i>	<i>Collins English Dictionary</i>	<i>Cambridge Dictionary</i>	<i>Oxford Learner's Dictionaries</i>	<i>MacMillan Dictionary</i>
the period of a person or non-creature	+	+	+	+	+
the last stage	+	+			
period in history		+	+	+	+
the time segment that divides the epochs		+		+	
aging	+	+	+	+	
sequence of ages	+	+			
mental level		+			
generation	+	+		+	
ripeness and softness	+				

By grouping the semes according to their frequency in the definitions of the noun “age”, we are able to reproduce the conceptual component of the concept AGE (see Fig. 1.1).

1. Nucleus (the time span of the life of a person/non-creature)
2. Near periphery (aging, generation; period in history)
3. Far periphery (maturity and softness; level of development; sequence of ages; era; last stage)

Fig. 1.1 Conceptual component of the AGE concept

As we can observe, the nucleus of the concept AGE is the amount of time that a living thing or inanimate object has existed. The near periphery of the concept includes concepts related to the aging process, such as generation and period in history. The far periphery of the concept includes concepts that are more distantly related to the concept of AGE, such as maturity and softness, level of development, sequence of ages, era, and last stage.

To summarize, the conceptual component of the concept AGE is multifaceted and broad. It models different facets in the content of concepts. Speaking about the nucleus, the time span of a person's/ thing's life is central. The near periphery includes such definitions as: generation, aging, and period in history. The conceptual component of the concept AGE is dynamic and can change over time and across cultures. For example, in the past, the AGE concept was more closely associated with old age. However, in recent years, the AGE concept has become more inclusive and now encompasses all stages of life. The findings of this study have important implications for our understanding of the concept of AGE and how it is used in language. The study also highlights the importance of using a cognitive linguistic approach to analyze the conceptual components of words and phrases.

References:

1. Давидова Т.В., Юдіна А.С. Структура ядра концепту DEATH в англійській мові. Матеріали III Міжнародної наукової конференції „Сучасні дослідження з лінгвістики, літературознавства і міжкультурної комунікації” 18-19 березня 2016 р. Івано-Франківськ : ТОВ ВГЦ „Просвіта”, 2016. С. 180–183.
2. Маслова В.А. Когнітивна лінгвістика : навч. посібник. 2008. 272 с
3. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава : ДовкілляК, 2010.844 с.
4. Arutyunova N. D. Language and A Human World. 1998. 896 p
5. Cambridge Dictionary. (n.d.). Cambridge University Press : web-site. URL: <https://dictionary.cambridge.org> (last accessed:

- 12.10. 2023)
6. Collins English Dictionary. (n.d.). HarperCollins Publishers : web-site. URL: <https://www.collinsdictionary.com> (last accessed: 12.10. 2023)
  7. MacMillan Dictionary. (n.d.). : web-site. URL: <https://www.macmillandictionary.com> (last accessed: 20.10. 2023)
  8. Merriam-Webster Online Dictionary and Thesaurus. (n.d.). : web-site. URL: <https://www.merriam-webster.com> (last accessed: 02.11. 2023)
  9. Online Etymology Dictionary. (n.d.). : web-site. URL: <http://www.etymonline.com> (last accessed: 12.10. 2023)
  10. Oxford Learner's Dictionaries. (n.d.). : web-site. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com> (last accessed: 02.11. 2023)

ЗМІСТ

Анастасія Герштун

Особливості перекладу жанру трилер з англійської на українську за книгою «Хірург» Тесс Геррітсен 3

Олександра Клим

Особливості формування англомовної компетентності в аудіюванні учнів старших класів за допомогою автентичних відео-матеріалів (TED-talks) 13

Тетяна Козловська

Використання інтернет ресурсів для формування граматичної компетентності учнів старших класів середньої школи 25

Світлана Корсей

Особливості використання нетрадиційних уроків 32

Валентина Косован

Розвиток іншомовної лексичної компетентності учнів середньої школи засобами інформаційно-комунікаційних технологій 41

Юлія Кривнюк

Структурно-синтаксичні особливості дискурсу в історіях роману Д. Мітчела «Хмарний атлас», «Листи із Зедельгему» та «Орізон Сонмі-451» 54

Олександра Лінчевська

Гендерна маркованість американського блогу «Gawker» 66

Валерія Паун TED talks та Podcasts як засіб формування навичок усного мовлення	75
Юлія Піковська Значення онлайн-ресурсів у розвитку діалогічного мовлення в учнів середньої школи	86
Вікторія Фуркал Формування англомовної компетентності у аудіюванні студентів першого курсу засобами автентичних аудіо та відео матеріалів	96
Валерія Чернописька Використання відеоматеріалів для формування компетентності у говорінні на уроках англійської в середній школі	106
Катерина Шульженко Conceptual component of the concept AGE	117